

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORMANCILIKTA SERTİFİKASYON VE ORMANCILIK
POLİTİKASI AÇISINDAN ÖNEMİ**

İlke Hilal ŞENSÖZ

**Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Ormancılık Politikası ve Yönetimi Programı**

Danışman

Yard. Doç. Dr. Hasan Tezcan YILDIRIM

NİSAN, 2014

İSTANBUL

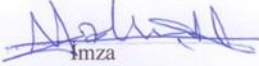
Bu çalışma 20/03/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Ormancılık Politikası ve Yönetimi programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi:

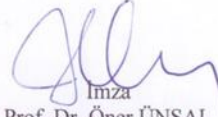
İmza

Yrd. Doç. Dr. Hasan Tezcan YILDIRIM (Danışman)
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

İmza

Prof. Dr. Yalçın KUVAN
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

İmza

Prof. Dr. Öner ÜNSAL
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

İmza

Doç. Dr. Sultan BEKİROĞLU
ÖZTÜRK
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

İmza

Yrd. Doç. Dr. Seçil YURDAKUL
EROL
İstanbul Üniversitesi
Orman Fakültesi

ÖNSÖZ

“Ormancılıkta Sertifikasyon veOrmancılık Politikası Açısından Önemi” başlıklı bu çalışma, İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Ormancılık Politikası ve Yönetimi Programında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans tezimde danışmanım olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hasan Tezcan YILDIRIM’a her türlü destek ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans çalışmalarımdaya engin bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen sayın hocalarım Prof. Dr. Yalçın KUVAN’a, Yard. Doç. Dr. Seçil YURDAKUL EROL’a ve Ar. Gör. Gizem ŞAHİN’e ayrıca teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans çalışmalarımın her aşamasında desteğini esirgemeyen İşletme Pazarlama Daire Başkanlığı Belgelendirme Şube Müdürü Yunus SEVEN’e, Aladağ Orman İşletme Şefi Osman ÖZDEMİR’e, değerli Orman İşletme Müdürleri Mustafa DURMUŞ ve Nacettin DOĞAN’a sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Hayatımın her aşamasında yanımda olan, her türlü desteği benden esirgemeyen sevgili annem, babam, ağabeyim, eşim ve çocuklarıma teşekkürlerimi sunarım.

Nisan, 2014

İlke Hilal ŞENSÖZ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİL LİSTESİ	iv
TABLO LİSTESİ	v
SİMGE VE KISALTIMA LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	ix
1. GİRİŞ	1
2. GENEL KISIMLAR	5
2.1. Ormancılık Politikasının Tanım ve Kapsamı	5
2.2. Ormancılık Politikasının Amaçları	7
2.3. Ormancılık Politikasının Araçları	10
2.3.1. Orman Mülkiyeti	10
2.3.2. Yasal Araçlar	11
2.3.3. Örgütsel Araçlar	12
2.3.4. Ekonomik Araçlar	12
2.3.5. Bilgiye Dayalı (İnformasyonel) Araçlar	14
2.3.6. Sertifikasyon	14
3. MALZEME VE YÖNTEM	17
3.1. Malzeme	17
3.2. Yöntem	18
3.2.1. Araştırma Alanının Tanıtımı	18
3.2.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem	19
4. BULGULAR	21
4.1. Sürdürülebilir Orman Yönetimi ve Sertifikasyon	21
4.1.1. Sürdürülebilir Orman Yönetimi	21
4.1.2. Sürdürülebilir Orman Yönetimi ve Kalkınma İlişkisi	22
4.1.3. Sürdürülebilir Orman Yönetimi ve Sertifikasyon İlişkisi	24
4.1.3.1 Akreditasyon	30

4.1.3.2 Standartlar	33
4.1.4. Ormancılıkta Sertifikasyon Türleri	35
4.1.4.1. Orman Yönetiminin Sertifikalandırılması.....	35
4.1.4.2. Orman Ürünlerinin Sertifikalandırılması.....	35
4.2. Orman Sertifikasyon Kuruluşları	37
4.2.1. FSC (Orman İdare Konseyi) Kuruluşu	38
4.2.2. PEFC (Pan Avrupa Orman Sertifikasyonu) Kuruluşu	46
4.2.3. Diğer Kuruluşlar.....	47
4.2.3.1. SFI (Sürdürülebilir Ormancılık Girişimi) Programı	47
4.2.3.2. CSA (Kanada Standartlar Kurumu).....	48
4.3. Dünyada Orman Sertifikasyon Çalışmalarının İrdelenmesi	49
4.3.1. Sertifikalı Orman Alanları ve Odun Üretimi İlişkisi.....	49
4.3.2. FSC ve PEFC Tarafından Yürütülen Orman Sertifikasyon Çalışmalarının İrdelenmesi.....	51
4.3.3. Orman Sertifikasyonu ve Mülkiyet İlişkisinin İrdelenmesi	55
4.3.4. Orman Sertifikasyonu ve Orman Tipleri İlişkisinin İrdelenmesi.....	56
4.4. Türkiye’de Orman Sertifikasyon Çalışmalarının İrdelenmesi	57
4.4.1. Türkiye’de Orman Sertifikasyon Çalışmalarının Genel Bir Değerlendirmesi.....	58
4.4.2. Görüşme Tekniği İle Elde Edilen Bulgular.....	61
4.4.3. Aladağ Orman İşletme Şefliği’ndeki Orman Sertifikasyon Çalışmalarının İrdelenmesi.....	62
4.4.3.1. Mevcut Organizasyon Yapısının Belirlenmesi	64
4.4.3.2. Sosyo-Ekonomik ve Çevresel Yapı.....	65
4.4.3.3. Orman Sertifikasyonu Alınmasından Önceki Durumun İrdelenmesi.....	66
4.4.3.4. Değerlendirme Aşamasında Öne Çıkan Konular	68
4.4.3.5. Orman Sertifikasyonu Alınması ve Sonrasındaki Durumun İrdelenmesi	72
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	85
KAYNAKLAR	91
ÖZGEÇMİŞ	98

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1 : Ormancılık politikası amaçlarının oluşturulması	8
Şekil 3.1 : Aladağ Orman İşletme Şefliği konumu.....	18
Şekil 4.1 : Sertifikasyon standartlarının hiyerarşik çerçevesi.....	24
Şekil 4.2 : FSC logosu	38
Şekil 4.3 : PEFC logosu.....	46
Şekil 4.4 : SFI logo örneği	47
Şekil 4.5 : CSA logosu.....	48
Şekil 4.6 : Dünyada FSC tarafından sertifikalanan ormanlar	52
Şekil 4.7 : Dünyada PEFC tarafından sertifikalanan ormanlar.....	53
Şekil 4.8 : Yıllar itibariyle sertifikalı orman alanları.....	54
Şekil 4.9 : Mülkiyet durumuna göre dünya çapındaki FSC sertifikalı alanlar	56
Şekil 4.10 : Orman tiplerine göre FSC sertifikalı alanlar	57
Şekil 4.11 : Ormanlık alanlar ve sertifikalı alanlar ilişkisi	60
Şekil 4.12 : Aladağ Orman İşletme Şefliği sertifikalı orman alanları	63
Şekil 4.13 : Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliği FSC çalışmaları	83
Şekil 4.14 : Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliği FSC sertifikası	84

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.1 : Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü ormanlık alan verileri.....	19
Tablo 4.1 : Güvenilir bir akreditasyonun bileşenleri	31
Tablo 4.2 : Sistem standartları ile performans standartlarının karşılaştırılması	34
Tablo 4.3 : Dünyada sertifikalandırılmış orman alanı	50
Tablo 4.4 : Dünyada sertifikalı ormanlardan elde edilen yuvarlak odun miktarı	51
Tablo 4.5 : FSC tarafından sertifika verilen başlıca ülkeler	52
Tablo 4.6 : PEFC tarafından sertifika verilen başlıca ülkeler.....	55
Tablo 4.7 : Mülkiyet durumuna göre dünyada FSC sertifikalı orman alanları.....	55
Tablo 4.8 : Türkiye’de yıllara göre planlanan ve gerçekleşen sertifikalı orman alanları.....	59
Tablo 4.9 : Aladağ Orman İşletme Şefliğinde ön değerlendirme sonuçları	68

SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ

Kısaltmalar	Açıklama
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFPA	:Afrika Kereste Örgütü Standartları, Amerika Orman ve Kağıt Endüstrisi Kurumunun Sürdürülebilir Ormanlık Programı Sertifika Sistemi
BM	: Birleşmiş Milletler
CSA	: Kanada Standartları Birliği
ÇOB	: Çevre ve Orman Bakanlığı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EGS	: Çevresel Mal ve Hizmetler
FAO	: Dünya Gıda Örgütü
FCP	: Orman Muhafaza Programı
FFCS	: Finlandiya Orman Sertifikalandırma Kurumu
FSC	: Orman İdare Konseyi
ITTO	: Doğal Tropikal Ormanların Sürdürülebilir Yönetimi İçin Uluslararası Tropikal Yuvarlak Odun Örgütü
LEI	: Endonezya Eko-etiketleme Kurumu
NTTC	: Malezya Ulusal Orman Sertifikasyonu Kurumu
OAP	: Orman Amenajman Planı
ODOÜ	: Odun Dışı Orman Ürünleri
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
OT	: Orman Toprağı
PEFC	: Pan Avrupa Ormanlık Sertifikasyon Sistemi
SCS	: Bilimsel Sertifikasyon Sistemi
SOY	: Sürdürülebilir Orman Yönetimi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TFAP	: Tropikal Ormanlık Eylem Planı
UNCED	: Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORMANCILIKTA SERTİFİKASYON VE ORMANCILIK POLİTİKASI AÇISINDAN ÖNEMİ

İlke Hilal ŞENSÖZ

İstanbul Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Hasan Tezcan YILDIRIM

Son yıllarda meydana gelen küresel iklim değişikliği ve doğal kaynakların azalması sürdürülebilir kaynak kullanımını ön plana çıkarmıştır. Doğal kaynaklar içerisinde ormanlar özel bir yere sahiptir. Ormanlar hem sosyal hem ekonomik hem de kültürel bir çok fayda sağlamaktadır. Ancak aşırı ve bilinçsiz kullanma nedeniyle orman alanlarında azalma sürmektedir. Bu noktada ülke ormancılık politikaları önem kazanmaktadır. Ülkemiz ormancılık politikalarından biri de orman varlığının korunması geliştirilmesi ve artırılmasıdır. Orman varlığının korunması geliştirilmesi ve artırılması da ormancılık yönetimi ile ilgilidir. Sürdürülebilir orman yönetiminde, ormanlardan sürdürülebilir bir şekilde fayda sağlamak hedeflenir ve bu hedef için politikalar geliştirilir. Sürdürülebilir orman yönetiminin uygulanmasında kullanılan en önemli araçlardan biri de sertifikasyondur.

Son dönemde özellikle Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri'nde sertifikalı ürünlere yönelik talebin arttığı gözlenmektedir. Araştırmalar göstermektedir ki, orman yönetimi sertifikasyonundan ekonomik beklentilerin sosyal ve ekolojik beklentilerden daha yüksek olması yeni sorunlara yol açabilecektir. Diğer bir ifade ile pazar odaklı sertifikasyon yaklaşımı gelecekte olumsuz sonuçlar verebilecektir. Sertifikasyon ile yeni bir pazar oluşturarak bu pazardan yüksek miktarda kazanç elde etmek isteyen kurum ve kuruluşlar beklentilerinin uzağında kalabilecektir.

Bu çalışmada öncelikle ormancılık politikasının tanımı ve kapsamı, ormancılık politikasının amaçlarının ve araçlarının neler olduğu anlatılmıştır. Daha sonra orman sertifikasyonu konusunda genel bir değerlendirme yapılarak sertifikasyon türleri ve sertifikasyon kuruluşları anlatılmış, Türkiye’de ve dünyada yaşanan gelişmeler ile bugün itibariyle gelinen son nokta irdelenmiştir, sertifikasyonun ormancılık sektörü ve ormancılık politikası açısından gerekliliği açıklanmıştır. Ayrıca Türkiye’deki sürdürülebilir orman yönetimine yönelik çalışmalar ve sertifikasyon uygulamaları ele alınmıştır. Bu aşamada ülkemizde ilk sertifikasyon çalışmasının uygulandığı Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Şefliği örnek alan olarak incelenmiştir. Bolu Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Aladağ Orman İşletme Şefliğinde gerçekleştirilen sertifikalandırma çalışmaları kapsamında mevcut organizasyon yapısı, orman yönetim sistemi, sosyoekonomik ve çevresel yapı ve sertifika verilmiş aşamaları irdelenmiştir.

Çalışmanın temel amacı sertifikasyon faaliyetlerinin uygulamada nasıl yürütüldüğü, hangi sorunlar ile karşılaşıldığı ve bunların nasıl aşılabileceğinin ortaya konmasıdır. Ayrıca yöresel bazda gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarının değerlendirilerek daha sonra yapılacak bilimsel çalışmalara örnek oluşturmasını sağlamaktır.

Nisan, 2014. Tez 109 sayfadandır.

Anahtar Kelimeler: Ormancılık politikası, sertifikasyon, Aladağ, sürdürülebilir orman yönetimi, ormancılık

SUMMARY

Master Thesis

FOREST CERTIFICATION AND ITS IMPORTANCE IN TERMS OF FOREST POLICY

İlke Hilal ŞENSÖZ

İstanbul University

Graduate School of Science and Engineering

Department of Forest Engineering

Supervisor: Ass. Prof. Hasan Tezcan YILDIRIM

Global climate change and decrease in natural resources in the recent years made sustainable resource use come in to prominence. Forests among natural resources have a unique importance. Forests provide many benefits including social, economic and cultural benefits. However, decrease in forest areas continue due to excessive and uninformed use. At this point, forestry policies of the country comes in to prominence. One of the forestry policies of our country is the protection, development and expansion of our forest inventory. And protection, development and expansion of forest inventory has to do with forestry management. In sustainable forest management the aim is to make sustained benefit of the forests and policies are developed for the aforementioned purpose. One of the most important tools used to enforce sustainable forest management is certification.

It is evident that the demand for certified products is on increase recently especially in European countries and in the United States of America. Research suggests that the fact that the economic expectations from forest management certification is greater than social and ecological expectations will likely result in new problems. In other words, today's market-oriented certification approach will likely yield negative outcomes in the future. Institutions and organizations aiming to secure high profits from new markets they'll have created via certification will likely be disappointed.

This study, first of all discusses the definition and scope, and aims and tools of the forestry policy. It then makes a general assessment on the forest certification, explaining

certification types and certification bodies, examines the developments in Turkey and worldwide and the current standing of forest policies, finally explaining the importance of certification in terms of forestry industry and forestry policies. Moreover, this study discusses efforts and certification practices in Turkey aiming sustainable forest management. At this stage, Bolu Provincial Directorate of Forestry's Aladağ Forest Management Office, where the first certification practice is carried out in our country, is examined as an example area.

In the scope of certification efforts of the Aladağ Forest Management Office affiliated with Bolu Provincial Directorate of Forestry, current organization structure, forest management system, socioeconomic and environmental structure and certification phases are discussed.

The main purpose of this study is to reveal how the operations are carried out in practice, types of problems encountered and possible means for overcoming those problems. This study moreover aims to examine the results of a study that was carried out on regional basis and to ensure that it sets an example for future scientific studies.

April, 2014. The number of pages of the thesis 109.

Keywords: Forest policy, certification, Aladağ, sustainable forest management, forestry

1. GİRİŞ

Sanayi alanında 18. ve 19. yüzyıllar itibari ile yaşanmaya başlanan hızlı gelişmeler, ülkelerin sanayi için gerekli hammadde taleplerinin artmasına neden olmuştur. Bu dönemde doğal kaynaklar yoğun şekilde kullanılmıştır. Özellikle ormanlar, başta askeri amaçlı olmak üzere barınma ve ısınma gibi ihtiyaçların karşılanmasında kullanılan en önemli kaynaklar arasında yer almıştır. Bu durum ormanlar üzerinde yoğun bir baskı oluşturmaya başlamış ve varlıklarının tehlikeye girmesine neden olmuştur.

Ormanların varlıklarının tehlikeye girmesi birçok ülkenin, ormanları yönetme ve ormanların korunması yönünde politikalar geliştirmesini zorunlu hale getirmiştir (Ekizoğlu ve Erdönmez, 2011). Ormanların öneminin anlaşılması ve bilimsel kriterlere uygun bir şekilde yönetilmesi dünya genelinde 19. yüzyılın sonlarına doğru gerçekleşmeye başlamıştır. Başta Avrupa ülkelerinde olmak üzere ormanların yönetiminde devamlılık ilkesine uyulması benimsenmiştir. Ancak ormanların devamlılık ilkesine göre yönetilmesinde, bu yönetimin başarı ölçütleri ve bu ölçütlerin sağlanamaması durumunda nasıl bir yol izleneceği konusunda ortak bir bilimsel fikir ortaya çıkmamıştır (Cubbage ve ark., 1993 Ekizoğlu ve Erdönmez, 2011). Ormanların varlıklarının sürdürülmesi ve bunun ölçülebilmesi ihtiyacı ormancılık biliminin önemli bir tartışma konusu haline gelmiş ve çeşitli uluslararası toplantılarda bu konu tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmalar neticesinde çeşitli süreçlerden geçen “Sürdürülebilir Orman Yönetimi” (SOY) kavramı benimsenmiştir. Böylece SOY kriterleri ile ormanların varlıkları ve yönetimi ölçülebilir hale getirilmiştir.

SOY için belirlenen ölçüt ve göstergeler ormancılıkta karar alma sürecinde önemli başvuru aracı olmuştur. Devamlılık ilkesinde olduğu gibi SOY’nde de ormancılık politikaları belirleyici rol oynamaktadır. Ormancılık politikalarını belirlemek için amaç ve araçların ortaya konması gerekmektedir.

Ormancılık politikalarının belirlenmesinde kullanılan araçlar genel olarak; yasal, örgütsel, ekonomik ve bilgiye dayalı şeklinde sıralanmaktadır (Weiss, 2004; Gümüş, 2004; Cabbage ve ark, 2007; Kuvan ve Erdönmez, 2010). Öte yandan Krott (2005) ile Özdönmez ve ark (1996) ise daha çok orman mülkiyeti üzerinde yoğunlaşarak ormancılık politikası araçlarını; kamu orman mülkiyeti ve işletmeciliği, özel ormanlar üzerinde kamu denetimi, özel ormanlara kamu teşviki, klavuzluğu ve yardımı ile özel orman mülkiyeti ve işletmeciliği olarak tanımlamaktadır. Son yıllarda SOY anlayışının bir çıktısı olarak bir çok bilimsel çalışma ile orman sertifikasyonu da bir ormancılık politikası aracı olarak kabul görmüştür (Cashore ve ark, 2003; Rametsteiner ve Simula, 2003; Siry ve ark, 2005; Kuvan ve Yıldırım, 2008; Kuvan ve Erdönmez, 2010; Yıldırım, 2010). Sertifikasyonun bir ormancılık politikası aracı olarak benimsenmesinde kaçak yolla elde edilen ürünün ekonomik değer kazanması ve sanayide kullanımının önüne geçmek, haksız rekabeti ya da kaynak kaybını engellemek düşüncelerinin yattığı belirtilmektedir (Bengston ve ark 2004; Van Kooten ve ark, 2005; Cabbage ve ark, 2007).

Ormancılık alanında sertifikalandırma süreci, orman işletme faaliyetlerinin denetiminden başlayıp, ürün ya da hizmetlerin topluma sunulmasına kadar geçen süreçte çeşitli yönetsel etkinliklerin standartlara uygunluğunu denetlemektedir (Kuvan ve Yıldırım, 2008). Ormancılıkta sertifikasyon kavramının ortaya çıkışı yukarıda belirtilen konularla birlikte orman alanlarının azalması, biyolojik çeşitliliğin korunması ve özellikle tropikal bölgelerde orman azalmalarının ciddi boyuta ulaşması ile birlikte 1990'lı yılların başlarında ortaya çıkmıştır (Rametsteiner ve Simula, 2003; Kuvan ve Erdönmez, 2010). Dolayısıyla sertifikasyonun ormancılıkta önem kazanmasının odun hammaddesinin kaçak yollarla ekonomiye girmesinin önlenmesi yanında biyolojik ve ekolojik sorunları çözümlenmede de kullanılan bir araç olarak kabul gördüğü anlaşılmaktadır (Yıldırım, 2010). Burada en önemli etkenlerden birinin tropikal yağmur ormanları olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Çünkü tropikal yağmur ormanları ağaç bakımından yoğun, servet, biyolojik çeşitlilik ve doğal hayat döngüsü açısından yaşamsal öneme sahip ormanlardır (ITTO, 2002; Elias ve May-Tobin, 2010). Bunca yaşamsal öneme sahip faydaları olan bu ormanların korunması, faydalanma şekillerinin kontrol altına alınması gerektiği düşüncesi ile sertifikasyonun bir ormancılık politikası

aracı olarak geliştirildiği de söylenebilir. Sertifikasyon kavramının daha sonraları ürün ve orman alanı açısından genişletilerek kullanılmaya başlandığını görmekteyiz (Nussbaum ve ark., 2000; Nussbaum ve Simula, 2005).

Sürdürülebilir orman yönetimi kapsamında yapılan uygulamaların başarısının değerlendirilmesi ve bu başarıdan orman ürünlerinden faydalanan tüketicilerin de haberdar edilmesi hususunda önem taşıyan sertifikasyon kadar, akreditasyon da önemli bir unsurdur. Çünkü hem sertifikasyon kuruluşu organizasyonunun hem de sertifikasyon sürecinin ihtiyaca cevap verecek şekilde kurulabilmesi için akreditasyon kurumuna ihtiyaç vardır. Bu anlamda sertifikasyon ile birlikte akreditasyon kavramının da tanımlanması ve uygulamalarının öğrenilmesi sürdürülebilir ormancılık yönetimi açısından önem taşımaktadır (ÇOB, 2004; Atmış, 2010).

Yukarıda kısaca belirtilen konular ve ormanların önemi dikkate alındığında, çalışmanın temel amacı, uluslararası alanda sertifikasyon çalışmalarının irdelenmesi, bu bağlamda yaşanan gelişmeler kapsamında ülkemizdeki uygulamaların değerlendirilmesidir. Çalışmada sertifikasyonun sürdürülebilir orman yönetimi açısından açıklanması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda; Aladağ Orman İşletme Şefliği örnek alanı çerçevesinde Türkiye'deki uygulamaların genel olarak değerlendirilmesi ve sürecin ayrıntılı olarak irdelenmesi çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Aladağ Orman İşletme Şefliğinin seçilmesinde en önemli kriter, ülkemizde orman sertifikasyonu uygulamasının ilk yapıldığı işletme olmasıdır.

Çalışma 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm genel kısımlar bölümü olup bu bölümde, ormancılık politikası genel olarak ele alınmış, ormancılık politikasının amaçları ve araçlarına yer verilmiştir. Ormancılık politikasının araçlarından biri olan sertifikasyon kavramı genel olarak irdelenmiş, sertifikasyonla ilişkili kavramlar ele alınmıştır. İkinci bölüm materyal ve yöntemdir. Burada çalışmada kullanılan materyaller ve çalışmanın yöntemi açıklanmıştır. Üçüncü bölüm bulgulardan oluşmaktadır. Bulgular kısmında ormancılıkta sertifikasyon, sertifikasyonun türleri, bir ormancılık politikası aracı olarak sertifikasyon, sertifikasyonun ormancılık politikası açısından önemi, sertifikasyon kuruluşları ve ormancılığa etkileri açıklanmıştır. Ayrıca

Türkiye’de ve dünyada sertifikasyon konusundaki çalışmalar ve bu konuda günümüzde gelinen nokta anlatılmıştır. Örnek alan olarak seçilen Aladağ Orman İşletme Şefliği’nde yapılan sertifikasyon çalışmalarına ilişkin değerlendirmeler ortaya konmuş ve bu uygulamaların sonuçları değerlendirilmiştir. Tartışma ve sonuç bölümünde, sertifikasyonun teoride neyi ifade ettiğinin karşılığı olarak uygulamada ne anlaşıldığı üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda ne gibi eksikliklerinin olduğu, bu eksikliklerin giderilmesi için yapılması gerekenler, sertifikasyonun olumlu ve olumsuz yönleri de dikkate alınarak tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir.

2. GENEL KISIMLAR

Bu bölümde ilk olarak ormanın tanımı yapılarak işlevleri, yararları ve ormanlardan sağlanan faydalar üzerinde durulmuştur. Daha sonra ormancılık politikası tanımlanarak, oluşturulan politikaların ormanlar üzerindeki etkileri, ormancılık politikalarının amaçları ve araçları ele alınmıştır. Son kısımda ise, ormancılık politikasının bir aracı olarak sertifikasyon ve ilgili süreçlere ilişkin dünyada ve Türkiye’deki durum incelenmiştir.

2.1. ORMANCILIK POLİTİKASININ TANIM VE KAPSAMI

Ormancılık politikasının ana konusunun, insan ile orman kaynakları arasındaki ilişkileri incelemek ve düzenlemek olduğu bilinmektedir. Yerkürenin en yaygın ekosistemlerinden biri olan ormanlar geçmişten günümüze insanlık için önemli kaynaklardan biri olmuştur (Cashore ve ark, 2003; Rametsteiner ve Simula, 2003). Dolayısıyla orman kaynaklarının kullanımında insan etkisi öne çıkmaktadır. Bu anlamda insanların orman kaynakları ile olan ilişkileri incelendiğinde, ormanların ürün ve hizmet bakımından yoğun endüstriyel ve toplumsal kullanım talebi baskısı altında kaldığı görülmektedir (Jordan ve ark., 2005; Akesen ve Ekizoğlu, 2010). İnsan orman ilişkilerinin anlaşılabilmesi anlamında, öncelikle ormanın tanımı, özellikleri, işlevleri, yararları ve çeşitleri üzerinde durulması yerinde olacaktır.

Ormanın çeşitli disiplinler tarafından tanımı yapılabilmektedir. Çalışmada küresel anlam açısından FAO (Food and Agriculture Organization-Gıda ve Tarım Örgütü)’nun yaptığı tanım ile ülkemizdeki tanım üzerinde durulacaktır. FAO tarafından orman; “olgunluk çağında boyu 5 m’den yüksek ağaçlarla kaplı, alanı 0,5 ha’dan büyük, kapalılığı %10’ün üzerinde olan araziler” olarak tanımlanmaktadır (FAO, 2000). Ülkemizde ise 1956 tarihli 6831 Sayılı Orman Kanunu’nda; “tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık topluluklarına yerleriyle birlikte orman sayılır” denilmektedir. Bilimsel ya da yasal tanımların dışında toplum anlayışı bakımında da

orman tanımlanabilmektedir. Genel bir ifade ile toplum, ormanı yararlanılabilir bir kaynak ya da hammadde sağlayıcı olarak görmektedir (Akesen ve Ekizoğlu, 2010).

Orman kaynakları ile toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen kavram ormancılık politikasıdır. Ormancılık politikası aynı zamanda; devlet ya da devlet dışındaki kurum, kuruluş ve kişilerin ormancılık alanında almış oldukları karar ve tedbirleri içeren bir kavramdır (Akesen ve ark., 2010; Edwards ve Kleinschmit, 2013). Kuvan ve Yıldırım (2008) benzer bir tanım ile ormancılık politikasını; orman kaynaklarının yönetimine yön veren amaç, ilke, kural ve araçların belirlenmesi ve uygulanmasıyla ilgili etkinliklerin tamamı olarak değerlendirmektedir. Doğal olarak ormancılık politikası; ormanların ürün ve hizmet değerlerinin özelliği ile sosyal ve ekonomik diğer değişkenleri şekillendirmekte ve etkilemektedir. Bu anlamda da ormancılık politikası; ormanlardan her türlü elde edilen ürün ve hizmetlerin yasal ve örgütsel araçlar ile topluma sunulması yollarının belirlenmesi şeklinde tanımlanabilir (Cubbage ve ark., 2007; Krott ve Giessen, 2013; Bjärtig, 2013). Tanımlardan anlaşılacağı üzere ormancılık politikasının odağında orman toplum ilişkileri büyük önem taşımaktadır.

Ormancılık politikasının kapsamını, orman kaynaklarının yönetimine yön veren amaç, ilke, kural, araçlar ve bunların bir bütün halinde belirlenmesi ve uygulanması ile ilgili etkinliklerin tamamı oluşturmaktadır (Krott, 2005). Buna ek olarak, ormanların özellikleri ve işlevleri ile orman-toplum ilişkileri, uluslararası süreçler, siyasi yapılanmalar, toplumun ormandan beklentileri, zaman, mekan ve orman ürünleri endüstrisinin yapısı ile özellikleri de ormancılık politikalarının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır (Kuvan ve ark., 2007). Dolayısıyla ormancılık politikasının kapsamını, kaynağın kendisi ile beraber ilgili diğer tüm unsurlar ve etkinlikler oluşturmaktadır.

Diğer tüm sektörlerde olduğu gibi ormancılık politikaların oluşturulması da bir sürece bağlıdır. Bu anlamda ormancılık politikası süreci; sorunun tanımlanması, politikalarla ilgili gündemin belirlenmesi, politikaların oluşturulması ve benimsenmesinden sonra ormancılık politikalarının uygulanması ve değerlendirilmesi gibi aşamalardan oluşmaktadır (Kuvan ve Yıldırım, 2008). Bunun yanında ormancılık politikası sürecinin daha katılımcı bir anlayışla gelişmesi, diğer sektörlerdeki politikalarla uyumlu olması,

ve uluslararası koordinasyonu sağlaması gerektiği unutulmamalıdır (Cubbage ve ark 1993; Zingerli ve ark, 2004).

Tüm bu unsur ve faktörleri dikkate alan ormancılık politikasının işleyişi, bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç; birbirini takip eden etkinliklerden oluşmakla sondan tekrar başa dönülen yinelemeli bir yapıya sahiptir (Akesen ve Ark., 2010). Barros ve Toha (1997) politika oluşturma sürecinde dünyanın pek çok farklı bölgesinde gerçekleştirilen, çıkar gruplarının katılımının arttığını doğrulayan ormancılık politikasıyla ilgili teknik ve siyasi tartışmaların yaşandığını ortaya koymaktadır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de ormancılığın tarihsel süreci dikkate alındığında ormancılık politikalarında dönemsel bazı değişiklikler olmasına karşın temel politikaların çok fazla değişmediğini görmekteyiz (Gümüş, 2004; Kuvan ve ark, 2007). Dönemsel bazı ormancılık politikası değişikliklerine örnek olarak; ormanların muhafazası, orman ürünleri üretimi, bozuk alanların iyileştirilmesi vb. verilebilir (DPT, 2007). Bu değişikliklerin günün ihtiyaçlarından veya toplumun beklentilerinden etkilendiği söylenebilir. Geçmişten günümüze uygulanan politikaların dönemsel önceliklerinin farklı olmasına karşın temelde hepsinin ormanların yönetiminde sürdürülebilirliğin sağlanması ve kamunun ormanlardan faydalanmasını dikkate alan politikaları yansıttığı söylenebilir. Ormancılık politikalarının oluşturulmasında amaç ya da araçların ortaya konması büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte ormancılık politikasının amaçlarının ve araçlarının belirlenmesinde olduğu gibi uygulanmasında, değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde ilgi gruplarının katılımı oldukça düşük seviyelerde kalmaktadır (Doğru ve Özügurlu, 2003).

2.2. ORMANCILIK POLİTİKASININ AMAÇLARI

Genel olarak amaçlar, bir kuruluştaki yönetimin sağlanmasını istediği sonuçlardır. Amaçların belirlenmesi, yönetsel etkinlikler ve ilgili stratejilerin geliştirilmesi için temel oluştururken, çalışmaların başarılı bir şekilde yürütülüp yürütülmediğinin denetlenmesini olanaklı hale getirmektedir (Özdönmez ve ark, 1998).

Bir ülkenin ormancılık politikası amaçları, o ülkenin ormancılık mevzuatında veya çeşitli plan ve programlarında yer almaktadır veya almalıdır. Ormancılık politikası amaçlarının belirlenmesinde; orman yönetimine halkın katılımı, ormanların korunması, ormancılık sektörünün kurumsal gelişimi, özel sektörün iş çevrelerinin gelişimi, ağaçlandırma ve orman alanlarının düzenlenmesi ile sulak alanların korunmasının da dikkate alınması gerekmektedir (Krott, 2005; FAO, 2005) (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Ormancılık Politikası Amaçlarının Oluşturulması (FAO, 2005).

Orman kaynaklarına ilişkin politikaların ve bu politikalara hizmet eden amaçların şekillenmesinde, orman kaynağının özellikleri ve işlevleri ile toplumun beklentileri belirleyici rol oynamaktadır.

Ormancılık politikası amaçlarına hizmet eden orman işlevleri; orman ürünleri üretimi, sosyo-ekonomik ve kültürel, çevresel ve ekolojik işlevler olmak üzere temelde üç başlık altında toplanmaktadır (Kuvan ve ark, 2007). Genel bir değerlendirme ile bu işlevler; ekonomik, ekolojik ve sosyal içerikli olarak değerlendirilebilir. Burada önemli olan, orman işletmesi için hangi işlevin önemli olduğu ve ormancılık politikalarının sözü edilen işlevler açısından belirlenmesi ve bu doğrultuda ormanın yönetilmesidir.

Ormanların ekonomik temelli işlevlerini öne çıkaran orman işletmeciliğinde, ormandan ürün elde etmek ve elde edilen ürünü maksimum fayda ile değerlendirmek ön plana

çıkılmaktadır. Ormandan elde edilen ürünler ise odun ve odun dışı ürünler olarak ikiye ayrılır. Geçmişten günümüze ormancılıkta ana ürün odun hammaddesi olarak kabul edilmektedir. Odun dışı ürünler ise bitkisel ve hayvansal kökenli ürünler olabildiği gibi hizmete yönelik ürünleri de içermektedir (Akesen ve Ekizoğlu, 2010; Yıldırım, 2011). Öte yandan ekolojik içerikli işlevi ön plana çıkaran orman işletmeciliğinde; ormanların korunması, biyolojik çeşitliliğin sağlanması, endemik ve nesli tükenmekte olan türlerin korunması konuları ön plana çıkmaktadır. Ormanların sosyal içerikli işlevinde ise peyzaj ve rekreasyon gibi çevresel özelliklerin ön plana çıkacağı anlaşılmaktadır (Weiss, 2000; Yıldırım ve ark., 2011; Cubbage ve ark., 2007; Kuvan, 2012). Ormanların yukarıda sıralanan işlevleri ve işlevlerin içerikleri neticesinde yararlanma şekli değişebildiği gibi yönetimi ve amaçları da değişiklik gösterebilmektedir.

Diğer taraftan, ormancılık politikası amaçlarını belirlemede önemli faktörlerden biri olan toplumun, orman kaynaklarına yönelik en önemli beklentisinin, bu kaynaklardan elde edilebilecek potansiyel yararları ulaşmak olduğu söylenebilir. Bu nedenle ormancılık politikası amaçları oluşturulurken, toplumun tüm ihtiyaçları değerlendirilmeli ve belirlenen amaçlar beklentilere ölçülü ve dengeli bir düzeyde hizmet etmelidir (Cubbage ve ark., 1993; Edwards ve Kleinschmit, 2013). Toplumun beklentilerinin optimum düzeyde karşılanmasında ulusal ve uluslararası ormancılık politikası amaçları ortaya çıkmaktadır (Akesen ve Ekizoğlu, 2010). Bu kapsamda ulusal ve uluslararası ormancılık amaçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir denilebilir. Çünkü sahip olunan kaynakların ulusal bir değer taşıdığı kadar uluslararası bir değer taşıdığı da bilinmektedir.

Sözü edilen uluslararası ormancılık amaçları; ormancılıkla ilgili uluslararası bilimsel toplantılarda, Birleşmiş Milletler çatısı altında ya da diğer örgütlerce yürütülen çalışmalarda, uluslararası sözleşmelerde, hükümetler ve sivil toplum örgütlerinin ortak girişimlerinden elde edilen yayın ve belgelerde ortaya konmaktadır (Doğru ve Özügürlü, 2003). Ekonomik ve siyasal gelişmelerin de etkisiyle, orman kaynaklarının yönetiminde uluslararası işbirliğinin giderek artması sonucunda, uluslararası ormancılık amaçlarının belirlenmesine etki eden yeni yaklaşımlar görülmektedir. Bunlara örnek olarak; sürdürülebilir orman yönetimi ve ormanların sertifikasyonuna yönelik girişimler,

ekosistem yönetimi yaklaşımı, katılımcı yönetim anlayışı gibi konular sırlanabilir (Kuvan ve Erdönmez, 2010).

Öte yandan ulusal ormancılık amaçları ülkeler açısından farklılık taşımakla birlikte çoğu yerde ülkemizde olduğu gibi kanunlar, yönetmelikler, kalkınma planları, özel ihtisas komisyon raporları gibi çeşitli yazılı belgelerde yer almaktadır (Akesen ve Ekizoğlu, 2010). Belirtilen kaynaklarda yer alan ormancılık politikası amaçlarını yine ülkemiz açısından genel olarak sınıflandırmak gerekirse; ormanların korunması, ormanların geliştirilmesi ve orman kaynaklarından faydalanma başlıkları altında toplanmaktadır (DPT, 2007; Akesen ve Ekizoğlu, 2010). Ormancılık politikası amaçlarını belirlemede de diğer tüm sektörlerde olduğu gibi çeşitli kapsamdaki araçlardan yararlanmak gerekmektedir. Bu anlamda ormancılık politikası araçlarının da üzerinde durulması yerinde olacaktır.

2.3. ORMANCILIK POLİTİKASININ ARAÇLARI

Araç, her bilim dalında olduğu gibi ormancılıkta da amaçlara ulaşmada büyük önem taşımaktadır. Ormancılık politikası araçları, yasal araçlar, ekonomik araçlar, piyasanın etkisi ile oluşan araçlar, korumaya, refaha ve rekreasyona yönelik araçlar şeklinde sınıflandırılabilir (Krott, 2005; Yurdakul Erol ve Akgün, 2006). Kuvan ve Erdönmez (2010) ise ülkemiz açısından ormancılık politikası araçlarını; orman mülkiyeti, yasal araçlar, örgütsel araçlar, ekonomik araçlar, bilgiye dayalı araçlar ve sertifikasyon olarak belirtmektedir. Bu nedenle çalışmada ülkemiz açısından önemli sayılan ormancılık politikası araçları incelenmiştir.

2.3.1. Orman Mülkiyeti

Mülkiyet; satış, bağış ve miras gibi devirler yoluyla elde edilebilen bir kavram olmakla birlikte, kamu, özel ve diğer olmak üzere üç şekilde sınıflandırılmaktadır (FAO, 2010). Yine FAO (2010)'ya göre orman mülkiyeti; genellikle yasal hakların serbestçe kullanımı, kontrolü, devri ya da ormandan yararlanma anlamına gelmektedir. Orman mülkiyeti ülkelerin geleneklerinden, göreneklerinden, yaşam biçimlerinden, sosyal yapısından, siyasi oluşumlardan, ekonomik yapıdan ve diğer birçok etkenden etkilenebilmektedir.

Bir ülkenin orman varlığının sahibinin kim ya da kimler olduğu, yani mülkiyetinin kimde olduğu ormancılık politikası amaçlarına ulaşmada büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan mülkiyet ormancılık politikası araçlarının başında gelmektedir. FAO (2010)'a göre dünya ormanlarının %80'i devlet, %17,8'i özel ve %2,2'si diğer mülkiyetteki ormanlardan oluşmaktadır.

Yukarıda değinildiği üzere, ormanların mülkiyeti çoğunlukla kamuya aittir. Konuya ülkemiz açısından bakıldığında da durum dünya geneline paralellik göstermekle birlikte kamu mülkiyeti %99 gibi oldukça yüksek bir orandadır. Orman mülkiyeti ülkemizde 1956 tarih ve 6831 sayılı orman kanununda belirlenmiş olup;

Devlet ormanları

Özel ormanlar

Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar olarak üçe ayrılmıştır.

Ormanların mülkiyetinin kamuya ait olması, ormanların yönetiminde kamu ormancılık örgütüne büyük sorumluluk yüklemektedir. Ormanların yönetiminde bu sorumluluğun yerine getirilmesi doğru ve uygulanabilir ormancılık politikalarının belirlenmesi ile mümkün olmaktadır. Bu amaçla gerek ulusal gerekse uluslararası gelişmelerin incelenmesi ve takip edilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.3.2. Yasal Araçlar

Yasal araçlar ormancılık politikasının geleneksel ve temel araçlarından biri olarak ele alınmaktadır. Öncelikle anayasa ve ormanlarla ilgili olan diğer yasal düzenlemeler bu kapsama girmektedir. Ormanlarla ilgili yasal zorunlu araçlar temelde; ormanların ve ilgili doğal kaynakların korunması, yerel toplulukların refahının sağlanması, toprak ve su yönetimi, rekreasyon, peyzaj ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilmesi gibi konularla ilgili olarak ortaya çıkmaktadır (Marlo ve Paveri, 1997).

Öte yandan yine yasal araçlar, özellikle ormanların kanun dışı müdahalelerden korunması, meydana gelebilecek usulsüzlüklere karşı uygulanacak yaptırımların belirlenmesi, böylece de suç işleme ile ilgili caydırıcılığın sağlanması açısından çok önemlidir (Akesen ve Ekizoğlu, 2010). Yasal politika araçları mali ve sosyal yönden cezai yaptırımlar içerdiğinden, ormanların korunması ve sürdürülebilirliğin

sağlanmasında, dolayısıyla da ormancılık politikalarının geliştirilmesinde öncelikli bir yere sahiptir.

Konuya ülkemiz açısından bakıldığında, yasal araçların başında Anayasa gelmektedir. Ülkemiz Anayasanın 169. ve 170. maddeleri ormancılıkla ilgili genel çerçeveyi çizmektedir. Genel bir ifade ile anayasaya göre devlet; ormanların korunması ve alanlarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Ormanların hüküm ve tasarrufu da devlete aittir. Öte yandan 1956 yılından bu yana yürürlükte bulunan 6831 Sayılı Orman Kanunu ise ormancılıkla ilgili genel mevzuatı içermektedir. Ülkemizde ormancılık ile ilgili yasal düzenlemeler bu kanun kapsamında yapılmaktadır.

2.3.3. Örgütsel Araçlar

Yasal araçlar ne kadar kusursuz olursa olsun sağlıklı bir örgütsel yapılanma olmadan ormancılık politikası amaçlarına ulaşmak mümkün olmayabilir (Özdönmez ve ark, 1998). Bu anlamda devlete ait ormanların yönetiminde devletin ormancılık örgütünün varlığından söz edilirken özel mülkiyetteki ormanlar için de bir özel örgüt yapısının bulunması bir gerekliliktir. Bu örgüt yapıları ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilir.

Örgütsel araçlar; ormancılık etkinliklerinin planlanması, uygulanması ve denetlenmesi ile ilgili iş ve işlemlerin yapılmasını sağlarlar. Dolayısıyla bu etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için orman sahibinin kaynağı yönetmek için bir örgüte sahip olması gerekir (Krott, 2005). Ormancılıkta örgütsel araçlar açısından ülkemizdeki son duruma baktığımızda; ormancılık etkinliklerinin Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yürütüldüğünü görmekteyiz.

2.3.4. Ekonomik Araçlar

Sanayileşmiş toplumlarda odun hammaddesi üzerindeki talebin artması, arzın düşmesi (özellikle orman varlığının artırılmaması veya etkili ormancılık yönetiminin oluşturulamaması durumunda) ekonomik ve ticari amaçlı araçların önemini artırmıştır (Geray, 1999). Ticari araçların yanında tazminat, teşvik ve ücretsiz altyapı desteği gibi ekonomik araçlar ortaya çıkmaktadır. Bu araçlar, insanların çeşitli ekonomik avantajları tercih etmesini, bunun karşılığında da bazı önlemler almalarını sağlamaktadır.

Ekonomik veya finansal araçlar, ekonomik anlamlarına göre ve yönetim tarzlarına göre çeşitlilik gösterebilmektedir (Marlo ve Paveri, 1997). Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

- Düşük faizli kredi. Ormanların varlığını sürdürmek, ağaçlandırma veya çok amaçlı ormancılık faaliyetlerinde bulunmak ve ürün elde etmek için yüksek maliyetler getirmektedir. Bu maliyetlerin düşürülmesi ve insanları ormancılık işlerine yönlendirmekte düşük faizli kredi verilmesi en sık kullanılan araçlardandır.
- Teşvik ve ödenekler. Düşük faizli kredinin tersine daha fazla katılımı ve tercihi sağlamaktadır. Aslında teşvik ve ödenekler ormanlık alanların artırılması ve elde edilen ürün düzeyinin yükseltilmesi için eskiden beri özellikle devlet kanalıyla kullanılan araçlardandır. Bununla birlikte bazı ülkelerde orman yatırımlarını artırmak amacıyla teşvikler düşük faiz oranlarıyla verilmekte ve ormancılığın geliştirilmesi artırılmaya çalışılmaktadır.
- Vergi imtiyazları. Geleneksel ürünlerin elde edilmesine ya da istenilmeyen arazi kullanımlarını ortadan kaldırmaya yöneliktirler. Vergi imtiyazları belki de doğrudan arazi kullanımına uygulanan en eski ekonomik temelli araçlardır. Bu sayede yeni orman alanlarının oluşturulmasına destek olunurken, mevcut ormanlardan yararlanmanın da desteklenmesi sağlanmaktadır.
- Hibeler. Odun hammaddesinin ve ahşap işlemenin geliştirilmesine yönelik devlet ya da devlet kurum ve kuruluşları tarafından verilmektedir. Burada önemli olan konu sözü edilen işletmelere teknoloji aktarılmasının önündeki engelleri kaldırmada yardımcı olmak amaçlıdır.
- Altyapı desteği. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ormancılık etkinliklerinin özel sektör tarafından yapılmasının desteklenmesinde ve orman ürünleri endüstrisinin geliştirilmesinde öne çıkmaktadır.
- Karşılıklı uyum. Günümüzde özellikle Avrupa Birliği (AB) ülkeleri içerisinde çok desteklenen ve belirli bir düzeye kadar dolaylı bir finansal araçtır. Kırsal kalkınma için gelir desteği gibi var olan ödemelerin imtiyazı çevreye dost olan ormancılık tekniklerinin kabul edilmesine bağlı bir şart olarak ele alınmaktadır. Diğer bir deyişle karşılıklı uyum politikası ekonomik/finansal araçlara paralel olan bir araç olarak sayılabilir.

2.3.5. Bilgiye Dayalı (İnformasyonel) Araçlar

Ormancılık politikasının bilgiye dayalı araçları üç temel yolla ormancılık politikası amaçlarına hizmet etmektedir. Sözü edilen araçlar (Kuvan ve Erdönmez, 2010);

- Bilgi üretimi ve uzmanlaşma
- Bilginin yayımı
- Bilgi kaynaklarının etkin kullanımınıdır.

Bilgiye dayalı araçların başında basın yayın organları gelmektedir. Basın yayın organlarının etkin bir şekilde kullanılmasıyla, gerçekleştirilen faaliyetlerin kamuoyuna duyurulması kolaylıkla sağlanabilmektedir (Özdönmez ve ark., 1996). Bu kapsamda bilgiye dayalı araçlar; kamuoyunun ormanlardan beklentileri, mevcut kullanım olanaklarının geliştirilmesi, orman varlığının artırılması gibi amaçlara ulaşmada önemli bir ormancılık politikası aracı olarak kullanılabilir. Bunun dışında bilgiye dayalı araçlar ormancılık politikası amaçlarına ulaşmak için gereksinim duyulan bilimsel bilgiyi de sağlaması açısından önem taşımaktadır (McDermott ve ark, 2007)

2.3.6. Sertifikasyon

Sertifikasyon; uluslararası veya ulusal bir standarda uygunluk, belirli bir konuda yeterlilik ve uygunluğun tescili için yetkilendirilmiş bir kuruluştan alınan onay ve belgeye denilmektedir (Ayan, 2007). Bir diğer tanıma göre ise sertifikasyon, bağımsız bir kuruluş tarafından ürün, sistem, personel ya da yönetimin önceden belirlenmiş standartlara uygun olduğunun belgelendirilmesidir (Türkoğlu, 2010). Söz konusu standartlar; performans dayalı ve yönetim sistemleri olarak ayrıldığı gibi bölgesel, ulusal ve uluslararası olarak da farklılık gösterebilir. Bu standartların genel özelliği belirli bir kesimin ya da konunun uzmanlarının saygınlığını kazanarak kabul edilmiş olmasıdır (Türkoğlu, 2011).

Bir ürünün veya hizmetin sertifikalandırılması pek çok kritere uygunluğunun onaylanması ile mümkündür. Örneğin sertifika almayı hak etmiş bir ürün için; çevreye zarar vermediği, iş ve işçi sağlığını dikkate aldığı, sertifika kuruluşu tarafından belirlenen ölçüt ve göstergelere uygun bir şekilde üretildiği anlaşılmaktadır (Kuvan ve Yıldırım, 2008).

Günümüzde birçok alanda sertifikasyon uygulaması yapılmaktadır. Elektronik cihazlardan, gıda malzemelerine, ahşap ürünlerden tıbbi malzemelere, zirai ilaçlardan kozmetik ürünlere kadar birçok ürün ulusal veya uluslararası pazarlarda sertifikalı olarak sunulmaktadır (Türkoğlu, 2011). Sertifikalandırmada, ürünün sertifika alması kadar önemli bir diğer konu da sertifika veren kuruluş ve bu kuruluşun ulusal ya da uluslararası düzeyde kabul görüp görmemesidir.

Ormancılık da dahil tüm sektörlerde ait belgelendirme üç unsurdan oluşmaktadır. Bu unsurlar; standartlar, sertifikasyon ve akreditasyondur. Standartlar, karşılanması gereken şartları ve bu şartlara karşılık hangi sertifikasyon değerlendirilmesinin yapılacağını belirler. Sertifikasyon, standartların karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesinde bir yöntem olarak kullanılır. Akreditasyon ise, güvenilir ve tutarlı sonuçlar sağlanması için oluşturulan bir yapıyı ifade etmektedir (Nussbaum ve Simula, 2005). Aslında sayılan üç unsurdan sertifikasyon ürünün tercih edilmesinde öne çıktığı için diğerlerinden ayrılmaktadır.

Genel anlamda üç tip sertifikasyondan söz edilmektedir. Bunlar, kurumsal sertifikasyonlar, ürüne özel sertifikasyonlar ve mesleki sertifikasyonlardır. Kurumsal sertifikasyonlar, bir şirket veya kuruluş tarafından iç amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılırlar. Örneğin bir şirkette istihdamın başlangıcında, iş sağlığı ve güvenliği politikalarının ve süreçlerinin farkında olunması amacıyla tüm yeni personele yarım gün eğitim verilebilir. Bu eğitim tamamlandıktan sonra da, eğitime katılanların bilgi düzeyini ölçmek için kısa bir yazılı veya sözlü sınav yapılabilir (Global Certification Institute, 2014). Bu sınav sonucunda başarılı olanlar iş sağlığı ve güvenliği sertifikası almaya hak kazanmış demektir.

Ürüne özel sertifikasyonlar, genellikle daha karmaşıktır. Çünkü tüm uygulamalarda bir ürünün referans edilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım bilgi teknolojileri sektöründe çok yaygındır. Mesleki sertifikasyon ise, bir işin veya görevin gerçekleştirilmesinde kişinin nitelikli olduğundan emin olmak için istenen bir sertifikadır. Mesleki sertifikaların bazıları bir kez sınava girerek başarılı olmanın yeterli olduğu ömür boyu geçerli olan sertifikalardır. Bu tür sertifikalar hizmet sertifikalandırmasına dahildir. Modern toplumlarda sertifikalandırmanın en yaygın türü ürünlerin sertifikalandırılmasıdır. Ürün

sertifikalandırma, bir ürünün belirlenen asgari standartlara uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan değerlendirme sürecini ifade etmektedir (Global Certification Institute, 2014). Daha önce de belirtildiği üzere sertifikalandırma, ormancılık sektöründe bir kontrol yapısı oluşturulması ile beraber doğal kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanımının önlenmesinde ve dolayısıyla sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemli bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Orman sertifikasyonu çevresel bozulmaları önleyici etkisinin yanında küresel anlamda piyasa fırsatları sunmasından dolayı da fazlca ilgi görmektedir (Taylor, 2005). Ormanların sertifikalandırılmasının ilk örneği 1993 ve 1996 yıllarında Kanada'da gerçekleştirilmiştir. Yapılan değerlendirmelerde; görsel kalitenin yükseldiği, olumsuz çevresel etkinin azaldığı, su ve toprağın daha iyi korunduğu, üretim maliyetlerinin artmasına karşın ürün fiyatlarının da buna paralel olarak artmasının üreticileri memnun ettiği belirlenmiştir. Ayrıca yerel ormancılık faaliyetlerinde birçok ülkede eksik bırakılan ya da görmezden gelinen iş güvenliğinin arttığı da ortaya çıkmıştır (Nash, 2002).

3. MALZEME VE YÖNTEM

Bu bölümde çalışmada kullanılan malzeme, araştırma alanı olarak seçilen Aladağ Orman İşletme Şefliği ve seçilme nedenleri ile çalışmada kullanılan yöntem açıklanmıştır.

3.1. MALZEME

Bu çalışma kapsamında, öncelikli olarak sertifikasyon kavramının ortaya çıkmasında önemli bir konu olan sürdürülebilir orman yönetimi ile ilgili araştırmalar, bilimsel makaleler, kitaplar, raporlar ve her tür çalışma, internet ortamında taranarak bilgi bankası oluşturulmuştur. Bu kapsamda; öncelikli olarak İstanbul Üniversitesi elektronik kütüphanesinden yararlanılmıştır. Ayrıca geçmiş yıllara ilişkin internet ortamında bulunamayan yayınlar, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Kütüphanesinden temin edilmiştir. Bunun yanında yine Orman ve Su İşleri Bakanlığı Yayınlarından yararlanılmıştır.

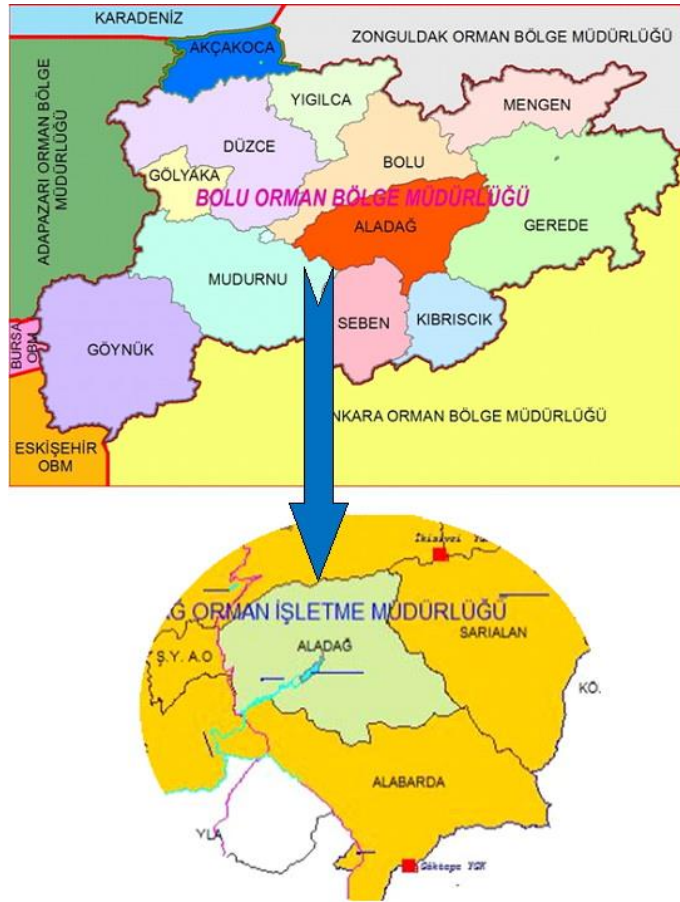
Konunun literatür araştırmasının dışında araştırma alanı bilgileri için Adapazarı Orman Bölge Müdürlüğü kayıtları ve dökümanlarından, Sapanca Orman İşletme Şefliği verilerinden ve Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü ve Şefliği kayıtlarından yararlanılmıştır. Sertifikasyon ile ilgili olarak Orman Genel Müdürlüğüne gidilerek, Strateji Geliştirme Daire Başkanı ve mühendisleri ile Türkiye'deki mevcut durum, sertifikasyon konusunda Orman Genel Müdürlüğü'nün politika ve hedeflerinin neler olduğu konusunda görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler sırasında ağırlıklı konular; Türkiye'de sürdürülebilir orman yönetimi ve sertifikasyon konuları ile ilgili yapılan çalışmalar olmuştur. Daire başkanlığından Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri 2008 Yılı Raporu ile Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri Bilgi Notu ve Kılavuzu temin edilmiştir. Yine aynı Daire Başkanlığından "Ülkemizde Sertifikasyon Uygulaması ve Orman İdare Konseyi (FSC) Prensipler Kriterleri" konulu belgeler temin edilmiş ve ülkemizdeki çalışmaların irdelenmesinde yararlanılmıştır.

3.2. YÖNTEM

Yöntem başlığı altında ilk olarak örnek alan olarak seçilen Aladağ Orman İşletme Şefliğinin tanıtımı yapılmış daha sonra araştırmada kullanılan yöntem açıklanmıştır.

3.2.1. Araştırma Alanının Tanıtımı

Araştırma alanı olarak belirlenen Aladağ Orman İşletme Şefliği'nin seçilmesindeki en önemli etken, ülkemizde sertifikasyon uygulamasının ilk yapıldığı işletme olmasıdır. Aladağ Orman İşletme Şefliği, Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı bir işletme şefliğidir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1: Aladağ Orman İşletme Şefliği konumu

Aladağ Orman İşletme şefliğinin de bulunduğu Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü toplam 8 işletme şefliği ve 1 araştırma ormanından (Şerif Yüksel Araştırma Ormanı) oluşmaktadır. Aladağ dışındaki diğer şeflikler; Alabarda, Ardıç, Belkaraağaç, Çaydurt, Demirciler, Sarıalan ve Kökez'dir. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün toplam orman alanı 61.988,70 ha olup ormansız alanlarla birlikte genel alanı 88.697,80 ha'dır.

Sözü edilen orman işletme müdürlüğünde yer alan işletme şefliklerinin orman alanlarına ilişkin veriler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1: Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü Ormanlık Alan Verileri.

İşletme Şeflikleri	Normal orman (ha)	Bozuk orman (ha)	Toplam orman (ha)	Ormansız alan (ha)	Genel alan (ha)
Alabarda	8.650,40	454,30	9.104,70	1.817,80	10.922,50
Aladağ	7.532,40	213,40	7.745,80	1.406,20	9.152,00
Ardıç	4.622,60	1.788,00	6.410,60	1.747,00	8.157,60
Belkaraağaç	6.679,70	1.060,80	7.740,50	3.339,50	11.080,00
Çaydurt	9.516,70	2.025,20	11.541,90	7.945,90	19.487,80
Demirciler	4.485,50	702,40	5.187,90	5.268,90	10.456,80
Sarıalan	7.466,30	460,40	7.926,70	1.978,50	9.905,20
Kökez	4.735,70	129,10	4.864,80	3.110,00	7.974,80
Şerif Yüksel Araştırma Ormanı	1.454,50	11,30	1.465,80	95,30	1.561,10
Toplam	55.143,80	6.844,90	61.988,70	26.709,10	88.697,80

Kaynak: Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü, 2013.

Tablo 3.1’de görüleceği üzere odun üretimini dikkate alan değerlendirmelerle ortaya konan normal orman varlığı oldukça yüksek düzeydedir. Bunun yanında Çaydurt Orman İşletme Şefliğinin en yüksek orman alanına sahip olduğu, Aladağ Orman İşletme Şefliği’nin ise üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Bu anlamda bakıldığında Aladağ Orman İşletme Şefliği’nin sertifikasyon uygulaması için seçilmesinde çok önemli bir ayırım göze çarpmamaktadır. Buradaki seçimin idari bir karar doğrultusunda ortaya çıktığı söylenebilir.

3.2.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Çalışmada istatistikî verilere, yargısal verilere ve literatür verilerine yer verilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın yöntemi açısından yerli ve yabancı literatür taraması yapılmıştır. Karasar (2005) bilimsel çalışmalarda daha önce yapılan çalışmaların gözden geçirilmesini, bilgi toplama yöntemi olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacına ve hedefine uygun bir yöntem olan bilgi toplama yöntemi seçilmiştir. Bu yol ile konuya yönelik birçok kaynak taranmış, incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Kullanılan yöntem konunun kavramsal olarak ele alınmasını kolaylaştırmış ve konunun derinlemesine irdelenmesini sağlamıştır.

Bunun dışında çalışma konusunun ülkemiz açısından yeni bir kavram olması, sertifikasyon uygulamalarının belirli bölgelerde uygulanmış olması, bu yapılan

çalışmalara yönelik bir değerlendirme yapılması imkanını sunmaktadır. Bu imkan dahilinde uzman kişilerin veya uygulayıcıların görüşleri de büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda sosyal bilimlerde sık kullanılan tekniklerden biri olan bireysel görüşmelerden Kılavuzsuz Görüşme tekniği de çalışmada kullanılan bir diğer yöntemdir.

Kılavuzsuz görüşme, konuların genel çerçevesiyle bile önceden kestirilemediği, bu nedenle gerçek anlamda bir görüşme kılavuzunun bile izlenemediği durumlarda başvurulanan bir tekniktir. Genel bir algı alanında derinliğine ve genişliğine bilgiler almayı amaçlayan ve konuşmalara belli bir yön vermekten kaçınan bu görüşmeye yönetilmeyen görüşme de denilmektedir (Sencer, 1989; Erbakırcı, 2005). Bu tekniğin seğilmesi ile örnek alandaki ormancılık örgütü çalışanlarının sertifikasyon sürecinin başarısının değerlendirilmesine yönelik düşünceleri ortaya konulabilmiştir. Özellikle bu yöntemin seğilmesinin temel nedeni; katılımcıları belirli bir yöne yönlendirmektense konu hakkındaki düşüncelerini geniş bir perspektifte öğrenme imkanı yaratmasıdır.

Ayrıca çalışmada Aladağ Orman İşletme Şefliği ormanlarında yürütölen sertifikasyon çalışmaları yerinde incelenmiş ve konu derinlemesine gözden geğirilmiştir. Bu incelemeler sırasında sertifikasyon çalışmalarının başlamasından sertifika alınmasına kadar geçen süreçte görev alan orman mühendisleri ile birebir görüşmelerde bulunulmuştur. Bu görüşmelerde de klavuzsuz görüşme tekniğinden yararlanılmış ve sözü edilen mühendislerin düşünceleri öğrenilmiştir. Görüşmeler sonucunda sertifikasyonun uygulama aşaması öncesi ve sonrası ile ilgili düşünceler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bulgular bölümü dört başlıkta ele alınmıştır. Birinci başlıkta sürdürülebilir orman yönetimi ve sertifikasyon ilişkisi irdelenmiştir. İkinci başlık altında dünyadaki sertifikasyon kuruluşları ve mevcut uygulamalar değerlendirilmiştir. Üçüncü başlık altında ise dünyadaki sertifikasyon çalışmaları değerlendirilmiş ve mevcut durum gözden geçirilmiştir. Son başlık içerisinde ise Türkiye'deki sertifikasyon uygulamalarının güncel durumu genel olarak, örnek alan olarak seçilen Aladağ Orman İşletme Şefliğindeki sertifikasyon uygulamaları daha detaylı olarak irdelenmiştir.

4.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR ORMAN YÖNETİMİ VE SERTİFİKASYON

Dünyada ormanların azalmasının önüne geçilebilmesi adına ormanların yönetiminde önemli kararlar alınması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu önemli kararlardan biri ormanların sürdürülebilir yönetiminde kriter ve göstergelerin ortaya konmasıdır. Sürdürülebilir orman yönetimi bir önceki bölümde belirtilen ormancılık politikası amaçlarının gerçekleşmesinin ölçülmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bölümde, öncelikle sürdürülebilir orman yönetimine ilişkin kavramsal boyutun ortaya konması ve daha sonra sertifikasyon uygulamaları ile ilişkilerin irdelenmesine yer verilecektir.

4.1.1. Sürdürülebilir Orman Yönetimi

Ormancılıkta sürdürülebilirlik konusu ilk olarak 1992 yılında Rio'da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda ciddi anlamda gündeme gelmiştir. Ülkemizin de dahil olduğu Pan-Avrupa sürecinde Sürdürülebilir Orman Yönetimi Tanımı: "Ormanların ve orman alanlarının yerel, ulusal ve küresel düzeylerde, biyolojik çeşitliliğini, verimliliğini, kendini yenileme kabiliyetini ve yaşama enerjisini, ekolojik, ekonomik ve sosyal fonksiyonlarını yerine getirebilme potansiyelini şimdi ve gelecekte koruyacak ve diğer ekosistemlere zarar vermeyecek bir şekilde düzenleme ve yararlanma biçimi" olarak yapılmıştır (OGM, 2010).

Görücü (2002), sürdürülebilir orman yönetimini; orman kaynaklarının optimal düzeyde ve işlevsel bileşim çerçevesinde kullanımı hedeflerinin gerçekleştirilmesi ile bu hedeflerin devamlılığını tanımlamak olarak belirtmektedir.

Ülkemiz ormancılığı açısından da önem taşıyan sürdürülebilir orman yönetimi Ulusal Ormancılık Programı içerisinde de tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre sürdürülebilir orman yönetimi; “Orman alanlarının ve kaynaklarının; bütünlüğünü, biyolojik çeşitliliğini, verimliliğini, gençleşme kapasitesini ve sağlığını muhafaza edecek ve geliştirecek, ekolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel çok yönlü faydayı bugün ve gelecekte, yerel, ülkesel ve küresel düzeylerde sürdürülebilir olarak toplum yararına sağlayacak ve diğer ekosistemlere zarar vermeyecek şekilde yönetim” anlamına gelmektedir (OGM, 2007). Buradan da anlaşılacağı gibi sürdürülebilir orman yönetimi ormanların çok yönlü faydalarının bugün ve gelecekte, kaynakların tüketilmeden sürdürülebilir bir şekilde kullanımını ifade edilmektedir.

4.1.2. Sürdürülebilir Orman Yönetimi ve Kalkınma İlişkisi

Kalkınma terimi genel olarak, ekonomik, demografik, sosyal ve teknolojik niteliklerin olumlu yönde değişimini ifade etmektedir. Ülkelerin uzun vadede sürdürülebilir kalkınması genel olarak ekonomik, sosyal ve çevresel konularda yoğunlaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sürdürülebilir ekonomik katkı, sosyal ve çevresel faktörlerden ayrı tutulamaz. Sürdürülebilir kalkınma, toplumun elde edebileceği tüm kaynakların kullanılmasını ve korunmasını da içermektedir. Ulusal ve uluslararası seviyede sürdürülebilir kalkınma için bir araç olarak hizmet eden sürdürülebilir orman yönetimi de, orman olarak kabul edilen alanların bu sektör için belirlenen ekonomik, sosyal ve çevresel amaçları gerçekleştirmek amacıyla işletilmesini sağlamaktadır (OGM, 2010). Bilindiği üzere ormancılık sektörü sosyal ve kültürel alanda olduğu kadar ekonomik anlamda da oldukça önemli katkıları olan bir sektördür.

Uluslararası toplantılarda ve araştırma kuruluşları içinde yapılan tartışmalarda, özellikle tropikal alanlarda, mevcut ormancılık kalkınması modelinin, orman kaynaklarının aşırı kullanımına yol açması nedeniyle sürdürülebilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Guevara, 1997). Tropikal bölgelerdeki orman kaynaklarının azalması, yoğun baskılar

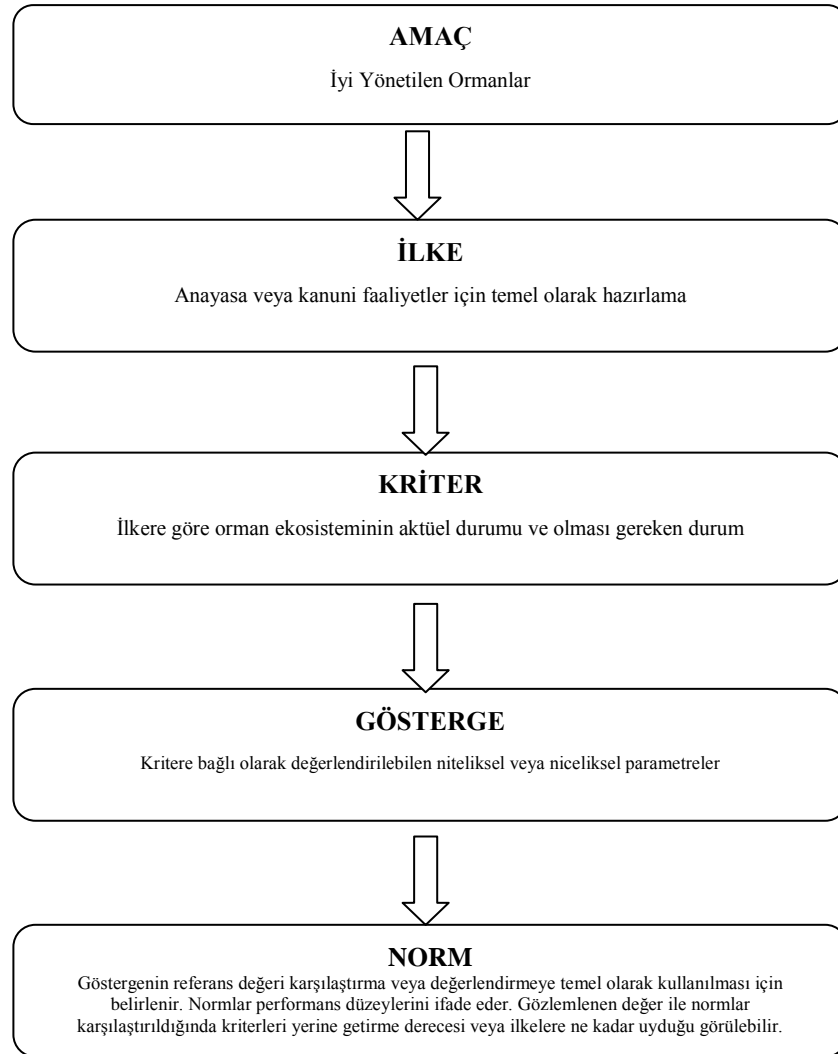
altında bulunan bir kaynağın verimliliğini ve buna ilişkin sosyo-ekonomik avantajların devamlılığını amaçlayan sürdürülebilir orman yönetimi kavramını ortaya çıkarmıştır (Bertault ve Marien, 1997).

Ormancılık yönetimi açısından, orman kaynaklarının ulusal ve uluslararası koşullarının da dikkate alınması gerekmektedir. Buna karşın orman kaynaklarının düzenli ve sistemli bir şekilde kullanılmadığı ülkelere de rastlanmaktadır. Bu ülkeler özellikle geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkeler olarak ifade edilebilir. Sözü edilen ülkelerde ormanların yönetiminde yaşanan sorunların başında; etkin yürütülemeyen ormancılık yönetimi ya da mevcut ormancılık örgütünün etkinliğinin yeterli olmaması gelmektedir. Bunun yanında arazi kullanımı başta olmak üzere makroekonomik ve sektörel konulara ilişkin mevzuat, mevcut yapısal ve kurumsal eksiklikler ya da zayıflıklar, eğitim ve öğretim arasındaki dengesizlikten kaynaklanan aşırı derecede fakirlik ya da eğitimsizlik de sayılabilir. Yine sürdürülebilirlik konusundaki Ar-Ge (Araştırma-Geliştirme) çalışmalarının yetersizliği, üretilen ürünlerin toplum taleplerini karşılayamaması da ormancılık açısından yasa dışı kullanımlara neden olabilmektedir (Guevara, 1997).

Sürdürülebilir ormancılığın ekonomik boyutları kapsamında ormancılık faaliyetlerinden elde edilen mal ve hizmetlerin parasal değerleri, orman kaynaklarını verimli yönetebilen ülkelerin ekonomilerinde önemli bir yere sahiptir. Ormancılık sektörü ile ilgili tüm etkinlikler, halkın yaşam standartları ve sosyal hizmetler ile yakından ilgilidir. Turizm, rekreasyon, avcılık ve balıkçılık, silvikültürel etkinlikler, odun ve odun dışı orman ürünleri (reçine, sığla yağı vb.) üretimi gibi ormancılık temelli etkinlikler ekonomik getiriler oluşturmaktadır. Ülkelerin bu ürünlerden elde edeceği gelirlerin, orman kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve verimli işletilmesine bağlıdır. Orman ürünlerine dayalı endüstrinin ulusal üretim içindeki payının artırılması ve bu yüksek payın uzun süreli devam ettirilebilmesi, sürdürülebilir ormancılık politikalarının takip edilmesi ile yakından ilgilidir. Sonuç olarak daha fazla orman ürünü üretilirken, çevresel değer ve zenginliklerin tahrip edilmesi gibi çelişkilerin de yaşanmaması gerekmektedir (Görücü, 2002).

4.1.3. Sürdürülebilir Orman Yönetimi ve Sertifikasyon İlişkisi

Daha önce belirtildiği üzere orman sertifikalandırma, “doğa-dostu tüketiciler” ile ürünlerini pazara daha büyük avantajla sunmayı isteyen üretici taraflar arasında güçlü bir ilişki kurmak suretiyle ormanların daha iyi yönetilmesini teşvik etmek ve ormancılık faaliyetlerinin “sürdürülebilir kalkınma” ilkelerine uygun olarak yürütülmesine yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiş yeni bir araçtır (Geray, 1999). Ormancılık etkinliklerinin değerlendirilmesi ve denetiminde bağımsız bir kuruluşun çalışması büyük önem taşımaktadır ve her geçen gün bu önem artmaktadır. Öte yandan Elliot (2000) sertifikasyon standartlarının belirlenmesinde izlenecek yolu hiyerarşik bir çerçeve olarak belirtmektedir (Şekil 4.1).

Şekil 4.1: Sertifikasyon standartlarının hiyerarşik çerçevesi (Elliott, 2000).

Şekil 4.1' e göre bir ormanın iyi yönetilebilmesi için öncelikli şart bir yönetim amacının ortaya konmasıdır. Bu arada unutulmaması gereken önemli ve gerekli bir nokta ise amaca ulaşmada kullanılacak araçların doğru belirlenmesidir. Amaç belirlendikten sonra anayasa veya diğer hukuki altyapının oluşturulması gelmektedir. Daha sonra belirlenen amaç ve ilkeler doğrultusunda güncel duruma göre kriterlerin belirlenmesi gerekmektedir. Kriterlerin belirlenmesinden sonraki aşamada değerlendirilebilen niteliksel veya niceliksel parametrelerin belirlenmesi gerekmektedir. Son aşama ise normların oluşturulmasıdır. Bu aşamada göstergenin referans değeri, karşılaştırma veya değerlendirmeye temel olarak kullanılması için belirlenir. Burada normlar performans düzeylerini ifade etmektedir. Gözlemlenen değer ile normlar karşılaştırıldığında kriterleri yerine getirme derecesi veya ilkelere ne kadar uyduğu ortaya konulabilir.

Ormancılıkta sertifikalandırma, bağımsız üçüncü şahıs denetlemesinden sonra odun hammaddesinin orijinini ve durumunu belirten ve yazılı bir belge ile sonuçlanan bir süreçtir. Bu işlem orman sahiplerine; orman işletmeciliği etkinliklerinin standartlara karşı ölçülmesini ve bu standartlara uyarak işletme etkinliklerini gerçekleştirdiklerini göstermelerine olanak vermektedir. Aynı zamanda orman sertifikasyonu, üretici tarafından yapılan çevresel iddiaları geçerli kılmak ve dolayısıyla da tüketicilerin güven ve desteğini kazanmak veya odun ürünlerinin orijini olan ormanlar hakkında normalde üretici tarafından açıklanmayan gerçekleri belirgin şekilde ortaya koyma amaçlarına hizmet etmektedir (Akyol ve Üçok, 2008). Orman sertifikasyon belgesi alan alanın içerisinde nesli tükenmekte olan türler var ise bu türlere dikkat çekilerek koruma altına alınmalarının sağlanması buna bir örnektir.

Öte yandan orman sertifikasyonu, standartların karşılandığının doğrulanması için endüstrinin tüm sektörlerinde kullanılmaktadır. Orman sertifikasyonu ve sertifikalı ürüne olan talep her geçen gün artmaktadır. Alıcılar sertifikasyonun uygulanıp uygulanmadığını sormakta ve sertifikalı ürünler talep etmektedir (Nussbaum ve Simula, 2005). Bunun nedeni, orman sertifikasyonun çok ciddi bir denetleme ve değerlendirme süreci olması, ürünün kalitesinin yanında üretim aşamasında çevresel ve sosyal etkilerin de göz önünde bulundurulmasıyla sürdürülebilir üretimi esas almasıdır.

Yukarıda belirtilen konuların dışıdan orman sertifikalandırma işlemi, sadece arazide işletmecilik etkinliklerinin kontrolü ile sınırlı değildir. Aynı zamanda elde edilen ürünlerin ilk kaynağı olan meşcereden, en son satışının yapıldığı pazarlama noktasına kadar olan tedarik zincirinin kontrolünü de sağlamaktadır (Akyol, 2004). Böylece, doğaya zarar verebilecek etkiler azaltılıp, doğal kaynakların tüketilmeden sürdürülebilir bir şekilde kullanımı sağlanabilmektedir.

Daha önce belirtildiği üzere, ormancılıkta sertifikalandırma sürdürülebilir orman yönetiminin sağlanmasında en önemli araçlardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ormanlardan sürdürülebilir bir şekilde yararlanmanın sağlanabilmesi için koruma-kullanma dengesinin en iyi biçimde oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca ürün ve hizmet üretiminde kalite yönetimine önem verilmesi, orman ürünlerinden yararlanmanın çok düzgün bir şekilde kontrol edilmesi de gerekmektedir.

Yüzyıllar boyu bilinçsiz bir şekilde tüketilen ormanların korunması konusu, özellikle 1980'li yıllarla birlikte gerek dünya ormancılık kamuoyunun gerekse politik gündemin oldukça öncelikli bir konusu haline gelmiştir (Geray, 1999). Buna karşın hükümetlerin kamu ve kamusal olmayan örgütlerce yürütülen politik tabanlı faaliyetlere ilgisi azalmıştır. Bunda devlete bağlı olmayan örgütlerin, özellikle çevresel faaliyetler, talep tabanlı/piyasa tabanlı alternatifler konusuna ilgi göstermeye başlamaları etkili olmuştur. Bu tür örgütler, halkın özellikle tropikal yağmur ormanları ve ılıman ormanlara gösterdiği yoğun ilgiden sık sık yararlanmışlardır. İnsanların doğaya olan ilgisinin örgütler aracılığı ile artmasıyla, orman alanlarının sertifikalandırılması ve böylece kaçakçılık başta olmak üzere birçok olumsuz davranışın ortadan kaldırılmasına olanak sağlanmıştır (Nash, 2002).

Ormancılıkta sertifikasyon işlemi ulusal/uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ya da özel kuruluşlar tarafından yürütülmekte; değerlendirmeler, ulusal düzeyde belirlenen, sosyal, ekonomik ve ekolojik ilke ve ölçütlere dayandırılmaktadır (Geray, 1999). Diğer bir ifadeyle, uluslararası düzeyde orman kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini teşvik etmek amacıyla kullanılan sertifikalandırma sistemi, bir orman işletmesi bünyesindeki yapılan tüm orman işletmeciliği etkinliklerinin, bağımsız bir kurum tarafından,

belirlenen ölçüt ve göstergelere göre değerlendirilmesi ve denetlenmesini mümkün kılan bir süreci ifade etmektedir. Böylelikle, orman kaynağının sürdürülebilir bir şekilde işletilmesi sağlanmakta, tüketicilere de ürünlerin bu tarzda işletilen bir orman kaynağından elde edildiği belirtilmiş olmaktadır (Türker ve ark., 2001). Ormancılıkta sertifikasyonun yalnızca arazide ormancılık etkinliklerinin sertifikalandırılmasıyla sınırlı kalmadığı anlaşılmaktadır. Bunun dışında orman ürünlerinin üretimi ve pazarlanması noktasında da öne çıktığı, böylece hem hizmet hem de ürün kalitesinin sağlanmasına yardımcı olduğu görülmektedir.

Orman sertifikasyon işlemine üç farklı taraf katılmaktadır. Bunlardan ilki; sertifikasyon programını geliştiren, standartları belirleyen ve standartlara uygunluğu saptayarak sertifika veren kişi veya kurumun akreditasyonunu yapan ana kuruluştur. Sertifikasyona katılan ikinci taraf, bağımsız sertifika kuruluşudur. Bu kuruluş, ulusal veya bölgesel olarak belirlenmiş sürdürülebilirlik ölçütlerine aday ormanın uygunluğunu denetleme, çalışmaları izleme işlemini yüklenen ve belirlenen sertifikasyon sisteminin uygulayıcısı konumundaki kuruluştur. Üçüncü taraf ise sertifika almak isteyen ve müşteri pozisyonunda olan orman sahibidir (İlter ve Ok, 2007). Diğer yandan orman yöneticilerinin sertifikasyonlu ürün üretmeye karar vermeleri için pek çok neden vardır. Bunların başlıcaları şunlardır (Nussbaum ve Simula, 2005);

- Müşterilerin sertifikalı ürüne olan talepleri,
- Sertifikasyon kullanımının yeni bir pazar potansiyeli anlamı taşıması,
- Yatırımcı veya donörlerin sertifikasyonu kredi veya hibe verirken koşul olarak talep etmeleri,
- Sigortacıların sertifikasyonu sigortalama koşulu olarak talep etmeleri,
- İş sahiplerinin, hissedarların veya yönetimin, belirlenen hedefin başarılmasında sertifikalamayı bir araç olarak görmesidir.

Ormancılık sektörü, doğal kaynak yönetimine konu bir sektördür. Doğal kaynaklar ise bilinçsiz ve aşırı kullanım söz konusu olduğu takdirde tükenen kaynaklardır. Dolayısı ile orman ürün ve hizmetlerinin üretim mekanizmasının çok iyi takip edilmesi ve kontrolünün sağlanması bir gerekliliktir. Bu takip ve kontrol yapısının oluşturulmasında devletlerin oluşturabileceği en temel politika araçlarından biri olarak

sertifikasyon karşımıza çıkmaktadır (Nussbaum ve Simula, 2005). Elliot (2000) bu anlamda orman sertifikasyonunun hedeflerini iki grupta toplamıştır:

1- Öncelikli hedefler

a-Orman yönetiminde çevresel, sosyal ve ekonomik anlamda kalitenin yükseltilmesi,
b-Sertifikalı ürünlere pazar erişimi, özellikle de çevre bilinci yüksek, ekolojik duyarlılığı olan pazar erişiminin sağlanması.

2- İkincil hedefler

a-Ormanlardan yasa dışı faydalanmanın azaltılması ve ormanların para ile ölçülemeyen değerlerinin yüksek tutulması,
b-Orman yönetimlerine fon transferi artışının sağlanması,
c-Kereste fiyatlarındaki çevresel maliyetlerin içselleştirilmesi,
d-Orman ürünleri endüstrisine yatırım yapılması için teşviklerin oluşturulması, ormandan yapılacak üretim zincirinde verimliliğin artırılarak son kullanıcıya maliyetin azaltılması,
e-Orman yönetiminde ve ticaretinde şeffaflığın geliştirilmesi.

Geray (1999) yukarıda belirtilen hedeflere ulaşabilmek için dikkat edilmesi gereken hususları;

- Kurumsal ve politik anlamda ulusal koşullara uyarlanması,
- Hedefe yönelik ve etken olması,
- İlgili bütün taraflarca kabul edilebilir olması,
- Benimsenmiş uluslararası ilkelerle uyumlu ulusal standartlara dayandırılması,
- Tüketiciler ve korumacı örgütler için güvenilir olması,
- Objektif ve ölçülebilir ölçütlere dayanması,
- Bağımsız ve güvenilir bir değerlendirmeye dayanması,
- Etki altında kalmaması,
- Maliyet-etken olması,
- Saydam olması,
- Gelişmekte olan ülkeler için adil olması gerekir şeklinde sıralamaktadır.

Overdeest ve Rickenbach (2005) ise hedefi belirtilmiş olan bir sertifikasyon uygulaması için plana ihtiyaç duyulduğunun üzerinde durmaktadırlar. Bu planın ideal

olarak hazırlanmasında aşağıda sıralanan yapıları içermesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu anlamda planı oluşturan yapılar;

- Pazar Odaklı Yapı: Çevresel dışsallıkları fiyatlar üzerinden içselleştiren yapıdır.
- İşaretleme Yapısı: Teminat verme, izleme zorunluluğu, örgütsel özelliklerin ve uygulamaların tahminini konu alan yapıdır.
- Öğrenme Yapısı: Öğrenmeyi ve teknolojiyi takip etmeyi, gerekli olduğu takdirde teknoloji transferini öngören yapıdır.

Orman sertifikasyonun bütün bu katkılarına rağmen sınırlamaları da vardır. Sertifikasyon hedefi olan bir araçtır ve bununla birlikte tüm dünyadaki ormancılık yönetimi sorunlarına çözüm getirememektedir. Ayrıca, ormansızlaşmayı durdurmak amaçlı yasal düzenlemelerin ve uygulamaların yerine geçebilecek bir araç niteliği yoktur (Nussbaum ve Simula, 2005; Kuvan ve Yıldırım, 2008). Dolayısıyla orman sertifikasyon tek başına orman yönetimi açısından yeterli bir araç kabul edilmemelidir. Diğer tüm araçlar ile birlikte yürütülmesi gereken bir sürecin parçası olarak kabul edilmelidir.

Sözü edilen süreç aynı zamanda sertifikasyon açısından güvenilirlik sağlaması için tüm paydaş grupları kapsayan katılımcı bir süreç olmalıdır. Bununla birlikte sertifikasyon, bazı iş sahipleri açısından özellikle belgelendirmede eşitlik konusunda sorunlar oluşturmaktadır. Bu durum çeşitli tarafların konuya bakışı arasındaki farklılıkları da işaret etmektedir (Rametsteiner ve Simula, 2003). Ayan (2010) bu konuya dikkat çekerken, orman sertifikasyonunda ana kuruluş, bağımsız kuruluş ve orman sahibi olmak üzere üç ayrı taraf bulunduğunu belirtmektedir. Bu tarafların tümünün bu süreçte söz sahibi olması sertifikasyon için büyük önem taşımaktadır. Sözü edilen tarafların kimi veya neyi ifade ettiğine bakılacak olursa;

1-Ana kuruluş, sertifikasyon programını geliştiren, standartları belirleyen ve standartlara uygunluğu saptayarak sertifika veren kuruluşu,

2-Bağımsız kuruluş, ulusal veya bölgesel olarak belirlenmiş sürdürülebilir orman yönetimi ölçütlerine göre aday ormanın uygunluğunu denetleyen ve belirlenen sertifikasyon sisteminin uygulayıcısı konumundaki bağımsız kuruluşu,

3-Orman sahibi; sertifika almak isteyen ve müşteri pozisyonunda olan orman sahibini ifade etmektedir.

Overdevest ve Rickenbach (2005)'de yaptıkları çalışmada halkın sertifikalı ürünlere ve sertifikalı ürün üreten firmalara karşı bakış açısının olumlu olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte, orman yönetimi sertifikasyonundan beklentiler oldukça yüksek düzeye çıkmıştır. Ancak sadece pazara yönelik olarak düşünülen sertifikasyon çalışmalarının olumsuz sonuçlar taşıyacağı da kaçınılmazdır. Dolayısıyla, sertifikasyon ile yeni bir pazar oluşturarak bu pazardan yüksek miktarda kazanç elde etmek isteyen katılımcıların hayal kırıklığına uğradıkları da sözü edilen çalışmada ortaya konmuştur. Bununla birlikte yine sertifikasyonun, bir sosyal durum mekanizması olan pazarın sınırlarını genişletmek için kurumsal bir yardım veya bir politika aracı olarak değerlendirildiği sonucu karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca sertifikalı ürünler sayesinde, ormanların devamlılığının sağlanması yanında doğaya zarar veren ilaçların kullanımı da engellenebilmektedir. Bunun yanında doğa ve atmosferdeki denge korunabilmekte, ormana bağımlı olarak yaşayan insanlara hayat hakkı tanınabilmektedir (Nash, 2002; Rametsteiner ve Simula, 2003; Ozinga, 2008). Sertifikasyonun yanında benzerlik taşıyan iki kavram, akreditasyon ve standartlardır. Bu açıdan bu iki kavramın da irdelenmesi yerinde olacaktır.

4.1.3.1. Akreditasyon

Gelişen teknoloji ile birlikte artış gösteren ürün çeşitliliği ve işlevselliği, beraberinde; kalite, teknik emniyet, dayanıklılık, kullanım gayesine uygunluk yönlerinden ürünlerden beklentilerin yerine getirilmesine dair güvence arayışlarını ortaya çıkarmaktadır (Aktan ve Gencel, 2007). Sertifikasyon uygulamalarının akreditasyonu ve sertifika için ortaya konan standartların da belirlenmesi önem taşımaktadır.

Bu arayışlara cevap oluşturmak üzere, üretim sürecine yönelik; belgelendirme, muayene, test ve analiz hizmetleri “uygunluk değerlendirmesi” veya “akreditasyon” kavramı altında disipline edilmiştir. Akreditasyon son 10 yıl içinde gelişen bir çözüm aracı olarak devreye girmiştir (TÜRKAK, 2010). Nussbaum ve Simula (2005) ise akreditasyonu pek çok ülkede ve pek çok sektörde topluma sunulan hizmetlerin

niteliğinin sistemli bir şekilde güvence altına alınması için geliştirilen bir yöntem olarak tanımlamaktadır.

Sertifikasyon projelerinde akreditasyon unsurları üç bölüme ayrılmaktadır. Bu unsurlar, uluslararası düzeyde entegre olmuş akreditasyon kurumunun varlığı, sertifikasyon kurumunun akredite olduğuna dair bilgi ve belgeler ile akreditasyonun güvenilirliğidir. Sertifikaasyon programlarının akreditasyon elemanları üzerine ayrıntılı olarak hazırlanmış üç bileşeni bulunmaktadır (Nussbaum ve Simula, 2005). Bu bileşenler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: Güvenilir bir akreditasyonun bileşenleri.

Akreditasyon kurumu	Akreditasyon şartları	Güvenilirlik
Uluslararası gereklilikleri sağlayan	Sertifikasyon kurumu için zorunlu olarak hazırlanması gereken belgeler	Güvenilirliğin sağlanması için gereklilikler
1-Organizasyon ve yapısı	1-Organizasyon ve yapısı	1-Üyelik ve emsal değerlendirmesi
2-Akreditasyon yönetimi	2-Sertifikasyon yönetimi	2-Şikayet prosedürü 3-Şeffaflık

Kaynak: Nussbaum ve ark., 2005

Tablo 4.1’de belirtilen bileşenlerden akreditasyon kurumunun gereksinimleri iki başlık altında incelenebilir. Bunlar birincil ve ikincil gereksinimlerdir. Birincil gereksinimler akreditasyon kurumunun organizasyon içi gereksinimleridir. Akreditasyon kurumu uluslararası alanda kabul görmüş standartlara uygun olmalıdır. Bu standartlar, akreditasyon kurumunun en iyi şekilde değerlendirme yapabilmesi için tasarlanmıştır. İkincil gereksinimler ise akreditasyonun hangi yolla yapılacağını, yani akreditasyon yöntemini içerir (Nussbaum ve ark., 2000). Bunlar akreditasyon kararının tutarlılığının ve güvenilirliğinin sağlanması açısından önem taşımaktadır.

Akreditasyon kurumunun ana görevi, hem sertifikasyon kuruluşu organizasyonunu hem de sertifikasyon sürecini ihtiyaca cevap verecek şekilde kurmaktır. Bunun sağlanması için akreditasyon kurumunun açıkça tanımlanmış gereksinimleri, sertifikasyon kuruluşunun organizasyonu ve yapısı ile sertifikasyon sürecinin kullanımınıdır (TÜRKAK, 2010).

Bütün gereksinimlerin ve sorunların akreditasyon kurumu tarafından tartışılarak belgelendirilmesi gerekir. Bu da, akreditasyon kurumu tarafından hazırlanan iç belgeler veya sertifikasyon programı tarafından geliştirilen ancak akreditasyon kurumu tarafından kullanılan dış belgeler ile gerçekleştirilebilir.

Bu gereksinimlere ek olarak söylenecek bir konu da güvenilirliktir. Bir akreditasyon kurumunun güvenilirlik açısından zayıf olduğuna dair bir algılama söz konusu ise bu akreditasyon kapsamındaki tüm sertifikalar değerini yitirebilir. Sertifikasyonda olduğu gibi akreditasyonun değerlendirmelerinin ve kararlarının da ilgili tarafların güvenini sağlaması gerekmektedir. Bu anlamda akreditasyonun amacını; sertifikasyonun güvenilirliğini sağlamak olduğu söylenebilir. Öte yandan sağlıklı bir akreditasyon yapılabilmesi için de çeşitli aşamalar söz konusudur (Nussbaum ve Simula, 2005; TÜRKAK, 2010). Bu aşamalar;

1. Başvuru: Sertifikasyon kurumu akreditasyon kurumuna başvuruda bulunur. Akreditasyon için başvuruda bulunan kurum ile akreditasyonun kapsamını içeren bir sözleşme imzalanır. Belirli koşullar altında başvuru değerlendirilir. Daha sonra da akrediteyi içeren bir sözleşme imzalanır.

2. Değerlendirme: Akreditasyon kurumu, sertifikasyon kuruluşunun örgütsel ve sistematik işlemler açısından değerlendirmesini yapar. Değerlendirme ekibi akreditasyon şartlarının yerine getirilip getirilmediği ile ilgili bilgi toplar. Değerlendirmenin sonunda, sözü edilen ekip, sertifikasyon kuruluşu ile sertifikalandırma aşamasındaki bulgularını sunmak üzere bir kapanış toplantısı yapar.

3. Rapor Etme: Akreditasyon kurumu, değerlendirmenin bir raporunu hazırlar. Raporun bir kopyası katılımcı sertifikasyon kuruluşuna verilir. Sertifikasyon kuruluşu bu raporla birlikte değerlendirme üzerine yorum yapmak için davet edilir. Bu rapor, değerlendirme ekibiyle değerlendirme aşamasında tespit edilen bazı uygunsuzlukları tanımlar ve bu uygunsuzlukların giderilebilmesi için gerekli düzenlemeleri belirtilir.

4. Hitap Etme: Sertifika almak için başvuruda bulunan sertifikasyon kuruluşundan, akreditasyon sağlanmadan önce bir takım düzenlemeler yapması istenebilir. Alternatif olarak, uygunsuzluk en alt düzeydeyse akreditasyon belirlenmiş bir zaman içerisinde verilebilir.

5. Akreditasyona Karar Verme: Akreditasyon kararı, değerlendirme raporuna dayanarak ve düzeltme faaliyetleri sonucunda (eğer uygunsa) verilir. Akreditasyon kararları değerlendirmeyi yapan bir kişi veya birden çok kişi tarafından verilir.

6. Gözetim: Akreditasyon kurumu faaliyetler üzerinde düzeltmelerde bulunmak, akreditasyon uyum şartlarının devamlılığını sağlamak amacıyla sertifikasyon kuruluşu üzerinde belirli dönemlerde gözetimde bulunur.

4.1.3.2. Standartlar

Basit anlamda standart, bir şeyler yapmak için üzerinde anlaşılmış ve tekrarlanabilirliği olan yoldur. Diğer bir ifade ile standart; teknik özellikler ve detaylar içeren ya da kesin kriterler ile tasarlanmış tutarlı kurallar, kılavuzluk bilgileri veya tanımlamalar içeren basılı bir dokümandır. Bu anlamda standartlar, kullandığımız birçok eşyanın ya da hizmetin etkinliğini ve güvenilirliğini artırmak ve hayatı kolaylaştırmak için hazırlanırlar. Genel uygulamaları değil, üzerinde anlaşılmış en iyi uygulamaları tarif ederler. Bununla birlikte standartlar, konusunda uzman kişilerin bir araya gelmesiyle oluşturulur. Bunlar; üreticiler, satıcılar, alıcılar, kullanıcılar ve bu üründe kullanılacak her bir ürünün özelliklerini, süreçleri ya da hizmeti kapsayan yasal gerekliliklerle ilgilenenlerdir (BSI-Turkey, 2011).

Standartlar orman işletmeciliği açısından iki tipte ortaya çıkmaktadır. Bunlar, başarı performans standartları ve yönetim sistemi standartlarıdır. Başarı performans standartları, bir orman sertifikalandırılmadan önce karşılaması gereken teknik gerekleri oluşturur. Bu gereklilikler; tipik olarak, ulusal yasalara uygunluk, biyolojik çeşitliliğin ve ekolojik fonksiyonların devamı, yerel halkların haklarını tanıma, ekonomik canlılık, planlama ve faaliyetlerin yeterli düzeyde kontrolü gibi konuları içermektedir. Bu durumda sertifika asgari performans düzeyini garanti etmektedir. Performans standartları genellikle, ilke, kriter ve göstergeler şeklinde formüle edilmektedir (Durusoy, 2002). Nitekim performans standartları nicelik ve nitelik olarak amaçları veya göstergeleri belirlemekte ve bunlar kullanılarak orman ve ormancılık etkinlikleri değerlendirilmektedir. Bu konuda FSC standartları örnek olarak verilebilir. Yönetim sistemi standartları ise ormancılık işlerinin yönetiminde geçerli olan sistemin çeşitli yanlarını tanımlamakta ve değerlendirmektedir (Geray, 1999). Bu konuya ise ISO 14000 standardı örnek olarak verilebilir.

Öte yandan yönetimde sistem tabanlı standartlar doğal olarak ürün kalitesi açısından garanti vermemektedir. Performans standartları da performans düzeyini veya ulaşılması gereken sonuç düzeyini belirtir, ancak bunun nasıl yapıldığının belirtilmesi gerekli değildir. Bu nedenle herhangi bir yönetim sistemine bir organizasyon adapte etme zorunluluğu yoktur. Ancak performans standartları, sertifikalı ormanlarda ulaşılması gereken minimum performansı açıkça belirtmelidir (Nussbaum ve Simula, 2005). Bunun yanında konuya açıklık getirilmesi anlamında sistem standartları ile performans standartlarının karşılaştırılması Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2: Sistem standartları ile performans standartlarının karşılaştırılması.

	Sistem Standartları	Performans Standartları
Ormanda Minimum Düzeyde Performans Garanti Edilmesi	Hayır	Evet
Yönetimde Sürekli İyileştirmeler Tanınması	Evet	Hayır
Yönetim Çerçevesi	Evet	Hayır
Tüm Orman Tipleri İçin Adapte Olmaksızın Başvuru	Evet	Hayır
Ürün Etiketi	Hayır	Evet

Kaynak: Nussbaum ve Simula, 2005.

Standartlar gönüllü kullanım için tasarlanırlar, herhangi bir yasal düzenleme tarafından dayatılmazlar. Ancak bazı durumlarda yasalar, uygunluğun sağlanabilmesi için standartları referans olarak gösterebilir ve zorunlu tutabilir (BSI-Turkey, 2011). Sertifikasyon temelde sürece dayalı bir ilişkidir. Fakat standart seçimleri ve kimin kimi sertifikalandırması gerektiği politik olarak çelişkili bir konudur. Bu, sertifikasyonla ilişkili birçok tartışmanın tam ortasındadır. Nitekim standartlar (Bass ve ark, 2001):

- Belgelenmiş anlaşmaları, teknik özellikleri/kriterleri kapsamalı,
- Süreçlerin (orman yönetimi gibi), ürün veya malların amaca uygunluğu sağlamalı,
- Parsel sahibinin katılımı ile geliştirilmelidir.

Sertifikasyon ile birlikte akreditasyon ve standartların ortaya konmasından sonraki önemli konu ise sertifikasyon türleridir. Ormancılıkta sertifikasyon türlerinin neler olduğunun bilinmesi, sahip olunan alanın hangi sertifikayı alabileceğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

4.1.4. Ormancılıkta Sertifikasyon Türleri

Ormancılıkta sertifikasyon türleri olarak iki temel sertifikalandırmadan söz edilebilir. Bunlar; orman yönetiminin sertifikalandırılması ve ürünün sertifikalandırılmasıdır. Dolayısıyla çalışmanın bu bölümünde sözü edilen iki sertifikalandırma türü ele alınacaktır.

4.1.4.1. Orman Yönetiminin Sertifikalandırılması

Orman yönetiminin sertifikalandırılması işlemi, orman yönetiminin belirli standartlara göre alanda denetlenmesini ve orman envanteri ve yönetim planı gibi dokümanların gözden geçirilmesini gerektirir. Orman yönetiminin sertifikalandırılması işlemi çeşitli düzeylerde yapılabilir. Bunlar “orman yönetim birimi”, “orman mülkiyeti”, “bölge” veya “ülke” biçiminde olabilir. Mevcut sertifikalandırma programları “yönetim birimi” düzeyinde çalışmaktadır. Daha uygun bulunan ve kabulü yaygın olan yaklaşım yönetim birimlerinin (plan ünitelerinin) temel alınması yaklaşımıdır (Geray, 1999).

Ormancılıkta sertifikalandırma, ormancılık çalışmalarının bütün aşamalarının (planlama, koruma, bakım, üretim, katılımcı yaklaşım) sürdürülebilir yönetim ilkeleri çerçevesinde yapıldığının belgelenmesidir (Ayan, 2010). Ormanların çevresel ve ekonomik açıdan uygun, sosyal açıdan faydalı bir şekilde yönetildiğini kanıtlamak isteyen orman yöneticileri veya orman sahipleri orman yönetimi sertifikalandırılmasına başvuruda bulunabilirler (FSC, 2011). Özetle belirtmek gerekirse orman yönetiminin sertifikalandırılması, ormancılık etkinliklerinin yönetiminin uzman kişiler tarafından, kontrol ve takibe dayalı bir olarak gerçekleşen sertifikasyon çeşididir.

4.1.4.2. Orman Ürünlerinin Sertifikalandırılması

Orman ürünlerinin sertifikalandırılması, orman örtüsünden başlayıp, işleme, dağıtım ve son tüketiciye kadar, yuvarlak odunların, işlenmiş odunların ve odun dışı orman ürün ve hizmetlerinin üretim kanalı boyunca izlenmesini gerektirir. Bu işlem aynı zamanda sertifikalı ürünlerin, odun transportu ve işlenmesi, nakliyat ve ileri düzey işlemleri boyunca takibini de içermektedir (Ayan, 2010). Aslında orman ürünlerinin sertifikalandırılması ormanın sertifikalandırılması anlamına gelmektedir. Bu durum aynı zamanda ormandan elde edilen odun dışındaki tüm ürün ve hizmetlerin de sertifikalandırılması anlamını taşımaktadır.

Son tüketicinin satın aldığı orman ürünü, gerçekten bağımsız olarak sertifikalandırılmış ormanlardan geldiğini garanti eden ürün etiketini taşıyabilmesi, bu ürünlerin imalatı ve satışı ile ilgilenen her işletmenin üretim kanalına ilişkin standartlara göre sertifikalandırıldığını belgelemesi gerekmektedir (Elliott, 2000; Geray, 1999). Bu düzenleme, işletmelerin sertifikalı ürünlerin sertifikasız ürünlerden ayrı tutulduğunu gösteren izleme mekanizması oluşturacak ve imalat ile dağıtım süreçleri boyunca bu ürünlerin kimliklerini ve orjinalliklerini onaylamak için doğru şekilde izleyecek bir sistem oluşturmalarını sağlamaktadır (OGM, 2013). Dolayısı ile burada önemli konulardan biri de üretim kanalının bir bütün halinde ele alınması gerektiğidir. Üretim kanalı sertifikasyonu için aşağıdaki gibi bir yol izlenmektedir (FSC, 2008):

- a) Ürünün tanımlanması: Sertifikalı ormanlardan gelen tüm ürünler açıkça tanımlanmalıdır. Sertifikalı ürünlerin işaretlenme işlemleri yerinde yapılmalıdır.
- b) Ürünlerin ayrılması: Sertifikalı ormanlardan gelen tüm ürünler sertifikalı olmayan diğer ürünlerden ayrılmalıdır.
- c) Belgeleme: Sertifikalı ürünlerle ilgili özellikle şu kayıtlar tutulmalıdır;
 - Satın alma kayıtları,
 - Stok kayıtları,
 - Üretim kayıtları,
 - Satış kayıtları,
 - Transport (taşıma) belgeleri,
 - Malzemelerin üretim sürecinden geçiş kayıtlarıdır

Yukarıda belirtilen koşullar çerçevesinde, sertifikalı ürünlerin belirlenmesi için damgalar, etiketler, boya ve diğer araçlar, ürünlerin işletme personeli, bağımsız denetleyici ve diğer gözlemciler tarafından kolaylıkla seçilebileceği şekilde uygulanmalıdır. Örneğin odun açısından bakıldığında her sertifikalı odun; elde edildiği orijine ilişkin bilgiler ile işleme, taşıma ve depoda toplanma sırasında sertifikasız ürünlerden farklılaştıran bir damga taşınmalıdır (Armson, 1996). Öte yandan orman ürünlerinin sertifikalandırılmasında odunda olduğu gibi odun dışı orman ürünleri de bulunmaktadır.

Ormandan elde edilen odunun dışındaki ürünler (odun dışı orman ürünleri) orman kaynağı tarafından üretilmekte ve yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Örneğin eczacılık ve tıp alanında kullanılan otsu ve çalı karakterdeki birçok odun dışı orman ürünleri yaygın bir şekilde ticarete konu olmaktadır (OGM, 2013). Odun dışı orman ürünlerinde sertifikalandırma çok yeni bir kavram olup uygulama alanı genişlememiştir. Dolayısıyla odun dışı orman ürünlerinin sertifikalandırma ilke ve süreçleri hala geliştirilme aşamasındadır. Bu anlamda sözü edilen konu çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

4.2. ORMAN SERTİFİKASYON KURULUŞLARI

Ulusal ve uluslararası ölçeklere göre sertifikalandırmayı gerçekleştiren, kendilerine özgü sistemleri, uygulama şekilleri ve standartları olan kuruluşlara sertifikalandırma kuruluşları denmektedir (Nussbaum ve Simula, 2005). Farklı yapıda sertifikalandırma sistemleri olmasına rağmen en çok kabul gören ve yaygınlaşan sertifikalandırma sistemi, kabul edilmiş standartlara göre tarafsız ve bağımsız bir kuruluş tarafından alan üzerindeki değerlendirmeleri içerir (Ozinga, 2008). Bu anlamda dünya üzerinde ormancılık alanında sertifikalandırma yapan belli başlı kuruluşlar şu şekilde sıralanmaktadır;

- Orman İdare Konseyi (FSC),
- Pan Avrupa Ormancılık Sertifikasyon Sistemi (PEFC),
- Doğal Tropikal Ormanların Sürdürülebilir Yönetimi İçin Uluslararası Tropikal Yuvarlak Odun Örgütü (ITTO),
- Kanada Standartlar Kurumu Sertifikasyon Sistemi (CSA),
- Afrika Kereste Örgütü Standartları, Amerika Orman ve Kağıt Endüstrisi Kurumunun Sürdürülebilir Ormancılık Programı Sertifikasyon Sistemi (AFPA),
- Endonezya Eko-Etiketleme Kurumu (LEI),
- Malezya Ulusal Orman Sertifikasyonu Kurumu (NTTC),
- Finlandiya Orman Sertifikalandırma Kurumu (FFCS).

Çalışmada dünya ölçeğinde geniş yayılım alanına sahip 2 kuruluş FSC ve PEFC diğer kuruluşlara göre daha geniş bir şekilde ele alınmıştır. Bunun yanında diğer kuruluşlar ise daha genel bir çerçevede tek başlık altında değerlendirilmiştir. Burada ilk olarak

sözü edilen iki kuruluşun sertifikalandırma sürecinde dikkate aldığı prensip ve kriterler sıralanmıştır.

4.2.1. FSC (Orman İdare Konseyi) Kuruluşu

Orman İdare Konseyi (FSC-Forest Stewardship Council), dünyada ağırlıklı olarak orman yönetimi alanında sertifika veren bir kuruluştur. 1993 yılında sorumlu orman yönetiminin tanıtımı amacıyla kurulmuştur. FSC dünya genelinde sorumlu orman yönetiminin sağlanması için kriterler sunmakta ve uygulamalar gerçekleştirmektedir. Bunlar; sertifikasyon, akreditasyon, patent kullanımı ve denetim konularını içermektedir. FSC politika ve standartlarının yöntemi; şeffaflık, demokratiklik ve ilgi gruplarının katılımına fırsatlar verilmesini kapsamaktadır. Bu yaklaşım, tehdit altında olan ormanlar için alternatif bir yönetim yaklaşımı sunmaktadır (FSC, 2011).

FSC programı küresel olarak tüm orman sistemlerine (Tropik, ılıman, kuzey iklimi ormanları vb.) hitap edecek şekilde düzenlenmiştir. Kuruluşundan günümüze kadar dünyanın beş kıtasındaki birçok ülkede, ürünlerini FSC damgası ile pazarlayan üreticilerin ve orman sahiplerinin sayısı giderek artmaktadır. Ulusal düzeyde sertifikalandırma işlemi, FSC'den yetki alan bağımsız bir ulusal organ tarafından gerçekleştirilmektedir (Bowyer ve ark., 2008). FSC sertifikasını almak için, orman sahipleri veya yöneticileri FSC tarafından geliştirilmiş bir dizi sürdürülebilir orman işletmeciliği ilke ve ölçütlerine uymak durumundadır. FSC damgası (Şekil 4.2), son ürünün hammaddesinin ekolojik, sosyal ve ekonomik şartlara uygun olarak yönetilmiş bir ormandan geldiğini ve bunun bağımsız bir kurul tarafından onaylandığını göstermektedir (Geray, 1999; Bowyer ve ark., 2008).

Şekil 4.2: FSC logosu.

FSC sertifikasyon değerlendirmesinde ana ilkelerini ortaya koymaktadır ve orman sahipleri ya da yöneticilerine de bu ilkelere uyum göstermeleri yönünde direktifler sunmaktadır. FSC'nin sertifikasyon değerlendirmesinde ilkelerin oluşturulmasında üzerinde durduğu temel konular şunlardır;

- Kanun ve FSC prensiplerine uyum,
- Mülkiyet, kullanım hakları ve sorumluluklar,
- Yerli halkın hakları,
- Topluluk ilişkileri ve işçi hakları,
- Ormanlardan faydalanma,
- Çevresel etki,
- Yönetim planı,
- İzleme ve değerlendirme,
- Yüksek koruma değerli ormanların bakımı
- Plantasyonlar.

FSC'nin ilkelerini şekillendirdiği yukarıda belirtilen konular sertifika verilmesi çalışmalarında üzerinde durulan ana çerçeveyi oluşturmaktadır. FSC'nin toplamda 10 temel ilkesi vardır. Bu ilkeler ile ilkelerin sağlanıp sağlanmadığını kontrol etmede kullanılan kriter ve göstergeler aşığıda sıralanmıştır.

İlke-1: Kanun ve FSC Prensiplerine Uyum

Kriter-1.1: Orman yönetimi tüm ulusal ve lokal yasalara ve idari gerekliliklere saygı duyacaktır.

Kriter-1.2: Yasal olarak emredilen ücret, imtiyaz ücretleri, vergi ve diğer ödemeler yapılacaktır.

Kriter-1.3: CITES, ILO, ITTA ve biyolojik çeşitlilik gibi bağlayıcı anlaşmaları imzalayan ülkeler bu anlaşmalara uyacaktır.

Kriter-1.4: Sertifikalandırma için, yasal ve diğer düzenlemeler ile FSC prensip ve kriterleri arasındaki çatışma ve çelişkilerin her biri ayrı bir olay olarak, belgelendirme firması ile ilgili veya etkilenen taraflarca değerlendirilecektir.

Kriter-1.5: Orman işletme alanları, kaçak kesim, iskan ve diğer izinsiz faydalanma ve faaliyetlerden korunmalıdır.

Kriter-1.6: Orman yöneticileri FSC Prensipleri ve Kriterlerine uyumun uzun vadeli taahhüdünü verecektir.

İlke-2: Mülkiyet, Kullanım Hakkı ve Sorumluluklar

Kriter-2.1: Uzun vadeli sahiplilik ve orman arazisi kullanım hakları açıkça gösterilmiş olacaktır (tapu, kira anlaşmaları ve geleneksel haklar gibi).

Kriter-2.2: Yasal veya geleneksel kullanım haklarına sahip mahalli topluluklar, haklarını bilinçli ve serbest iradeleri ile üçüncü taraflara devir etmedikleri sürece, bu haklarını muhafaza edecek derecede ormancılık faaliyetlerini kontrol edebileceklerdir.

Kriter-2.3: Mülkiyet iddiaları ve kullanım hakları konusundaki anlaşmazlıkları çözmek üzere uygun mekanizmalar oluşturulacaktır. Ortaya çıkan anlaşmazlıkların durumu ve şartları sertifikasyon değerlendirmesi yapılırken açıkça dikkate alınacaktır. Bir çok tarafı ilgilendiren büyük çaplı anlaşmazlıklar sertifikalandırma uygulamasını normal olarak yetersiz kılacaktır.

İlke-3: Yerli Halkın Hakları

Kriter-3.1: Bilinçli ve özgür iradeleriyle kontrolü diğer kuruluşlara devretmediği sürece, yerli halk toprakları ve arazileri üzerindeki orman yönetimini kontrol edecektir.

Kriter-3.2: Orman yönetimi, doğrudan veya dolaylı olarak yerli halkın kaynak ya da mülkiyet haklarını tehdit edemeyecek veya azaltamayacaktır.

Kriter-3.3: Yerli halk (*veya toplumun diğer bölümü*) için kültürel, ekolojik, ekonomik veya dini öneme sahip alanlar, bu insanlarla işbirliği içerisinde, orman yöneticileri tarafından açıkça belirlenecek, tanınacak ve korunacaktır.

Kriter-3.4: Orman türleri veya yönetim sistemlerinin kullanımı ile ilgili geleneksel bilgileri kullanarak yapılan Ormancılık uygulamaları için yerli halka tazminat ödenecektir. Ormancılık faaliyetleri başlamadan önce, onların serbest ve özgür iradeleriyle bu tazminat üzerinde resmen anlaşılacaktır.

İlke-4: Toplum İlişkileri ve İşçi Hakları

Kriter-4.1: Orman yönetim alanı içindeki veya bitişiğindeki halka istihdam, eğitim ve diğer hizmetler konusunda fırsatlar verilmelidir.

Kriter-4.2: Orman yönetimi, işçilerin ve ailelerinin sağlık ve güvenliğini kapsayan kanun ve/veya diğer mevzuatın gereklerini karşılamalı veya fazlasını yapmalıdır.

Kriter-4.3: İşçilerin örgütlenme hakkı ve onlarla gönüllü olarak müzakere yapılması, İLO sözleşmeleri 87 ve 98'de vurgulandığı şekilde garanti edilecektir.

Kriter-4.4: Yönetim planlaması ve faaliyetler sosyal etki değerlendirme sonuçları ile kombine edilmelidir. İşletme faaliyetlerinden direkt etkilenen kişi ve gruplar ile istişareler sürdürülecektir.

Kriter-4.5: Yerel halkın yasal veya geleneksel hakları, malları veya geçimlerini etkileyen kayıp veya zararlarda adil tazminatların sağlanması ve şikayetlerin çözümü hususlarında uygun mekanizmalar uygulanacaktır.

İlke-5: Ormanlardan Faydalanma

Kriter-5.1: Orman yönetimi üretimin bütün çevresel, sosyal ve operasyonel maliyetlerini göz önünde bulundururken ve ormanların ekolojik verimliliğini teminat altına alacak yatırımları yaparken aynı zamanda ekonomik yaşayabilirliği gözetmelidir.

Kriter-5.2: Orman işletme ve pazarlama faaliyetleri, çeşitli orman ürünlerinin optimal kullanımı ve yöresinde işlenmesini teşvik etmelidir.

Kriter-5.3: Orman yönetimi istihsal ve sahadaki işleme sırasında oluşan artıkları minimize etmeli ve öbür orman kaynaklarına zarar vermekten kaçınmalıdır.

Kriter-5.4: Orman yönetimi, bir tek ürüne bağımlılıktan sakınarak yerel ekonomiyi güçlendirmeye ve çeşitlendirmeye çalışmalıdır.

Kriter-5.5: Orman yönetim uygulamaları, orman hizmetleri ile su havzaları ve balıkçılık gibi orman kaynaklarını tanıyacak, koruyacak ve uygun yerlerde geliştirecektir.

Kriter-5.6: Orman ürünlerinin hasat oranı kalıcı olarak sürdürülebilecek seviyeleri aşmayacaktır.

İlke-6: Çevresel Etki

Kriter-6.1: Çevresel etki değerlendirmesi, orman işletme faaliyetinin büyüklüğüne, yoğunluğuna ve etkilenen kaynakların özgünlüğüne uygun olarak tamamlanacak ve yönetim sisteminin içine iyi bir şekilde entegre edilecektir. Değerlendirme peyzaj seviyesinde göz önüne almaları ve sahadaki işleme tesislerinin etkilerini içerecektir. Çevresel etkiler, sahaya zarar verici faaliyetler başlamadan önce değerlendirilecektir.

Kriter-6.2: Nadir, tehdit ve tehlike altındaki türlerin ve onların yaşam alanlarını (*yuva ve beslenme alanları gibi*) koruyan tedbirler mevcut olacaktır. Orman işletmeciliğinin ölçüsü ve yoğunluğuna ve etkilenen kaynakların eşsizliğine uygun olarak muhafaza zonları ve koruma alanları tesis edilecektir. Uygun olmayan avcılık, balıkçılık, tuzak kurma ve toplama kontrol edilecektir.

Kriter-6.3: Ekolojik fonksiyon ve değerler, aşağıdakileri de içerecek Şekilde bozulmadan korunacak, geliştirilecek veya onarılacaktır. Bu kapsamda; orman genleştirmesi ve nesilden nesile intikal, genetik, türler ve ekosistem çeşitliliği, orman ekosisteminin verimliliğini etkileyen doğal döngüler sağlanacaktır.

Kriter-6.4: Peyzaj içindeki mevcut ekosistemleri temsil eden örnekler, operasyonların leğine ve kaynak benzersizliğine uygun olarak kendi doğal durumlarında korunacak ve haritalara kaydedilecektir.

Kriter-6.5: Erozyonu kontrol etmek, istihsal, yol yapımı ve bütün diğer mekanik olarak zarar veren çalışmalar esnasında neden olunan orman hasarını azaltmak ve su kaynaklarını korumak amacıyla yazılı kılavuzlar hazırlanacak ve uygulanacaktır.

Kriter-6.6: Orman yönetim sistemleri kimyasal olmayan evre dostu haşere mücadele sistemlerini geliştirip adapte edecek ve kimyasal pestisit kullanımından sakınmaya abalayacaktır. Bu kapsamda; Dünya Sağlık rgt Tip 1A ve 1B klorlu hidrokarbon pestisitler, uluslararası sözleşmeler tarafından yasaklanan pestisitler, toksik pestisitler veya bunların hedef uygulama dışındaki besin zincirinde biriken ve biyolojik olarak aktif kalan türevleri yasaklanacaktır. Eğer kimyasallar kullanılırsa, sağlık ve çevresel riskleri minimize etmek için özel ekipmanlar ve eğitimler sağlanacaktır.

Kriter-6.7: Yakıt ve yağ içeren kimyasallar, konteynırlar, likit ve katı organik olmayan atıklar çevresel olarak uygun koşullarda orman dışında bertaraf edilecektir.

Kriter-6.8: Biyolojik kontrol ajanlarının kullanımı; ulusal kanunlara ve uluslararası kabul edilen bilimsel protokollere uygun Şekilde belgelenecek, azaltılacak, izlenecek ve sıkı Şekilde kontrol edilecektir. Genetiği değiştirilmiş organizmaların kullanımı yasaklanacaktır.

Kriter-6.9: Ters ekolojik etkilerinden sakınmak için egzotik türlerin kullanımı kontrol edilecek ve aktif olarak izlenecektir.

Kriter-6.10: Ormanın ağaçlandırmaya ya da orman dışı toprak kullanımına dönüşümü aşağıdaki istisnalar dışında olmayacaktır. Bu amaçla; orman işletme ünitesinin çok az bir oranına tekabül etmesi, yüksek değerde koruma alanlarında olmaması, orman işletme ünitesinin geneli için net, sağlam, güvenli, ek ve uzun vadeli koruma yararları olması gerekmektedir.

İlke-7: Yönetim Planı

Kriter-7.1: Yönetim planı ve destekleyici belgeler; yönetim amaçlarını, yönetilecek orman kaynaklarının tarifi, çevresel sınırlamaları, arazi kullanımı ve mülkiyet statüsünü, sosyo-ekonomik şartları ve bitişik arazilerin profilini, ilgili bilgi ve verileri kaynak envanterleri yoluyla toplanmış olan orman ekolojisi temeline dayalı silvikültürel ve/veya diğer yönetim sistemlerinin tarifini, yıllık istihsal ve tür seleksiyon oranının mantıksal gerekçesini, orman gelişme ve dinamiklerinin izleme şekil ve şartlarını, çevresel etki değerlendirmesine dayalı çevre koruma tedbirlerini, tehdit altında ve nesli tehlikede olan nadir türleri belirleme ve koruma planlarını, korunan alanlar, planlanmış yönetim faaliyetleri ve arazi mülkiyeti dahil orman kaynaklarını tanımlayan ve gösteren haritaları, istihsal teknikleri ve kullanılan ekipmanın tarifi ve açıklamasını kapsayacaktır.

Kriter-7.2: Yönetim planı; izleme sonuçları, bilimsel ve teknik ilerlemeler ve değişen çevresel, sosyal ve ekonomik şartlara göre periyodik olarak revize edilecektir.

Kriter-7.3: Yönetim planının doğru şekilde uygulanmasını sağlamak için orman çalışanları yeterli bir şekilde eğitecek ve denetlenecektir.

Kriter-7.4: Veri gizliliğine riayet edilmekle beraber, Orman yöneticileri, 7.1'de listelenenler dahil temel elementleri içeren özet yönetim planını halkın erişimine sunacaktır.

İlke-8: İzleme ve Değerlendirme

Kriter-8.1: İzlemenin sıklık ve yoğunluğunu; orman işletme faaliyetlerinin büyüklük ve yoğunluğu ile etkilenen çevrenin kırılganlık ve karmaşıklığı belirlemelidir. İzleme prosedürü, değişimin değerlendirilmesini ve sonuçların karşılaştırılabilir olmasını sağlayacak şekilde tutarlı ve zaman içinde yenilenebilir olmalıdır.

Kriter-8.2: Orman yönetimi izleme için gerekli olan minimum aşağıdaki parametrelerle ilgili veri toplama ve araştırmayı içermelidir. Bu anlamda; bütün orman ürünlerinin istihsal miktarı, ormanın büyüme oranı, rejenerasyonu ve şartları, flora ve faunanın kompozisyonu ve gözlenen değişimler, istihsal ve diğer faaliyetlerin sosyal ve çevresel etkileri ile orman işletmeciliğinin maliyeti, verimliliği ve etkinliği araştırılmaktadır.

Kriter-8.3: Sertifikasyon zinciri olarak bilinen, sertifikasyon kurumunun her bir ürünü orijinininden itibaren takip etme işlemine ve izlemeye olanak veren belgeler orman yönetimi tarafından sağlanacaktır.

Kriter-8.4: İzleme sonuçları orman yönetim planının uygulanması ve revizyonu ile birleştirilecektir.

Kriter-8.5: Bilgi gizliliğine riayet edilmekle beraber orman yöneticileri, kriter 8.2’de listelenenler dahil, izleme gösterge sonuçlarının bir özetini kamunun bilgisine sunacaktır.

İlke-9: Yüksek Koruma Değerli Ormanlarının Bakımı

Kriter-9.1: Yüksek değerde koruma ormanlarına uyumlu niteliklerin varlığının belirlenmesine dair değerlendirme, orman işletmeciliğinin büyüklük ve yoğunluğuna uygun bir şekilde tamamlanacaktır.

Kriter-9.2: Sertifikasyon sürecinin danışma kısmı, tanımlanan koruma nitelikleri ve dolayısıyla koruma opsiyonları hususlarında ihtimam göstermelidir.

Kriter-9.3: Yönetim planı, ihtiyatlı yaklaşım içinde uygulanabilir koruma özelliklerinin sürdürülmesini ve/veya geliştirilmesini temin eden özel tedbirleri içerecek ve uygulayacaktır. Bu tedbirlere kamuya açık yönetim planı özetinde mutlaka yer verilecektir.

Kriter-9.4: Yıllık izleme, uygulanabilir koruma özelliklerinin devamı veya geliştirilmesi için uygulanan tedbirlerin etkinliğini değerlendirmek için yapılacaktır.

İlke-10: Plantasyonlar

Kriter-10.1: Doğal orman dönüşüm ve restorasyon amaçları dahil olmak üzere plantasyonun yönetim amaçları, yönetim planında açıkça belirtilecek ve planın uygulanmasında açıkça gösterilecektir.

Kriter-10.2: Plantasyonların dizaynı ve yerleşimi, doğal ormanların korunmasını ve restorasyonunu teşvik etmeli ve doğal ormanlar üzerindeki baskıyı artırmamalıdır. Yaban hayatı koridorları, dere akış zonları ile farklı yaş ve rotasyon periyotlarındaki meşcerelerin yapısı plantasyon yerleşiminde çalışma ölçeği ile uyumlu olarak kullanılacaktır. Ölçek ve ağaçlandırma bloklarının yerleşimi, doğal peyzaj içindeki orman meşcere örnekleri ile uyumlu olacaktır.

Kriter-10.3: Plantasyon kompozisyonundaki çeşitlilik, ekonomik, ekolojik ve sosyal stabilizasyonun geliştirecek şekilde tercih edilir. Böyle bir çeşitlilik; yönetim birimlerinin büyüklük ve peyzaj içindeki mekansal dağılımı, türlerin sayısı ve genetik kompozisyonu, yaş sınıfları ve yapıları içerebilir.

Kriter-10.4: Dikim için türlerin seçimi, yönetim amaçlarına ve sahanın genel özelliklerine göre uygun olacak şekilde yapılacaktır. Biyolojik çeşitliliğin korunmasını geliştirmek amacıyla, plantasyonların kurulması ve bozulmuş ekosistemlerin restorasyonunda egzotik türlerin yerine yerli türler tercih edilmektedir. Olağandışı ölümler, hastalık veya böcek salgınları ve olumsuz ekolojik etkilerin belirlenmesi amacıyla, sadece performanslarının yerli türlerden fazla olduğu durumlarda kullanılacak olan, egzotik türler hassas bir şekilde izlenecektir.

Kriter-10.5: Bölgesel standartlara ve ağaçlandırma ölçeğine uygun olarak belirlenmiş genel orman işletme alanının belli bir oranı, doğal bir orman örtüsü restore edilecek şekilde yönetilecektir.

Kriter-10.6: Toprak yapısını, üretkenliğini ve biyolojik faaliyetleri korumak ve geliştirmek için tedbirler alınacaktır. Hasat teknikleri ve oranı, yol ve sürütme yolu inşası ve bakımı ile tür seçimi; uzun vadeli toprak bozulmasına, su kalitesi ve/veya miktarı üzerinde ters etkiye ya da akarsu yatağının drenaj yapısında önemli sapmalara neden olmayacaktır.

Kriter-10.7: Zararlı salgını, hastalık, yangın ve istilacı bitkilerin yerleşmesini önlemek ve minimize etmek amacıyla önlemler alınmalıdır. Kimyasal pestisitler ve suni gübrelere ziyade temelde önlemeye ve biyolojik kontrol metotlarına dayanan entegre zararlı yönetimi, yönetim planının elzem bir parçasını oluşturur. Plantasyon yönetimi, fidanlıklardaki kullanım da dahil, kimyasal pestisit ve suni gübre kullanımını kaldırmak için her türlü çabayı göstermelidir.

Kriter-10.8: Operasyonun çeşitliliği ve ölçeğine uygun olarak, plantasyonların izlenmesi, prensip 4, 6 ve 8' ifade edilenlere ilave olarak, potansiyel saha ve saha dışı etkilerin düzenli değerlendirmesini içerecektir (doğal rejenerasyon, su kaynakları ve toprak verimliliği üzerine etkiler ile yerel mutluluk ve sosyal refah üzerine etkileri gibi). Yerel deneme ve/veya tecrübeler türlerin ekolojik olarak sahaya iyi adapte olduğunu, zarar vermediğini ve diğer ekosistemler üzerine belirgin şekilde negatif etki yapmadığını ispatlamadıkça, hiç bir tür dikilmemelidir. Plantasyonlar için toprak edinimi ile ilgili sosyal hususlarda özel dikkat gösterilecek, özellikle yerel halkın sahip olma, kullanma ve erişim haklarını korumaya önem verilecektir.

Kriter-10.9: Belgelendirme ancak, direkt ya da endirekt olarak yöneticinin dönüştürmede sorumlu olmadığını belgelendirme kuruluşuna ispat ettiği durumlarda gerçekleştirilebilir.

4.2.2. PEFC (Pan Avrupa Orman Sertifikasyonu) Kuruluşu

Pan Avrupa Orman Sertifikasyon Kurumu (PEFC-Programme for the Endorsement of Forest Certification) 30 Temmuz 1999'da Paris'te kurulan isteğe bağlı bir özel sektör girişimi olarak ortaya çıkmıştır. Bu kurum belirli bir sistem içerisinde tüketicilere, ürünlerinin Helsinki ve Lizbon'da gerçekleştirilen Avrupa'da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansları'nın sonuçlarında ortaya konan Pan Avrupa ölçütlerine göre üretildiği güvencesini bağımsız bir sertifika kurumu tarafından sağlanmaktadır (Walter, 2011). PEFC tarafından sertifikalandırılan ormanlardan elde edilen odun ürünleri PEFC logosu (Şekil 4.3) ile etiketlenir. Böylelikle tüketicilerin bu ürünleri satın alırken sürdürülebilir orman işletmeciliği için de olumlu bir tercih yaptıklarını bilmektedirler (PEFC, 2010).

PEFC sistemi içerisinde, ulusal ormancılık standartları tespit edilmekte ve ulusal sertifikasyon birimleri oluşturulmaktadır. Bu ulusal birimler; PEFC konseyince seçilmiş temsilciler tarafından oluşmaktadır. Ulusal sertifikasyon standartları ve birimleri PEFC kriter ve kurallarına göre, birimin kabul edilip edilmeyeceğine ve dolayısıyla PEFC logosunu kullanma hakkını elde edip edemeyeceğine karar verilmeden önce, daha ayrıntılı olarak incelenmek üzere konseye teslim edilmektedir. Ulusal akreditasyon birimleri tarafından yetkilendirilen sertifikasyon kurumları, bir ön değerlendirmeden sonra, ulusal sertifikasyon birimi adına orman sertifikasyonu verme yetkisine kavuşurlar (Durusoy, 2002).

Şekil 4.3: PEFC logosu.

Daha önce belirtildiği üzere PEFC sistemi, Helsinki sürecinde ortaya konan SOY kriter ve göstergeleri doğrultusunda değerlendirme yapmaktadır. Sözü edilen süreçte ortaya konan kriterler aşağıdaki gibidir (PEFC, 2010):

- Orman kaynakları ve küresel karbon değişimine olan katkılarının geliştirilmesi ve sürdürülmesi,
- Orman ekosisteminin sağlık ve yapısının sürdürülmesi,
- Ormanların üretim (odun ve odun dışı) fonksiyonlarının geliştirilmesi ve sürdürülmesi,
- Orman ekosistemlerindeki biyolojik çeşitliliğin düzenli şekilde geliştirilmesi, muhafazası ve sürdürülmesi,
- Ormanların koruma (özellikle toprak ve su) fonksiyonlarının düzenli şekilde geliştirilmesi ve sürdürülmesi,
- Diğer sosyo-ekonomik işlevlerin sürdürülmesi.

4.2.3. Diğer Kuruluşlar

Sertifikasyon konusunda ortaya çıkan diğer kuruluşlar arasında SFI, CSA ve AFPA gibi kuruluşlar da bulunmaktadır. Bu kuruluşlar hakkında da kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır.

4.2.3.1. SFI (Sürdürülebilir Ormancılık Girişimi) Programı

Sürdürülebilir Ormancılık Girişimi (SFI-Sustainable Forestry Initiative) Programı Amerika Orman ve Kağıt Kurumu'nun öncülüğünde ormancılar, bilim adamları ve çevre korumacıları tarafından Ekim 1994'de kurulmuştur (Şekil 4.4).

Şekil 4.4: SFI logo örneği.

Bu girişim programı; temel olarak bir dizi endüstri tabanlı yönergeleri, sürdürülebilir orman işletmeciliği ilkeleri ve performans ölçütlerine dayandırmaktadır. Bu kapsamda

sürdürülebilirlik, hem ekonomik sürdürülebilirlik, hem de habitat, biyolojik çeşitlilik, toprak, su ve hava kalitesi ve görsel değerler gibi ekonomik olmayan değerler şeklinde ifade edilmektedir. SFI, Amerika endüstrisinin orman işletmeciliği kapsamında ele aldığı en kapsamlı çevresel performans sistemi özelliğini taşımaktadır. Sistemin temelinde, işletmeler arasındaki ticari ilişkilerden yararlanma amacı yatmaktadır. (Durusoy, 2002). SFI programının toplam dört seviyesi bulunmaktadır. Bunlar ilk üretici, katılımcı imalatçı, katılımcı yayımcı ve katılımcı parakendecidir. Uygulama alanı ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri olarak ortaya çıkmaktadır.

4.2.3.2. CSA (Kanada Standartlar Kurumu)

Kanada Standartlar Kurumu (CSA), 1994 yılında Kanada orman ürünleri endüstrisi ve hükümet orman kuruluşlarının desteği ile başlatılmış olup Kanada Orman Bakanlığı Konseyi tarafından geliştirilen standartları kapsayan bir sertifikasyon sistemidir. Kanada sertifikasyon standartları; teknik uzmanlardan, akademisyenlere, sivil toplum örgütlerine ve hükümet kuruluşlarına kadar oldukça geniş bir ilgi grubunun katılımı ile geliştirilmiştir. Bu standartlar 1996 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu standartlar çevresel, ekonomik ve sosyal değerleri içeren 6 kriter ve 80 göstergeden oluşmaktadır. CSA sistemi içerisinde sadece orman yönetiminin sertifikasyonu uygulanmakta olup süreç sonunda sertifika almaya hak kazananlara CSA logolu (Şekil 4.5) sertifika verilmektedir. Bununla birlikte CSA üretim kanalına yönelik sertifika vermemektedir (CSA, 2010).

Şekil 4.5: CSA logosu.

CSA standartları içeriği ISO 14001 standartlarına dayanmaktadır ve FSC yaklaşımına karşı en kapsamlı ve gelişmiş bir alternatifi teşkil etmektedir. Ancak, ekolojik sürdürülebilirliğe ilişkin süreç standartlarının yanı sıra, ekonomik ve sosyal konulara hitap eden performans standartlarını da kapsamaktadır. CSA tarafından sertifika almaya hak kazanan bir işletme aynı zamanda ISO 14001 sertifikasının da gerekliliklerini sağlamaktadır. CSA sistemi, diğer süreç tabanlı modellerden farklı olarak, bağımsız üçüncü şahıs sertifikasyonu, ölçülebilir ilerlemeler, halk katılımı, ekonomik ve sosyal amaçlar gibi bir takım önemli yeniliklere sahiptir (CSA,2010).

4.3. DÜNYADA ORMAN SERTİFİKASYON ÇALIŞMALARININ İRDELENMESİ

Ormancılıkta sertifikasyon çalışmaları daha önce de belirtildiği üzere ilk uygulamaları 1990'lı yılların ortalarında yapılmıştır. Sözü edilen uygulamaların başlaması SOY ile birlikte ortaya çıkmıştır denilebilir. Bunun temelinde de ormanların yönetim sürecinin güncel şartlara ve taleplere uygun olarak şekillendirilme yaklaşımı yatmaktadır. Günümüze kadar olan örnekler göstermektedir ki, sertifikasyonda odun üretimi, sertifika kuruluşları ve mülkiyet kavramları öne çıkmaktadır. Bu açıdan sertifikasyonun dünya ölçeğinde durumu bu üç kavram ile ilişkilendirilerek irdelenmiştir.

4.3.1. Sertifikalı Orman Alanları ve Odun Üretimi İlişkisi

Orman alanlarının sertifikalandırılması çalışmaları ilk olarak Avustralya'da ortaya çıkmış ve tüm dünyanın ilgisini çekmeye başlamıştır. Buna karşın ilk başta hızlı bir yayılım gösterememiştir (Geray, 1999). Öte yandan ilerleyen yıllarda orman alanlarının korunmasına yönelik toplum bilincinin gelişmesi ve orman alanlarından elde edilen ürünlerin kalitesinin artması yönündeki taleplerle birlikte önem kazanmaya başlamıştır. 1990'lı yılların ortalarında itibaren sonuna doğru Avusturalya, Avusturya, Belçika, Bolivia, Brezilya, Kamerun ve Kanada başta olmak üzere birçok ülkede sertifikasyon çalışmalarının hızlandığını görmekteyiz (Nussbaun ve Simula, 2005; FAO, 2012).

Günümüze kadar birçok ülke sertifikalandırma kuruluşlarını da oluşturarak sertifikalandırma işlemlerine devam ettirmektedir. Yukarıda sıralanan ülkelerin dışında son dönemde Guatemala, Honduras, Hindistan, İspanya, Ekvator ve Romanya gibi

ülkeler de sertifikasyon çalışmalarına hız vermişlerdir. Anlaşılacağı üzere sertifikasyon çalışmalarının uygulama alanları ülkeler açısından gelişmiş ya da gelişmemiş gibi bir ayırım gözetmektedir. FAO (2012) verilerine göre dünyada 2012 yılı sonu itibariyle toplam sertifikalı orman alanı 385,5 milyon ha'a ulaşmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3: Dünyada sertifikalandırılmış orman alanı (2010-2012).

Bölge	Toplam Orman Alanı (milyon ha)	Toplam Sertifikalı Orman Alanı (milyon ha)			Toplam Sertifikalı Orman Alan Oranı (%)		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
Kuzey Amerika	614,2	199,8	201,0	198,0	32,6	32,7	32,2
Avrupa	168,1	85,0	85,3	95,4	51,2	50,8	56,7
Bağımsız Devletler Topluluğu	836,9	29,9	44,3	47,5	3,6	5,3	5,7
Okyanusya	191,4	11,6	12,3	13,2	5,6	6,4	6,9
Afrika	674,4	7,3	7,6	7,3	1,2	1,1	1,1
Latin Amerika	955,6	14,4	16,1	14,7	1,6	1,7	1,5
Asya	592,5	8,6	8,1	9,5	1,5	1,4	1,6
Dünya	4.033,1	356,7	374,9	385,5	9,0	9,3	9,6

Kaynak: FAO, 2012

Tablo 4.3'de görüleceği üzere dünyada en yoğun sertifikalı ormanlar Kuzey Amerika kıtasındadır. Buna karşın orman varlığı açısından yapılan karşılaştırmada ise Avrupa kıtasının toplam orman alanının %56,7'sinin sertifikalı ormanlardan oluştuğu görülmektedir. Bu oran Kuzey Amerika'da %32,2'dir.

Öte yanda odun üretimi açısından dünya ölçeğinde büyük önem taşıyan Latin Amerika kıtasında ise sertifikasyon çalışmalarının çok gerilerde olduğu dikkat çekmektedir (%1,5). Tablo 4.3'deki veriler; dünyadaki sertifikalı ormanların yarısından fazlasının Kuzey Amerika'da bulunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak dünya orman varlığının yaklaşık %10'nun sertifikalandırıldığı anlaşılmaktadır.

Dünyada sertifikalı ormanların yanında aslında en önemli konulardan biri de ürünlerin sertifikalandırılmasıdır. Çünkü ormancılıkta sertifikasyon çalışmalarının temeli buraya dayanmaktadır. Sertifikalı ürünlerden çalışmada dikkate alınan odun ürününe yönelik FAO'nun 2010, 2011 ve 2012 yılı istatistiklerinden yararlanılarak Tablo 4.4 oluşturulmuştur. Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinin sertifikalandırma konusunda öne çıktığı FAO (2012) istatistiklere göre dünya endüstriyel yuvarlak odun üretiminin

2010 yılında %26,4'ü, 2011 yılında %25,3'ü ve 2102 yılında ise %26,5'i sertifikalı olarak üretilmektedir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4: Dünyada sertifikalı ormanlardan elde edilen yuvarlak odun miktarı (2010-2012).

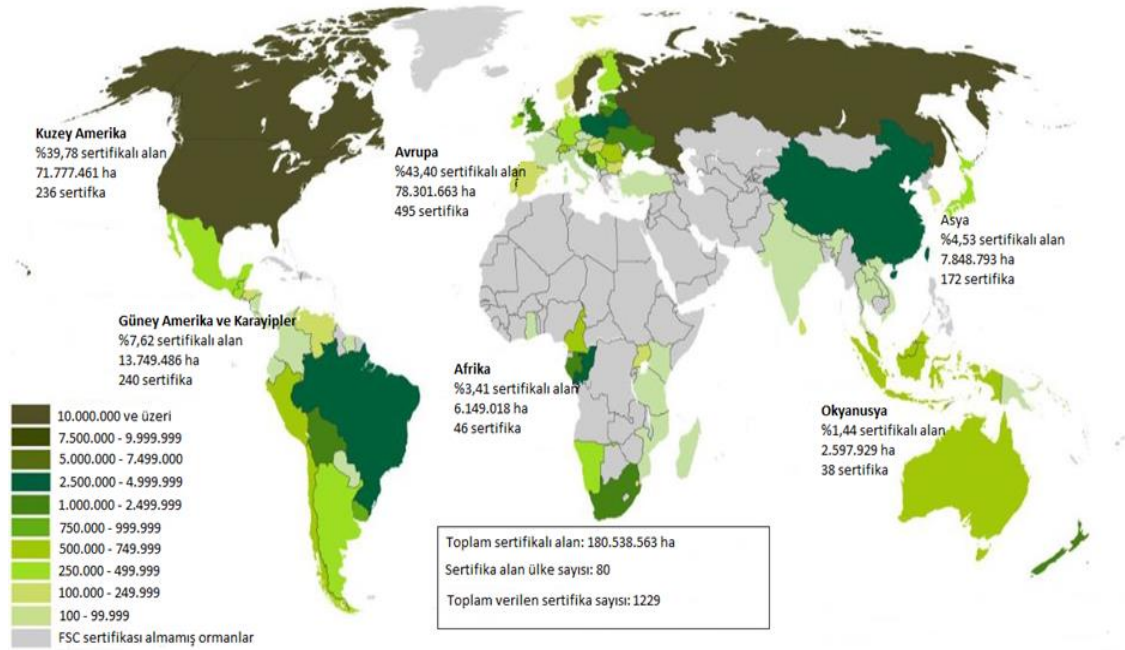
Bölge	Sertifikalı Ormanlardan Üretilen Endüstriyel Yuvarlak Odun (milyon m ³)			Sertifikalı Ormanlardan Üretilen Endüstriyel Yuvarlak Odun Miktarının Dünya Yuvarlak Odun Üretimine Oranı (%)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Kuzey Amerika	194,6	227,5	224,0	10,9	12,8	12,7
Avrupa	261,7	201,0	224,7	14,6	11,3	12,7
Bağımsız Devletler Topluluğu	5,8	8,5	9,1	0,3	0,5	0,5
Okyanusya	2,8	3,5	3,8	0,2	0,2	0,2
Afrika	0,8	0,8	0,8	0,0	0,0	0,0
Latin Amerika	2,7	3,2	2,9	0,1	0,2	0,2
Asya	3,4	2,8	3,2	0,2	0,2	0,2
Dünya	471,8	447,3	468,6	26,4	25,3	26,5

Kaynak: FAO, 2012

Tablo 4.4'deki verilere bakıldığında tüm dünya genelinde endüstriyel yuvarlak odun üretiminde 2010-2012 yılları arasında bir dalgalanma olduğu görülmektedir. Bu dalgalanmaya karşın özellikle Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinde doğrusal bir artış göze çarpmaktadır. Bu durum özellikle dünya odun ihtiyacının karşılanma bölgeleri dikkate alındığında (Yıldırım, 2010) dikkat çeken bir noktadır. Burada önemli bir diğer nokta ise sözü edilen sertifikasyon uygulamalarının yapıldığı kuruluşların durumunun da ortaya konarak irdelemelerin yapılmasıdır.

4.3.2. FSC ve PEFC Tarafından Yürütülen Orman Sertifikasyon Çalışmalarının İrdelenmesi

FSC (2013) sertifikalandırma kuruluşu tarafından, 2013 yılı itibariyle toplam 80 ülkede 180.538.563 ha ormanlık alanda 1.229 FSC sertifikası verilmiştir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6: Dünyada FSC tarafından sertifikalanan ormanlar.

Şekil 4.6'ya göre dünya üzerinde FSC tarafından en fazla sertifika Avrupa kıtasına (495 adet) verilmiştir. En fazla sertifikalı alan Avrupa kıtasındadır (78,3 milyon ha). Avrupa kıtasını Kuzey Amerika (71,7 milyon ha) ve Güney Amerika (13,7 milyon ha) takip etmektedir. En az sertifikalı alan ise Okyanusya'da (2,5 milyon ha) bulunmaktadır.

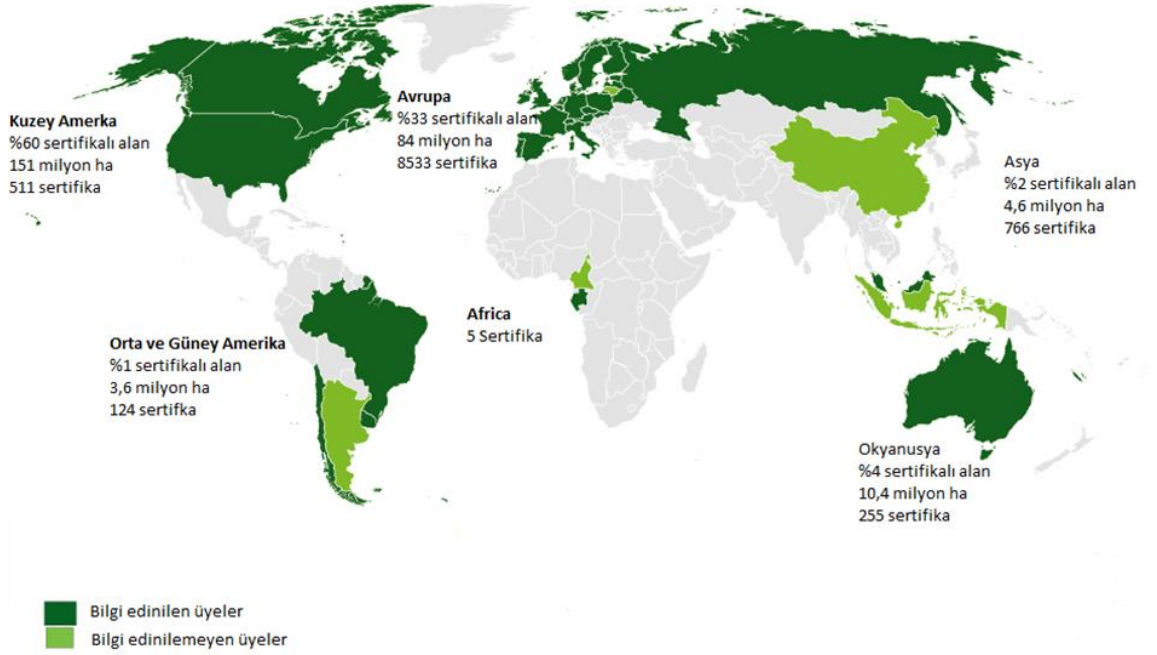
Kıtalar ölçeğinde gerçekleşen sertifikalı alanların yanında ülkeler bazında bakıldığında ise en fazla FSC sertifikası almış orman alanına sahip ülkenin Kanada olduğu görülmektedir (59,5 milyon ha). Kanada'yı Rusya ve Amerika birleşik devlerinin takip ettiği listede ilk on arasında yer alan ülkeler Tablo 4.5'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5: FSC tarafından sertifika verilen başlıca ülkeler.

Ülke	Sertifikalı Alan (ha)
Kanada	59.488.319
Rusya	38.153.670
Amerika Birleşik Devletleri	14.610.754
İsveç	12.009.086
Polonya	6.999.020
Belarus	5.735.508
Çin	2.572.418
Romanya	2.445.082
Şili	2.222.668
Gabon	2.053.505

Kaynak: FSC, 2013.

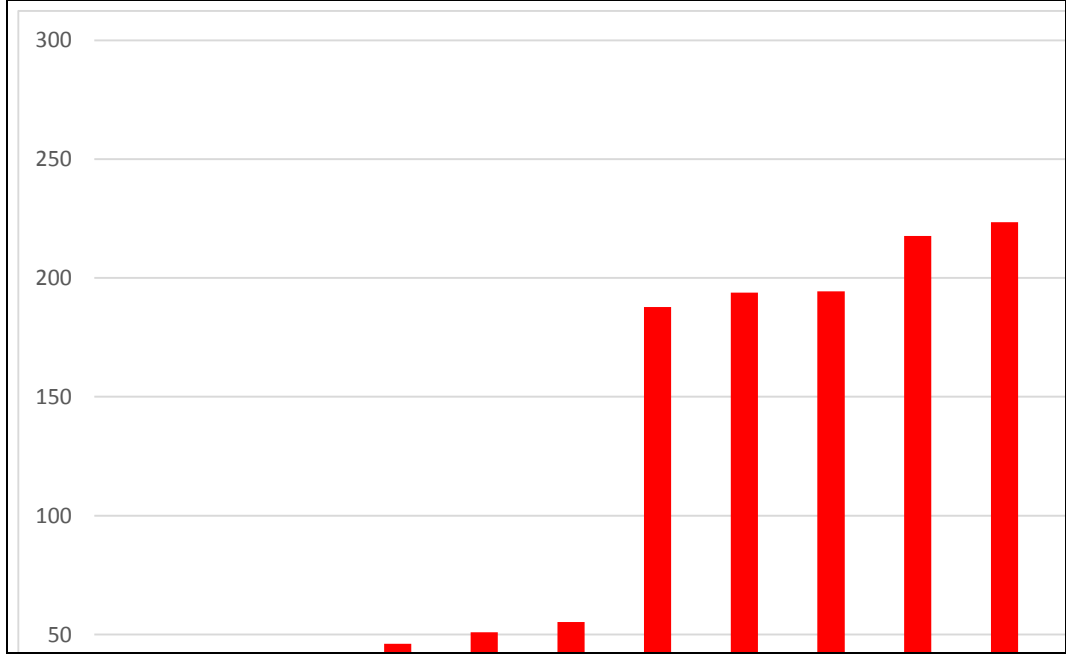
PEFC (2013) tarafından dünya ölçeğinde sertifikalı orman alanların toplamı 253 milyon ha olmuştur (Şekil 4.7). Sertifikalı ormanların ağırlığı Kuzey Amerika ülkelerinden oluşmaktadır. FSC ile benzerlik gösteren nokta ise Afrika kıtası açısından ortaya çıkmaktadır. Hem FSC hem de PEFC Afrika kıtasında oldukça düşük oranlarda sertifikalandırma yapabilmişlerdir.

Şekil 4.7: Dünyada PEFC tarafından sertifikalanan ormanlar.

Yine Şekil 4.7'ye göre PEFC tarafından da aynen FSC'de olduğu gibi Orta ve Güney Amerika kıtası ülkelerine yönelik orman sertifika çalışmalarının yoğun olmadığını görmekteyiz.

Orman sertifikasyonu açısından ikinci önemli kuruluş olan PEFC tarafından ise toplam 253 milyon ha orman alanının sertifikalandırıldığı daha önce belirtilmişti. PEFC'nin kuruluşundan 2012 yılı sonuna kadar sertifikasyon çalışmalarında izlediği yol neden önemli bir sertifikasyon kuruluşu olduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 4.8). Özellikle 2005 yılında sonra gerçekleşen hızlı gelişim oldukça dikkat çekicidir.

Şekil 4.8: Yıllar İtibariyle Sertifikalı Orman Alanları (PEFC, 2012).

Sertifikalı orman alanı 2000 yılında 32,4 milyon ha iken 2001 yılında 41,1 milyon ha, 2002 yılında 46,1 milyon ha, 2003 yılında 50,9 milyon ha, 2004 yılında 55,3 milyon ha, 2005 yılında 187,7 milyon ha, 2006 yılında 193,8 milyon ha, 2007 yılında 194,4 milyon ha, 2008 yılında 217,7 milyon ha, 2009 yılında 223,5 milyon ha, 2010 yılında 229,6 milyon ha, 2011 yılında 245,1 milyon ha ve 2012 yılı sonu itibari ile 253 milyon ha olmuştur.

Daha önceki bölümlerde belirtildiği üzere PEFC (2012) özellikle Kuzey Yarımkürede çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Sözü edilen yarımkürede ise en fazla sertifikalı ormana sahip ülke FSC'de olduğu gibi PEFC'de de Kanada olarak karşımıza çıkmaktadır (109,3 milyon ha). PEFC sertifikası almış ilk on ülkenin sıralandığı veriler Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6: PEFC tarafından sertifika verilen başlıca ülkeler.

Ülke	Sertifikalı Alan (ha)
Kanada	109.339.012
Amerika Birleşik Devletleri	35.589.935
Finlandiya	21.068.333
İsveç	10.998.289
Avustralya	10.121.051
Norveç	9.115.902
Rusya	8.255.700
Almanya	7.396.949
Polonya	5.048.930
Malezya	4.646.068

Kaynak: PEFC 2012.

2012 yılında PEFC tarafından yapılan çalışmalar sonucunda orman sertifikasyonu olan ülkelerin başında 109.339.012 ha alanla Kanada gelmektedir. Kanada'yı 35.589.935 ha alanla Amerika Birleşik Devletleri takip etmektedir. Daha sonra sırasıyla 21.068.333 ha alanla Finlandiya, 10.998.289 ha İsveç, 10.121.051 ha alanla Avustralya, 9.115.902 ha alanla Norveç, 8.255.700 ha alanla Rusya, 7.396.949 ha alanla Almanya, 5.048.930 ha alanla Polonya, 4.646.068 ha alanla Malezya gelmektedir.

4.3.3. Orman Sertifikasyonu ve Mülkiyet İlişkisinin İrdelenmesi

Bütün ormancılık faaliyetlerinde olduğu gibi orman sertifikasyon çalışmalarının incelenmesinde de mülkiyet önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla sertifikasyon ile mülkiyet arasında bir ilişki olup olmadığı, özellikle ürünün değerlendirilmesi açısından bir farklılık yaratıp yaratmadığı değerlendirilmesi gereken bir konudur. Mülkiyet açısından sertifikasyonun değerlendirilmesi, sertifikasyona kamu ve özel kişi ya da kuruluşların bakış açılarının yansıtılması bakımından bir sonuç ortaya koyabilecektir. FSC tarafından sertifikalandırılmış orman alanlarının mülkiyet tiplerine göre dağılımı Tablo 4.7'de gösterilmiştir.

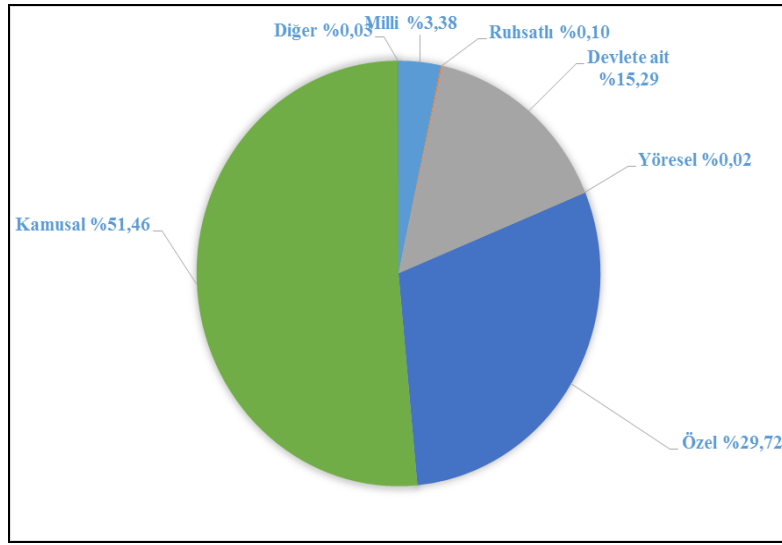
Tablo 4.7: Mülkiyet Durumuna Göre Dünyada FSC Sertifikalı Orman Alanları.

Mülkiyet tipleri	Orman alanı (milyon ha)
Milli Alanlar	6,88
Ruhsatlı Alanlar	0,32
Devlete Ait Alanlar	27,63
Yerel Yönetimlere Ait Alanlar	0,08
Özel Mülkiyetteki Alanlar	54,75
Kamusal Alanlar	90,88
Toplam	180,54

Kaynak: FSC, 2013

Tablo 4.7’de görüleceği gibi toplam 180,54 milyon ha FSC sertifikalı orman alanının 90,88 milyon ha’sını kamusal alanlar oluşturmaktadır. Bunu 54,75 milyon ha’la özel sektöre ait ormanlar izlemektedir. Devletin hüküm ve tasarrufunda olan ormanlar 27,63 milyon ha, milli alanlar 6,88 milyon ha, ruhsatlı alanlar 0,32 milyon ha, yerel yönetimlere ait ormanlar ise 0,08 milyon ha düzeyindedir.

Dünya ölçeğinde FSC (2013) tarafından yapılan orman sertifikasyon çalışmalarının ormanların mülkiyeti açısından bakıldığında (Şekil 4.9), Kamusal alandaki ormanların diğer mülkiyet tiplerine oranla oldukça yüksek oranda olduğu görülmektedir (%51,46).

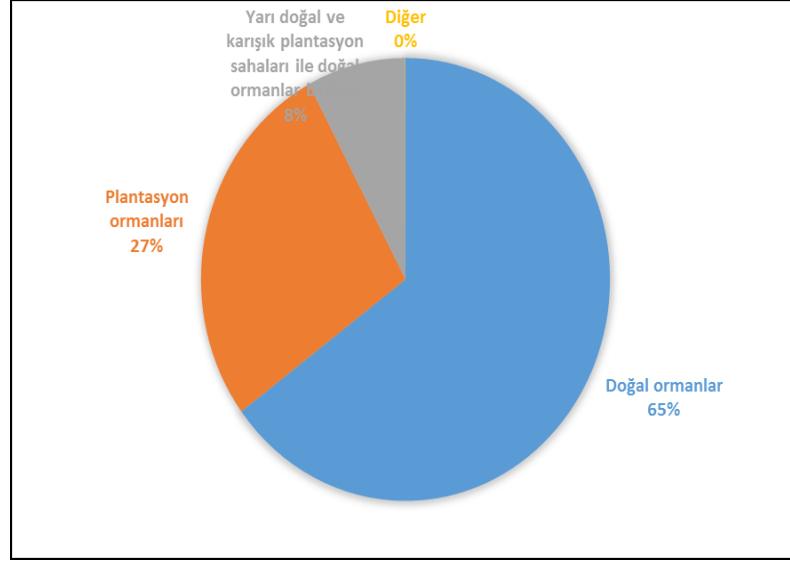

Şekil 4.9: Mülkiyet durumuna göre dünya çapındaki FSC sertifikalı alanlar.

Şekil 4.9’de dikkati çeken bir nokta FSC sertifikasına sahip orman alanları içerisinde özel kişi ya da kuruluşlara ait orman alanlarının oranının % 29,72 olmasıdır. Bu da FSC tarafından verilen sertifikaların yaklaşık %30’unun özel kişi ya da kuruluşlara ait ormanlarda olmasıdır. Bu sonuç ülkemizdeki ormanlara toplumun ve özel sektörün nasıl bir yaklaşım içerisinde olması gerektiğine güzel bir örnek teşkil edebilir.

4.3.4. Orman Sertifikasyonu ve Orman Tipleri İlişkisinin İrdelenmesi

Öte yandan orman tiplerine göre FSC tarafından yapılan sertifikasyon çalışmalarına bakıldığında ise doğal ormanlar üzerinde sertifikalandırmanın yoğunlaştığını görmekteyiz (Şekil 4.10).

Şekil 4.10: Orman Tiplerine Göre FSC Sertifikalı Alanlar.

Şekil 4.10’da görüleceği üzere dünya genelinde FSC tarafından sertifikalandırılan toplam 180 milyon ha orman alanının %64,83’ü doğal ormanlardan oluşmaktadır. %27,35’i ise yarı doğal ve karışık plantasyon sahaları ile doğal ormanların bileşiminden oluşurken % 7,8’i plantasyon sahalarından oluşmaktadır. Dolayısıyla sertifikalandırılmış alanların doğal orman alanları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Orman tipleri açısından sertifikalandırma uygulamalarının doğal ormanları hedef aldığını ya da diğer bir ifade ile orman yöneticilerinin doğal ormanların sertifikalandırılmasına öncelik verdiği anlaşılmaktadır.

4.4. TÜRKİYE’DE ORMAN SERTİFİKASYON ÇALIŞMALARININ İRDELENMESİ

Türkiye’nin orman sertifikasyonuna olan ihtiyacı ağırlıklı olarak orman ürünleri endüstrisi açısından ortaya çıkmaktadır. Kağıtçılık sektörü başta olmak üzere odundan yapılmış mobilya ile ağaç ve ağaç mamullerinden oluşan ihracat kalemleri özellikle AB ülkelerine yönelik çalışmaktadır. AB ülkelerinde de orman ürünlerinin sertifikalı olması ön plana çıkmıştır. Dolayısı ile orman ürünleri sektörünün sertifikalı ürüne olan ihtiyacı ormancılık örgütünü harekete geçirmiştir. Çünkü orman ürünleri sektörünün özellikle odun veya ahşap tabanlı çalışanlar Avrupa pazarı başta olmak üzere birçok pazarda kendilerine yer bulmakta zorlanmaya başlamışlardır. Öte yandan sektör açısından hammadde ihtiyacının büyük kısmını ülke kaynaklarından karşılanıyor olması da

sertifikasyona olan ihtiyacı artırmaktadır. Sertifikalandırma işlemi ülkemizde ilk olarak Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Aladağ Orman İşletme Şefliğinde FSC tarafından yapılmıştır. Aladağ Orman İşletme Şefliğini takiben birçok orman işletmesinde yine FSC tarafından sertifikasyon süreci başlatılmış ve bu süreç devam etmektedir. Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak ülkemizde Aladağ Orman İşletme Şefliği dışında yapılan çalışmalar genel bir değerlendirme olarak sunulacaktır. Daha sonra Aladağ Orman İşletme Şefliği sertifikasyon süreci öncesi ve sonrası ile değerlendirilecektir.

4.4.1. Türkiye’de Orman Sertifikasyon Çalışmalarının Genel Bir Değerlendirmesi

Türkiye’de ilk olarak Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı Aladağ Orman İşletme Şefliğinde FSC sertifikasyon programı kapsamında pilot uygulama yapılmıştır. 2013 yılı için Muğla, Kastamonu ve Zonguldak Orman Bölge Müdürlükleri, 2014 yılı için Bolu, Bursa ve İstanbul, 2015 yılı için Adapazarı, Amasya, Balıkesir ve 2016 yılı için Adana Orman Bölge Müdürlükleri programa alınmıştır. Muğla Orman Bölge Müdürlüğü FSC sertifikasını almıştır. Böylece bölge müdürlükleri düzeyinde FSC sertifikası alan ilk bölge müdürlüğü Muğla Orman Bölge Müdürlüğü olmuştur. Muğla Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı ormanların tamamı sertifikalıdır. Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Araç, Ayancık, Taşköprü, Tosya ve Daday Orman İşletme Müdürlüklerinde 2013 yılında ara değerlendirme yapılmış ve FSC belgesi almaya hak kazanmıştır. Böylece Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü’nün de %35’i sertifikalı ormanlara sahip olmuştur. Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü’ne bağlı Karabük ve Yenice Orman İşletme Müdürlükleri de FSC sertifikasını almışlardır. Tablo 4.8’de Türkiye’de günümüzde yürütülen ve gelecekte yürütülecek sertifika çalışmalarının bir özeti sunulmuştur.

Muğla Orman Bölge Müdürlüğü, Kemer Orman İşletme Müdürlüğü, Fethiye Orman İşletme Müdürlüğü, Dalaman Orman İşletme Müdürlüğü, Köyceğiz Orman İşletme Müdürlüğü, Marmaris Orman İşletme Müdürlüğü, Kavaklıdere Orman İşletme Müdürlüğü, Yılanlı Orman İşletme Müdürlüğü, Nazilli Orman İşletme Müdürlüğü ve Muğla Orman İşletme Müdürlüğünde FSC sertifikası alınmıştır. Yine Muğla Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Aydın Orman İşletme Müdürlüğü, Yatağan Orman İşletme

Müdürlüğü ve Milas Orman İşletme Müdürlüğünde 2013 yılında sertifikasyon çalışmaları programa alınmıştır. Bu üç orman işletme müdürlüğü ile ilgili FSC'ye başvurular yapılmış olup faaliyet ana değerlendirme aşamasına gelinmiştir.

Tablo 4.8: Türkiye’de yıllara göre planlanan ve gerçekleşen sertifikalı orman alanları.

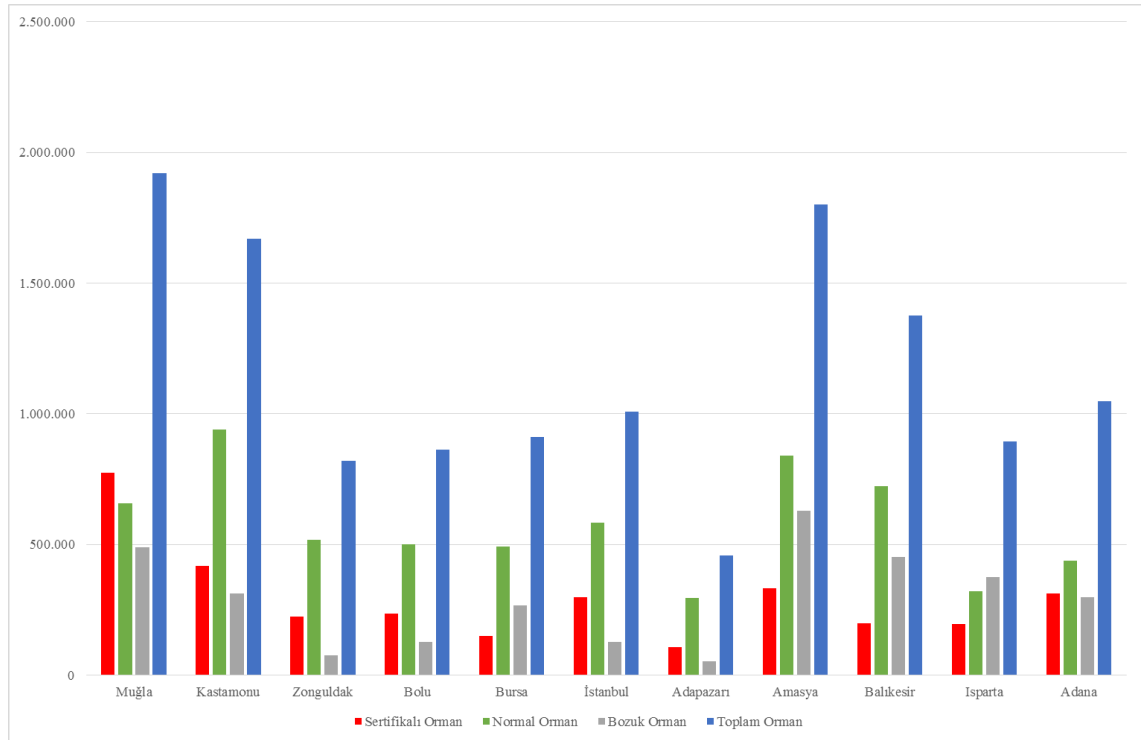
Bölge Müdürlüğü	İşletme Müdürlüğü / Şefliği	2011 Yılında Sertifikalandırılan Orman Alanı (ha)	2012 Yılında Sertifikalandırılan Orman Alanı (ha)	2013 Yılında Sertifikalandırılan Orman Alanı (ha)	2014 Yılında Sertifikalandırılacak Orman Alanı (ha)	2015 Yılında Sertifikalandırılacak Orman Alanı (ha)	Toplam Sertifikalı Alan (ha)
Muğla	Fethiye		97.589				774.232
	Köyceğiz		96.314				
	Marmaris		110.425				
	Muğla		78.532				
	Nazilli		154.307				
	Yılanlı		64.637				
	Kavaklıdere		36.234				
	Dalaman		56.305				
Kastamonu	Kemer		79.889				418.754
	Daday	85.527					
	Taşköprü		144.690				
	Tosya		78.855				
Zonguldak	Ayancık		59.058				224.315
	Araç		50.624				
Bolu	Yenice		84.256				234.725
	Karabük		140.059				
	Aladağ Şefliği	7.747					
	Aladağ İM			52.670			
Bursa	Bolu			53.033			151.009
	Gerede			83.347			
	Seben			37.928			
	İnegöl			67.730			
İstanbul	Yalova			46.613			297.664
	Keles			36.666			
	Demirköy			78.532			
Adapazarı	Vize			108.694			108.489
	Kırklareli			110.438			
	Adapazarı				39.898		
Amasya	Akyazı				38.115		332.575
	Hendek				30.476		
	Vezirköprü				148.583		
Balıkesir	Kargı				80.920		200.040
	Bafra				103.072		
	Alaçam				36.772		
Isparta	Dursunbey				88.029		196.310
	Sındırgı				75.240		
Adana	Sütçüler					99.030	311.888
	Bucak					97.280	
GENEL TOPLAM		93.274	1.331.773	675.651	641.103	508.198	3.250.001

Kaynak: OGM, 2013

Bir başka sertifikasyon çalışması da Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Daday Orman İşletme Şefliğinde yapılmıştır. Burada da FSC ile işbirliği içerisinde çalışılmış ve Daday Orman İşletme Müdürlüğü FSC sertifikasını almıştır. 2013 yılında Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı Araç, Tosya, Ayancık ve Taşköprü Orman İşletme Müdürlüğünde çalışmaları sürmektedir.

Bir diğer sertifikasyon çalışması Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü Karabük ve Yenice Orman İşletme Müdürlüklerinde sürdürülmektedir.

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi ülkemizde 2011 yılı sonu itibariyle 93.274 ha orman alanı, 2012 yılı sonu itibariyle 1.331.773 ha orman alanı, 2013 yılı sonu itibariyle de 675.651 ha orman alanında sertifikasyon çalışmaları yapılmıştır. Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan stratejik planlar kapsamında 2014 yılında 641.103 ha ve 2015 yılında 508.198 ha orman alanının daha sertifikasyona konu edilmesi böylece 2015 yılı sonu itibariyle toplam 3.250.000 ha orman alanının sertifikalandırılması planlanmıştır. Şekil 4.11’de 2015 sonu itibari ile ülkemizde sertifika işlemlerinin tamamlanmasıyla; verimli, bozuk ve genel orman alanları içindeki durumunu gösterilmiştir.

Şekil 4.11: Ormanlık alanlar ve sertifikalı alanlar ilişkisi.

Şekil 4.11’de ortaya çıkan duruma bakıldığında Muğla Orman Bölge Müdürlüğü için çarpıcı bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Çünkü sertifika çalışmaları tamamlandığında Muğla Orman Bölge Müdürlüğü’nün normal ormanlarının tamamının sertifikalandırılacağı anlaşılmaktadır. Diğer bölge müdürlüklerinde ise verimli ormanlarının yarısının sertifikalandırılacağı söylenebilir. Genel bir toplam olarak 3,25 milyon ha orman alanının sertifikalandırılması hedefi ülkemiz ormanlarının (21,67 milyon hektar) yaklaşık %15’inin sertifikalı orman olacağı anlamını taşımaktadır.

Öte yandan Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan değerlendirmelere göre 2012 yılı üretim programı dikkate alındığında, toplam 16.700.000 m³ olan dikili kabuklu gövde hacminin 2.131.000 m³’ü yani %13’ü sertifikalı orman alanlarından karşılanmıştır. 2013 yılı ekim ayı itibariyle ise 675.000 ha orman alanında ise sertifikalı orman ürünleri üretim faaliyeti devam etmektedir.

Diğer yandan ormancılık örgütünün sertifikasyon konusunda neler düşündüğü ve konuya yaklaşımını ortaya koymak amacıyla; Orman Genel Müdürlüğü Strateji Geliştirme Daire Başkanlığında klavussuz görüşme tekniğine uygun bir görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde elde sonuçlara da burada değinmek yerinde olacaktır.

4.4.2. Görüşme Tekniği ile Elde Edilen Bulgular

Orman sertifikasyonunda ülkemizde Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliğinin seçilmesinde; ağaç türü, işletmelerin üretim miktarı, orman ürünleri endüstrisinin yakınlığı (pazara yakınlık), işletmelerin hazırlık düzeyi ve kapasitesi, orman ürünleri endüstri kuruluşlarının sertifikalı ürün talep edebilme ve ulaşabilme durumu, halkın ve STK’ların göstereceği ilgi düzeyi, merkezlik vb pek çok kriterin dikkate alındığı görülmektedir.

Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliği düzeyinde yapılan çalışmadan alınan olumlu sonuç sonrasında (2011 yılından sertifika alınmıştır), Muğla ve Kastamonu’da bölge müdürlüğündeki tüm işletmelerde 2011 yılında çalışmaların başlatıldığı ve 2013 yılı itibariyle çalışmaların tamamlanıp sertifikalar alınmıştır. Zonguldak Orman Bölge

Müdürlüğünde ise çalışmaların 2012 yılında başlatıldığı ve iki işletme şefliğinin sertifika aldığı görülmektedir.

Ülkemizde sertifikasyon çalışmalarında FSC tercih edilmiştir. Sertifikalandırma işlemlerinin takibi FSC adına yetkili olan SGS (Société Générale de Surveillance) Supervise Gözetme Etüd Kontrol Servisleri A.Ş. ve STANDART BM TRADA BELGELENDİRME A.Ş. isimli firmalar tarafından yapılmaktadır. Bunların dışında NAVİGA ve CU isimli firmalar da sertifikasyon işlemleri için ülkemizde bulunmaktadır. Sözü edilen firmalar sertifikasyon sürecinde üç kategoride hizmet vermektedir. Bu ana hizmetler; gözetim, test ve belgelendirmeden oluşmaktadır.

Odun dışı orman ürünlerine yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır. Burada dikkati çeken konu orman sertifikasyonunda sadece odun hammaddesine yönelik değerlendirme yapılmasıdır. Dolayısıyla orman sertifikasyonu ile ürün sertifikasyonu birbiri içine girmiş durumdadır. Çünkü bir ormanın sertifika alması demek, o ormanı oluşturan tüm canlı ve cansız varlıkların da bu sertifika içine alınması anlamını taşımaktadır. Ancak yapılan görüşmede bu konuda yeterli bir bilincin oluşmadığı belirlenmiştir.

Bununla birlikte ülkemizde sertifikasyon sürecinin uluslararası orman ürünleri ticaretine uyumda çok önemli bir aşama olduğu bilincinin oluştuğu görülmüştür. Özellikle AB'ye üyelik süreci ile birlikte orman ürünlerinin yasallık durumu ile ilgili alınmış olan AB kararlarının ülkemiz orman ürünleri endüstrisini bugün çok fazla etkilemese de gelecek 5-10 yıl içerisinde oldukça zor duruma düşürüleceği bilinmektedir. Dolayısıyla Orman Genel Müdürlüğü'nün yarını bugünden planlamaya büyük önem verdiği ve tüm çalışmaların da bu kapsamda ciddi bir şekilde ele alındığı görülmüştür.

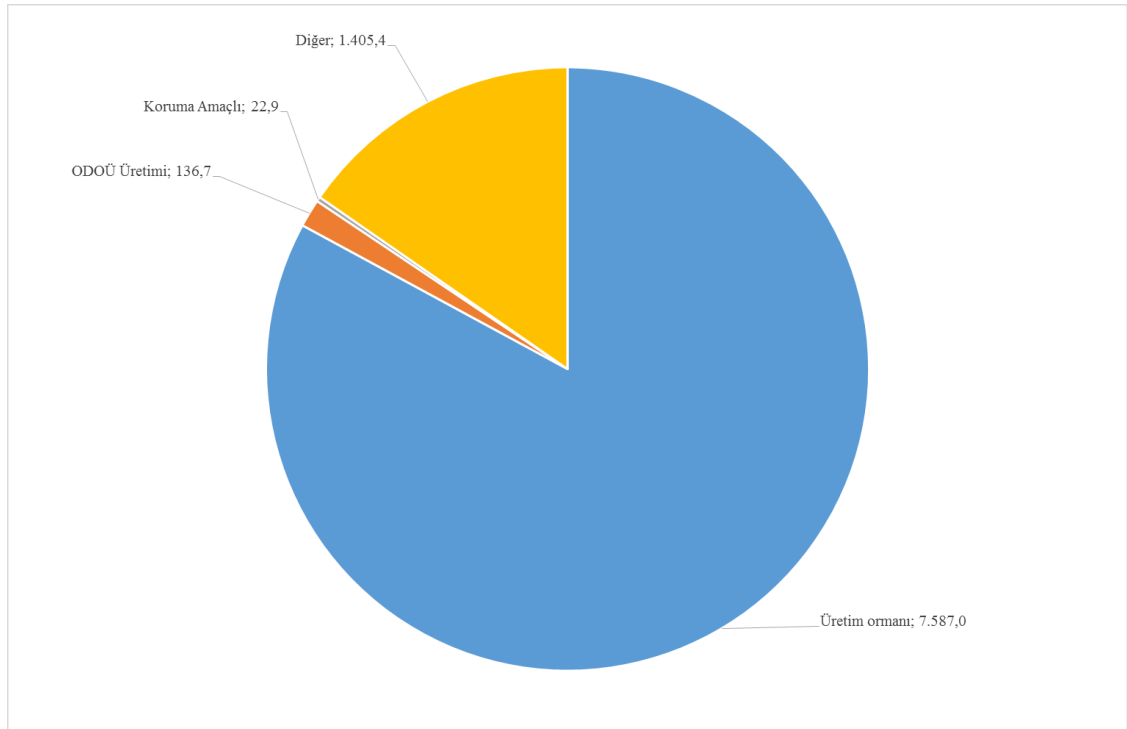
4.4.3. Aladağ Orman İşletme Şefliği'ndeki Orman Sertifikasyon Çalışmalarının İrdelenmesi

Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Şefliğinde orman sertifikasyon çalışması, Orman Genel Müdürlüğü koordinasyonunda, uluslararası alanda akredite olmuş FSC sertifikasyon kuruluşu kapsamında SGS (Supervise Gözetme Etüd Kontrol A.Ş.) Sertifikasyon Kurumunun Türkiye ofisi ile gerçekleştirilmiştir.

Bolu Orman Bölge Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü Aladağ Orman İşletme Şefliği faaliyet alanında gerçekleştirilen sertifikasyon çalışmaları anlatılırken SGS Qualifor tarafından hazırlanmış Orman Yönetimi Sertifikasyonu Raporundan faydalanılmıştır.

Sertifikasyon alanı olan Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliği bünyesindeki ormanların, aynı zamanda da sertifikasyon çalışmasına dahil olan ormanların tamamı devlet ormanı olup Orman ve Su İşleri Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir.

Çalışmada toplam 9.152 ha.'lık alanda orman yönetiminin sertifikalandırılması hedeflenmiştir. Bu alanın 7.587 ha'lık kısmı üretim ormanı, 136,7 ha'lık kısmı odun dışı orman ürünü üretimi için ayrılan ormanlık kısmı oluşturmaktadır. Aladağ Orman İşletme Şefliği tarafından işletilen ormanların 22,90 ha'lık kısmı ise koruma amaçlıdır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12: Aladağ Orman İşletme Şefliği Sertifikalı Orman Alanları

Şekil 4.12’de de görüleceği üzere sertifikalı ormanların çoğunluğu odun üretim ormanları üzerinde olmuştur. Bu durum aslında dünya genelindeki sertifikalandırılan alanların işletim amaçlarına da paralellik göstermektedir. Öte yandan Şeflik alanının %97’sini ormanlık alan %3’ünü mera alanları oluşturmaktadır. İklim özelliği ılıman, doğal ve yarı doğal karışık meşcere tipindeki ormanlardan oluşmaktadır. Ormanlarında ibrelili türler hakimdir. Buradaki çalışmanın kapsamı “Türkiye’de Aladağ bölgesindeki kozalaklı ve yapraklı ağaç üretiminin yapıldığı ormanların orman yönetimi”dir. Ormanların tamamını devlet ormanları oluşturmaktadır. Aladağ Orman İşletme Şefliğinin yıllık üretim miktarı 25.000 m³’tür. Üretilen orman ürünleri, kaplamalık ve kerestelik odun, maden direği, tel direği, sırick, kağıtlık odun, sanayi odunu, yakacak odun, hasat artığı ve orman yan ürünleridir.

Aladağ Orman İşletme Şefliğinde satılık veya kamulaştırma faaliyeti olan alan yoktur. Ağaçlandırma sahaları mevcuttur. Bölgedeki orman işletmeciliğinin temel amacı ormanların bakımının sağlanması, bununla beraber ormanlara yapılan teknik müdahaleler sonrasında ülke ihtiyaçlarına uygun şekilde kaliteli orman ürünü elde etmek, bu ürünü en iyi fiyata satarak ormana yapılacak olan yatırımlara kaynak oluşturmaktır. Ormancılık faaliyetlerinin amaçlarından bir tanesi de orman içinde ve bitişiğinde yaşayan halka iş imkanı sağlamak bu sayede de köyden kente göçü azaltmaktır. Ormancılık çalışmalarının diğer amaçlarını ise; orman içinde yaşayan canlı türlerinin korunması ve yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmesi, su ve toprak gibi abiyotik varlıkların korunması, yok olmasının önlenmesi, orman içinde yaşayan otsu bitkilerin devamlılığının sağlanması, kalitesinin ve miktarının artırılması şeklinde sıralayabiliriz.

4.4.3.1. Mevcut Organizasyon Yapısının Belirlenmesi

Daha önce Çevre ve Orman Bakanlığı olarak anılan bakanlık daha sonra 2011 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Orman ve Su İşleri Bakanlığına bağlı genel müdürlüklerden biri olan Orman Genel Müdürlüğü 27 Orman Bölge Müdürlüğü, 217 Orman İşletme Müdürlüğü, 1.312 Orman İşletme Şefliğinden oluşmaktadır.

Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü 1 orman işletme müdürü, 1 orman işletme müdür yardımcısı, 1 sayman ve 9 şeflikten oluşmaktadır. İşletme Şeflikleri Alabarda Orman İşletme Şefliği, Aladağ Orman İşletme Şefliği, Ardıç Orman İşletme Şefliği, Belkaraağaç Orman İşletme Şefliği, Çaydurt Orman İşletme Şefliği, Demirciler Orman İşletme Şefliği, Sanalan Orman İşletme Şefliği, Kökez Orman İşletme Şefliği ve Şerif Yüksel Araştırma Şefliğidir. Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü'nün şefliklerinden biri olan Aladağ Orman İşletme şefliğinde 1 orman işletme şefi, 4 orman muhafaza memuru, 1 katip (tekniker kadrosunda) ve 3 işçi görev yapmaktadır.

Aladağ Orman İşletme Şefliği ormanlarına özel koruma alanları ve yangın riskinin çok yüksek olduğu dönemler hariç giriş çıkışlar serbesttir. Yöre halkı ormandan tıbbi bitkileri, mantar ve orman çileği toplamaktadır. Orman içinde mevcut bulunan yollar kamuya açıktır. Yakacak odun ve inşaatta kullanılmak üzere kullanılacak odunlar için orman köylülerine indirim uygulanmaktadır. Yerel işletmeciliği teşvik amacıyla köy kooperatifleri ürettikleri kerestelik tomruğu indirimli fiyattan satın alabilmektedir.

4.4.3.2. Sosyo-Ekonomik ve Çevresel Yapı

Orman kaynakları özellikle 20.000'in üzerindeki orman köyü içinde yaşayan köy halkı için hayati önem taşıyan sosyoekonomik katkılar sağlamaktadır. Orman köylüsü yakıt ihtiyacını, devlet ormanlarından yüksek oranda sübvansiyon edilen fiyatlarla karşılamaktadır. İlaveten önemli miktarda odun da orman köylüsü tarafından yasadışı yollarla kesilerek değerlendirilmektedir. Orman köylülerinin yuvarlak odun ihtiyaçları da devlet ormanlarından yılda 400.000 m³ civarında olmak üzere sübvansiyonlu fiyatlarla karşılanmaktadır. Orman alanlarından üretilen odun dışı orman ürünleri de orman bölgelerinde yaşayan ailelerin beslenmesine ve ilave gelir elde edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Anayasanın 170. maddesine dayanılarak, ormanlar üzerindeki etkilerin en aza indirilmesi amacı ile orman içerisinde ve ya civarında yaşan kırsal kesimin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmak amacıyla Orman Köylülerini Kalkındırma Kooperatifi (OKKK) kurulmuştur. OKKK, orman dışına çıkarılmış alanların satışının %2'si, odun satışından elde edilen gelirlerin %3'ü, orman arazisi tahsisleri ve kiralama projelerinin toplam bütçesinin %3'ü, orman bölgelerinin net

karının %10'u, bağışlar ve kredi faizleri dönüşü vs. kaynaklardan gelir elde etmektedir. OKKK katkıları genel olarak şu şekilde sınıflandırılmaktadır.

- Köy tüzel kişiliğine bağış,
- Sosyal ihtiyaçlar için düşük faizli kredi,
- Ekonomik yatırımlar için bireylere düşük faizli kredi,
- Eğitim hizmetleri.

Yörede temel istihdam tarım ve hayvancılıktır. Şehre yakın yerlerde bazı sanayi kuruluşları bulunmaktadır. Ticaret şehir merkezinde yapılmaktadır. İşsizliğin yüksek olması halkın göçüne sebep olmaktadır.

Aladağ Orman İşletme Şefliği amenajman ve kadastro sınırları dahilinde orman köyü ve Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bulunmamaktadır. Ancak mülki hudutları Aladağ Orman İşletme Şefliği sınırlarında kalan 3 adet tarımsal kalkınma kooperatifi bulunmaktadır. Bu kooperatifler Çamyayla, Mesçiler ve Demirciler Köyü Kalkınma Kooperatifleridir. Ancak bölgede endüstriyel ürün üretimini kooperatifler yapmaktadır. Genç meşcere bakımlarını Adana'dan gelen orman köylüleri gerçekleştirmektedir. Ayrıca Bolu Seben İşletme Müdürlüğü sınırlarında bulunan 2 adet tarımsal kalkınma kooperatifi daha bulunmaktadır. Bunlar da Gerenözü ve Bakırlı Tarımsal Kalkınma Kooperatifleridir ve Aladağ Orman İşletme Şefliğinde üretim faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Aladağ Orman İşletme Şefliğinde 5 adet tohum meşceresi bulunmaktadır. Ayrıca Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından ayrılmış herhangi bir alan bulunmamaktadır. Ancak FSC sertifikası alındıktan sonra izleme amaçlı olarak 1 seçme ormanı ve 1 bakım ormanında olmak üzere 2 bölmecikte sınırlama yapılarak buralar korumaya alınmıştır. Amaç bu bölmeciklerde herhangi bir müdahale olmadan yıllar içerisindeki gelişimin nasıl olacağını izlenmesidir.

4.4.3.3. Orman Sertifikasyonu Alınmasından Önceki Durumun İrdelenmesi

Aladağ Orman İşletme Şefliğinde orman sertifikasyonu konusunda yapılan incelemelerde ve görüşmelerde, orman sertifikasyon çalışmalarının başlamasından önce orman köylüleri, köy kalkınma kooperatif yönetici ve üyeleri ile bazı mahallelerde

yaşayanlarla görüşmeler yapıldığı anlaşılmıştır. Orman İşletme Müdürlüğü düzeyinde yapılan toplantılarda öncelik, orman üretim işlerinde çalışan köylerde yaşayanlar ile kooperatif yönetici ve üyelerine verilmiştir. Bu kapsamda Aladağ Orman İşletme Şefliği sınırları içinde kalan Çamyayla, Mesciler ve Demirciler köylerinde yaşayan ve orman üretim işi yapan köylülerle bir toplantı yapıldığı anlaşılmaktadır. Bunun dışında Seben ilçesine bağlı ancak Aladağ Orman İşletme Şefliği idari sınırları içerisinde kalan Gerenözü ve Bakırlı köylerinde de bilgilendirme toplantılarının yapıldığı görülmüştür. Sözü edilen köylerin dışında Karaağaç ve Aşağısoku Mahallerinin işletme sınırları içerisinde yaylaları olması nedeni ile bu bilgilendirme toplantılarına dahil edildikleri anlaşılmaktadır.

Orman köyleri, köy kooperatif temsilcileri ve adı geçen mahallelerde yaşayanlarla yapılan toplantılarda aşağıda sıralanan konular çeşitli kez düzenlenen toplantılarla katılımcılara anlatılmıştır.

- 1-Orman işlerinde çalışanların güvenliği,
- 2-Ormandan üretilen orman ürünlerinin istif edileceği yerin belirlenmesi ve mutabakat sağlanması,
- 3-Su kaynaklarının korunmasına yönelik alınabilecek tedbirler,
- 4-Üretim işlerinde çevreye daha duyarlı davranılması ve buna bağlı çöp sorunları ile otlatma alanlarının korunması,
- 5-FSC sertifikasının ne anlama geldiği,
- 6-FSC sertifikası almak için ne gibi şartların yerine getirilmesi gerektiği,
- 7-FSC sertifikasının faydaları gibi konular öne çıkarılmıştır.

Yukarıda çeşitli tarihlerde yapılan toplantılardan anlaşılacağı üzere özellikle üretim işlerinde çalışan kesim üzerinde durulmuştur. Paydaş olarak kabul edilen ve adlandırılan bu kesimin sertifikasyon konusuna karşı tutumlarını belirlemek toplantıların ana amacı olmuştur. Dolayısıyla yapılan uygulama ile orman üretim işlerinde çalışanlara, FSC sertifika sistemine uyum sağlamak noktasında neler yapmaları gerektiği, sözü edilen sertifikasyon sistemine uyum sağlayacak önlemlerde ormancılık örgütüne yardımcı olmaları ve katılımcı yönetimde yer aldıkları bilgisinin kazandırılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

4.4.3.4. Değerlendirme Aşamasında Öne Çıkan Konular

Yukarıda belirtildiği üzere orman işlerinde çalışanlara yönelik bilgilendirme toplantılarının sonrasında FSC'nin yetkilendirdiği bağımsız kuruluş olan SGS tarafından 25-26 Mayıs 2010 tarihinde büroda ve arazide gerçekleştirilen çalışmaların ardından yapılan ön değerlendirme sonucunda alandaki eksiklikler ve bu eksikliklerin giderilmesi için yapılması gereken işlemler belirlenmiştir. Ön değerlendirme sonucunda yapılacak işler, işlere yönelik prensipler, sözü edilen işlemlerden sorumlu birimler ve işlemlerin yapılması sırasında yardım alınacak ilgili birimler Tablo 4.9'da özetlenmiştir.

Tablo 4.9: Aladağ Orman İşletme Şefliğinde ön değerlendirme sonuçları.

Yapılacak İşler	İlgili Prensip ve Kriterler	Sorumlu Birimler	Yardım Alınacak İlgili Birimler
İlgili tüm mevzuatın listelenmesi ve uluslararası anlaşma metinlerinin derlenmesi	1.1, 1.3	İşletme ve Pazarlama Dairesi, Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlıkları	Strateji Başkanlığı, Eğitim Dairesi
İş emniyeti ve işçi sağlığı ile ilgili eksikliklerin giderilmesi	4.1, 4.2	İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı	
Sosyal etki formatının geliştirilmesi	4.4	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı	Eğitim ve İşletme Pazarlama Dairesi Başkanlıkları
Üretim, depolama ve pazarlama ile ilgili eksikliklerin giderilmesi	5	İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı	
Çevresel etki değerlendirme formatının hazırlanması	6.1	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı	İşletme ve Pazarlama Dairesi, İnşaat ve İkmal Dairesi, Silvikültür Dairesi, ve Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanlıkları
Korunan fauna ve floranın belirlenmesi, tehlike ve tehdit altındaki ender türler ile ilgili eksikliklerin giderilmesi	6.2	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Değişik ekosistemleri temsil eden örnek meşcere koruma alanlarının tesisi	6.4	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı	Silvikültür Dairesi Başkanlığı
Üretim, yol yapımı, maden ocakları gibi faaliyetler esnasında oluşabilecek zararlarla ilgili kabul edilebilir limitlerin belirlenip şartnamelere entegre edilmesi	6.5	İşletme ve Pazarlama, İnşaat ve İkmal, Kadastro ve Mülkiyet, Silvikültür Daire Başkanlıkları	
Yönetim planının doğru şekilde uygulanması ile ilgili personel eğitimlerinin uygun hale getirilmesi	7.3	Eğitim Dairesi Başkanlığı	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı
İşçi eğitimleri ile ilgili eksikliklerin giderilmesi	4.2	Eğitim Dairesi Başkanlığı	İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı
Özel Orman Yönetim Planı için format geliştirilmesi ve özel planın paydaşlar ve halkla paylaşılması yönetiminin geliştirilmesi	7.4, 8.5	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı	Eğitim Dairesi Başkanlığı
Ormancılık faaliyetlerinin ölçek ve yoğunluğu ile ekosistemlerin hassasiyetine göre iyi bir izleme sisteminin geliştirilmesi	8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5	Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı, İşletme ve Pazarlama Dairesi, Silvikültür Dairesi, İnşaat ve İkmal Dairesi, Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanlıkları	
İzleme sonuçlarının paydaşlar ve halkla paylaşılması	8.5	Eğitim Dairesi Başkanlığı	Faaliyetlerle ilgili daire başkanlıkları
Sertifikasyon kurumunun her bir ürünü orijinden itibaren takip etme ve izlemesine olanak veren belgelerin daha düzenli hale getirilmesi	8.3	İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı	
FSC ibare ve logosunun nakliye ve	8.3	İdari ve Mali İşler Dairesi	

faturalarda yer alması ile ilgili prosedürün belirlenmesi		Başkanlığı, Orman Koruma ve Yangınla Mücadele Dairesi Başkanlığı,	
Halk ve paydaşlarla danışma ve sonuçların paylaşımı ile ilgili mekanizmalarının geliştirilmesi	4.4, 8.5	Eğitim Dairesi Başkanlığı	
İyi bir arşivleme sisteminin kurulması	Tüm prensipler	Eğitim Dairesi Başkanlığı	

Kaynak: Aladağ Orman İşletme Şefliği, 2012.

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi Aladağ Orman İşletme Şefliğinde uygulamaya konulan pilot sertifikasyon çalışmalarında ortaya çıkan eksiklikler ağırlıklı olarak 4., 6., 7. ve 8. Prensipelerde toplanmıştır. Sözü edilen prensiplerden; dördüncü prensip; toplulukla ilişkileri ve işçi haklarını, altıncı prensip; çevre etkilerini, yedinci prensip; yönetim planını, sekizinci prensip ise izleme ve değerlendirmeyi ifade etmektedir. Sorumlu birimler olarak da ağırlıklı olarak Orman İdaresi ve Planlama Daire Başkanlığı ile İşletme ve Pazarlama Daire Başkanlığı öne çıkmıştır. Yardım alınacak ilgili birimler olarak da ağırlıklı olarak Eğitim Dairesi Başkanlığı ile yine İşletme ve Pazarlama Daire Başkanlığı ortaya çıkmıştır.

Yukarıda belirtilen eksikliklerin giderilmesi amacıyla 29 Haziran 2010 tarihinde bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda sertifikasyon çalışmaları hakkında genel bir bilgi verildikten sonra Aladağ Orman İşletme Şefliğinin ana değerlendirmeye hazırlanması için giderilmesi gereken eksiklikler belirtilmiştir. Toplantıda alınan kararlar şunlardır:

- 1-Her birim yapılacak olan ikinci toplantıya kendi alanı ile ilgili olarak hazırlıklı gelecektir,
- 2-Ana değerlendirme belgesi incelenerek gerekli düzeltmeler yapılacak ve yapılan düzeltmeler ilgili birime gönderilecektir,
- 3-FSC sertifikasyonu ile ilgili yapılan akademik çalışmalardan faydalanılacak ve konu ile ilgili çalışma yapan akademisyenler belirlenecektir.

Sözü edilen kararlar ve bu kararların uygulanması aşamasında koordinasyon sağlanması amacıyla Bolu Orman Bölge Müdürlüğü merkezinde bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyon ilk toplantısını 9 Temmuz 2010 tarihinde yapmıştır. Toplantıya Plan Proje Şube Müdürü ve ilgili bölge müdürlüğü personeli dâhil edilmiştir. Bu toplantının yapılma amacının ilgili eksiklikler hakkında genel bir değerlendirme yapılması ve

sonraki aşamalarda daha verimli faaliyetler sürdürülebilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesidir. Merkezde yapılan toplantıda alınan kararlara bakılacak olursa;

- 1.İlgili bütün mevzuatın listesi çıkarılıp şube müdürlükleri tarafından toplanmasına,
- 2.Taahhütname hazırlanacak danışman firmadan örnek istenmesine,
- 3.İş güvenliği ve işçi sağlığı ile ilgili seminerlerin verilmesi yönünde Orman Kooperatifleri üst birliği ve halk eğitim merkezi ile görüşülmesine, üretim şartnamelerine FSC sertifikasyonuna uyumlu ek maddeler hazırlanmasına,
- 4.Koruyucu elbise numunesi alınmasına,
- 5.Risk ve sosyal etki analizi ile ilgili örnek dokümanlar oluşturulmasına,
- 6.Arazi üzerinde değişik ekosistemi temsil etmek üzere belirlenen yerlerin gezilmesine ve uygunluklarının değerlendirilmesine,
- 7.Nesli tehdit ve tehlike altında olan hayvan ve bitki türleri için araştırma yapılmasına ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğünden bu konuda yardım istenmesine,
- 8.Planın özetinin hazırlanıp oluşturulacak olan internet sayfasında yayımlanmasına,
- 9.Değirmenözü Toplu Koruma Binasının yanında dernek, vakıf ve vatandaşlar için toplu piknik alanı belirlenip bundan sonra yapılacak olan etkinlikler için bu alanların kullanılmasına,
- 10.Aladağ Orman İşletme Şefliği için internet sayfası oluşturulmasına,
- 11.Çöp konusunda uyarıcı tabelalar konulmasına,
- 12.Çöp kutuları temin edilip belirlenen noktalara konulmasına, belediye ile görüşülüp çöplerin alınmasının sağlanmasına,
- 13.Halkı uyarmak ve FSC kriterlerine aykırı davranışlarda bulunulmasının önüne geçmek için gezici ekip oluşturulmasına ve bu ekip için araç temin edilmesine karar verilmiştir.

Aladağ Orman İşletme Şefliği sınırlarında paydaşlarla yapılan bir diğer toplantı da 12-13 Temmuz 2010 tarihlerinde, Aladağ Orman İşletme Müdürü başkanlığında, alanın yöneticileri, köylüler, muhtarlar ve kooperatif başkanlarının katılımıyla yapılmıştır. Yapılan toplantılarda üretim çalışmalarına katılan kooperatif üyelerinin ormanda yapacakları üretim faaliyetlerine başlamadan önce iş güvenliğine yönelik almaları gereken tedbirler öncelikli olarak anlatılmıştır. Bu işlemler sırasında kullanılacak koruyucu malzemeler, bu malzemelerin temini ile ilgili konularla kesim tekniği ve

köylülerin orman işçiliği hakkında gruplar halinde halk eğitim merkezi aracılığıyla eğitici hocalar tarafından eğitimi konuları da ele alınmıştır. Ayrıca kursa katılanlara ormancılık faaliyetlerinde çalışmak için sertifika belgesi verileceği bilgisi de aktarılmıştır. Bu bilgilerin dışında özellikle yayla ve civarındaki ormanlık alanlara inşaat moloz ve atıkları ile çöplerin atılmaması hususları üzerinde önemle durulmuştur.

Özellikle gününbirlik piknik amaçlı kullanılan Değirmenözü İşyeri Merkezi top sahası etrafındaki alan, Aladağ Gölet'i civarı, Göksu Mesire Alanı çevresi, İzcilik Kampı, Beşpınarlar Mesire Alanı gibi alanlar ile buralara ulaşımı sağlayan yol güzergâhları ve çevresine çöp atılmaması için uyarı amaçlı levha ve afişlerin asılması kararlaştırılmıştır. Bu amaçla broşür dağıtılması, çöp için varil ve konteynere uygun yerlerin belirlenmesi, biriken çöplerin toplanması için şoförü ile birlikte bir araç temin edilmesi, ayrıca bu işlerde gönüllü dernek, okul, sivil toplum örgütleri ve vatandaşların katılımı ile çöp toplama kampanyası düzenlenmesi de alınan kararlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplantıda köy halkının sorumlulukları ile ilgili civar köy ve yayla sakinlerinin de bir an önce bilgilendirilip eğitilmesi, oluşabilecek eksikliklerle ilgili çalışmalarda diğer gerçek kişi, kurum ve kuruluşlarla koordinasyonun sağlanarak görüş alışverişi yapılması kararlaştırılmıştır.

Bolu Orman Bölge Müdürlüğünde FSC sertifikasyonu çalışmalarının gerçekleştirilmesi için görevlendirilen komisyonun ikinci toplantısı da 19 Temmuz 2010 tarihinde yine Bolu Orman Bölge Müdürlüğünde gerçekleştirilmiştir. Toplantıda yapılan çalışmalarda gelinen son nokta değerlendirilmiş ve yine eksiklikler üzerinde durulmuştur. Bu toplantının sonucunda elde edilen veriler ve alınan kararlar şu şekilde sıralanabilir:

1. İş güvenliği ve işçi sağlığı ile ilgili paydaşlarla toplantıların yapılmaya devam edilmesine,
2. Üretim şartnamelerine FSC sertifikasyonuna uyumlu şartname hazırlanıp kontrol edildiği vurgulandıktan sonra, piyasaya satılan lif yonga ve kabuklu kağıtlık orman emvalinin yüklenmesi sırasında yüklenicilerin koruyucu elbise giymeleri konusunda şartname hazırlanmasına,

3. İş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda eğitim verilmesi hususunda Orman Fakülteleri ile irtibata geçilerek bu konuda orman işlerinde çalışanlara yönelik yeni bir seminer programı hazırlanmasına,
4. Risk ve sosyal etki analizi ile ilgili hazırlanan dokümanların üretim dosyalarına eklenmesine,
5. Bölgenin haritası çıkarılarak nesli tehdit ve tehlike altında olan hayvan ve bitki türlerinin bu harita üzerine işlenmesine,
6. Planın özetinin hazırlanıp kitapçık oluşturulmasına,
7. Eksik olan her madde için ayrı bir dosya oluşturulmasına,
8. Aladağ Orman İşletme Şefliğinin internet sayfasının güncel tutulmasına ve mevcut bilgilerin artırılmasına,
9. 1/10000 ölçekli harita basılıp şefliğin panosuna asılmasına ayrıca bu haritanın internet sayfasında da görülmesinin sağlanmasına yönelik kararlar alındığı görülmektedir.

Ön değerlendirme raporunun ardından gerek kurum içi ve gerekse de paydaşlarla yapılan toplantılar Eylül 2010'a kadar sürdürülmüş ve her toplantıda bir önceki toplantıda alınan kararların yerine getirilip getirilmediği tartışılmıştır. Sözü edilen toplantılar sonucunda, özellikle üretim işlerinde çalışanların eğitimine büyük önem verildiği anlaşılmaktadır. Bunun dışında orman işletme şefliği sınırları içerisinde bulunan ormanların yönetimi konusunda bir alt yapı oluşturulduğu, halkın ormanlardan yararlanma konusunda bilinçlendirilmeye başlandığı, üretim işlerinde kullanılan dosyalara ek bilgiler konulmaya başlandığı ve çevresel kirliliği önlemeye yönelik önlemlerin alındığı görülmektedir.

4.4.3.5. Orman Sertifikasyonu Alınması ve Sonrasındaki Durumun İrdelemesi

Aladağ Orman İşletme Şefliğinin faaliyetleri, FSC tarafından akredite edilen SGS Grubu'nun orman sertifikasyon programı olan QUALIFOR Programı gereklilikleri açısından değerlendirilmiştir. Aladağ Orman İşletme Şefliğinin orman sertifikasyonu alabilmesi bu gerekliliklerin yerine getirilmesi ile gerçekleşmiştir. FSC'nin yetkilendirdiği SGS Grubu tarafından yapılan orman yönetimi sertifikası verilmesinin ardından sonuç raporunda yapılan tüm çalışmaların dışında her bir prensip içinde yer

alan kriterler açısından eksikler olduğu belirtilmiştir. Sözü edilen raporda ortaya konan eksikler prensipler açısından irdelenmiş ve aşağıda sıralanmıştır;

Prensip 1: Yasalara ve FSC Prensiplerine Uyum:

Kriter 1.1. Ulusal ve yerel kanunlara ve idari gereksinimlere saygı: Yöredeki ormancılık örgütü çalışanlarının tüm ilgili mevzuat ve prosedürlerin farkında olduğu, bu mevzuat ve prosedüre ait güncellemeleri takip ettikleri vurgulanmıştır.

Kriter 1.2. Yasal olarak öngörülen ücretler, telif hakları, vergiler ve diğer ücretler: Bu konuda orman işletmesinin herhangi bir sorunu olmadığı belirtilmiştir.

Kriter 1.3. Uluslararası sözleşmelerin içerdiği hükümlere karşı saygı: Uluslararası sözleşmelere saygı gösterildiği, CITES türlerinin korunduğu ve ticaretinin yapılmadığı tespit edilmiştir. Orman sektöründe çalışanlar ILO sözleşmelerinin farkındadır. Tropikal kereste ticareti yoktur. Orman yöneticileri sözleşmelerin gerekliliklerinin farkındadır. Bu gibi alanların belirlenmesi için uzmanlara danışmışlardır.

Kriter 1.4. Yasalar, düzenlemeler ve FSC Prensip ve Kriterleri arasındaki çatışmalar: Çatışma tespit edilmemiştir.

Kriter 1.5. Ormanların yasadışı faaliyetlerden korunması: Yasal olmayan faaliyetler için orman muhafaza memurları düzenli olarak ormanları izlemektedir. Bu gibi kaynakları kontrol etmek için yeterli kişisel ve teknik kaynakları vardır. Yasadışı faaliyetler gözlemlendiğinde polis ve jandarma ile iletişim sağlanmaktadır. Yasadışı faaliyetler kaydedilir ve mahkemeler tarafından çözülür.

Kriter 1.6. FSC Prensip ve Kriterlerine uzun dönemli taahhüdü gösterme: Orman yönetiminde FSC prensipleri ve kriterlerini uygulama beyanı, Bolu Orman Bölge Müdürlüğü'nce imzalanmıştır. Bu halka açık olarak firmanın web sayfasında mevcuttur. Paydaşlarla görüşülmüştür. Köy temsilcileri, ulusal ve yerel paydaşlarla bir seri toplantılar düzenlenmiştir.

Prensip 2: İmtiyaz ve Kullanım Hakları ile Sorumluluklar:

Kriter 2.1. Arazi imtiyazı ve orman kullanım haklarını gösterme: Aladağ Orman İşletme Şefliğinde devlet ormanları yönetilmektedir. Ormanların yönetimi 6831 Sayılı Orman Kanununda tanımlanmaktadır. Ormanlar yıllardan beridir uzun-dönem yönetilmektedir. 120 yıllık uzun rotasyon dönemi vardır.

Kriter 2.2. Yerel toplulukların yasal ve geleneksel imtiyaz ve kullanım hakları: Yerel toplulukların hakları tanımlanmış ve belgelendirilmiştir. Bu haklar, Anayasaya, Orman

Kanununa ve diğ er mevzuata dayanmaktadır. Özel koruma alanları ve halka ilan edilen yangına hassas mevsim hariç halkın ormana giriş çıkışı serbesttir. Yöre halkı tıbbi bitkileri, mantarları, ç ilekleri toplayabilmektedirler. Orman köylüleri yakacak odunu ve inş aat odununu indirimli temin etmektedir. Orman kooperatifleri üretimini yaptığı tomruğı yerel uygulamaları desteklemek için indirimli fiyattan satın alabilmektedir. Orman kooperatifleri orman ürünleri üretimi konusunda öncelikli hakka sahiptir. Bu yerel orman kooperatifleriyle koordineli olarak düzenlenir. Öngörülen odun oranı orman kooperatiflerine satılır.

Kriter 2.3. İmtiyaz iddiaları ve kullanım hakları üzerine anlaşmazlıklar: Anlaşmazlık çözümü için uygun mekanizmalar prosedürlerde tanımlanmaktadır. İlçe Müdürlüklerindeki Hukuk Bölümleri, yasadışı faaliyetlerin kayıtlarını tutan orman işletme ş efi ile sorumludur. Yasadışı faaliyetlere ilişkin kayıtlar tutulmakta, yasadışı faaliyetlere ilişkin kayıt defteri 1942'den beri muhafaza edilmekte ve halen kullanılmaktadır.

Prensip 3: Yerli Halkların Hakları:

Kriter 3.1. Orman Yönetiminde yerel halkın kontrolü: Aladağ Orman İş letme Ş efl iğ inde orman yönetiminde yöre halkının kontrolü söz konusu değıldir.

Kriter 3.2. Yöre halkının kaynaklarının veya zilyetlik haklarının korunması: Aladağ Orman İş letme Ş efl iğ inde yöre halkının kaynakları ve zilyetlik hakları bulunmamaktadır.

Kriter 3.3. Yöre halkı için önemli olan özel kültürel, ekolojik, ekonomik veya dini sahaların korunması: Yerel halk için önemli alanları tanımlamak maksadıyla köy temsilcileri ile toplantılar yapılmıştır. Düzenli olarak bir araya gelinmiştir. Bu tür alanlar tespit edilmemiştir. Tespit edilen sadece akarsu ve meralar bulunmaktadır. Bu, köy temsilcileri ile yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir. Aladağ Gölü çevresinde ormanlar yakın kentlerden gelen insanların rekreasyonu için önemli olarak belirlenmiştir.

Kriter 3.4. Geleneksel bilgilerin uygulanması için yerel halkın tazmin edilmesi: Böyle bir uygulama Aladağ Orman İş letme Ş efl iğ inde yapılmamaktadır.

Prensip 4: Toplulukla İlişkiler ve İşçi Hakları:

Kriter 4.1. Yerli topluluk için istihdam, eğitim ve diğ er hizmetler: Neredeyse tüm çalışanlar ve işçiler yöre halkındandır. Sadece yerel işçiler üretim faaliyetlerinde çalışır

(orman kooperatif işçileri), orman ürünlerinin atıklarının işlenmesinde eğer yörede çalışan işçiler talepte bulunmuyorsa civar köylerde yaşayan kişiler çalıştırılabilir. Yüklenicilerin seçimi için kriterler vardır. Örneğin orman köylerini kalkındırma kooperatiflerinin her yıl toplantılarına katılarak İlçe Tarım Müdürlüklerinden alacakları belgeyle faal olduklarını belgelendirmeleri gerekir. Ayrıca yüklenicilerin Orman Kanununun öngördüğü hakları talep edebilmesi için de bazı kriterleri sağlaması gerekir. Örneğin 6831 Sayılı Orman Kanununun 34. Maddesi gereği köy hane adedinin en az yüzde elli biri tarafından kurulan orman köylerini kalkındırma kooperatiflerinin, birim fiyat usulü ile kesip satış istif yerlerine taşıdıkları kerestelik, soymalık ve kesme kaplamalı tomrukların ve sanayi odunlarının ayrı ayrı yüzde yirmi beşine kadarı, istedikleri takdirde satış istif yerlerinden, Orman Bölge Müdürlüklerinin son açık artırmalı satış ortalaması fiyatlarından yüzde yirmi düşülerek tespit edilecek bedelle kendilerine satılabilir. Ayrıca Aladağ Orman İşletme Şefliğinde halk ormanlara serbestçe girebilmekte ve odun dışı orman ürünlerini toplayabilmektedir. Bunun yanında vahidi fiyat ile çalışan işçilerin özlük haklarının ve sigortalarının olmayışı önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kriter 4.2. Sağlık ve güvenlik yönetmeliklerine uyum: Sağlık konusunda bir çok eğitim yapılmıştır. Orman yöneticileri yasalara ve yönetmeliklere alışkıdır, risk değerlendirmesi ve diğer belgeler hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Yörede sertifikasyon uygulaması öncesinde kişisel koruyucu ekipman kullanımı pek yaygın değildir. Ancak SGS QUALIFOR ile işbirliği içerisinde yapılan sertifikasyon uygulamaları neticesinde kişisel koruyucu ekipmanların düzenli olarak her işçi tarafından kullanımına başlanmıştır. Kişisel koruyucu ekipmanlar, tüm iş pozisyonu için tanımlanmıştır. Sağlık ve güvenlik eğitimleri, ilgili fakülteler ve şirket temsilcileri ile işbirliği içerisinde, çalışanlar ve orman kooperatifleri için yapılmaktadır. Bu eğitimler de sertifikasyon çalışmaları kapsamında yürütülmektedir. İhlaller gözlenmemiştir. Yüklenici işçiler gerekli kişisel koruyucu ekipmanları kullanmaktadır. Alet ve makineler, güvenli ve iyi durumdadır. İşçiler, orman muhafaza memuru ve orman işletme şefi tarafından düzenli olarak ziyaret edilmektedir. Tüm çalışanlar, yükleniciler ve aileleri devlet tarafından sağlanan sağlık hizmetlerine ulaşabilmektedir, en yakın köyde hastane bulunmaktadır.

Kriter 4.3. İşverenlerle görüşme ve organizasyon için işçilerin hakları: İşçiler örgütlenmekte serbesttirler, iki sendika vardır, biri ofis çalışanları ve diğeri ise kadrolu

ve sözleşmeli işçilerin birlikte olduğu işçiler içindir. Toplu iş sözleşmesi 2 yıllık dönemlerde imzalanır. Temsilciler oylama ile seçilir. İşçiler için toplu sözleşme, küçük bir kitapçık olarak basılmış ve tüm işçilerde mevcuttur.

Kriter 4.4. Sosyal etki değerlendirmesi ve danışma: Olumsuz etkiler, olumlu etkiler için fırsatlar ve değerlendirmelerle belirlenen potansiyel anlaşmazlık alanları, üretim planlarında gösterilmektedir. Yerel orman kooperatifleri haklarına sahiptir. Paydaşlar tanımlanmış ve iletişimler kaydedilmiştir. Köy ve orman kooperatifleri ile düzenli toplantılar yapılmaktadır. Paydaşlar tarafından gündeme getirilen konulara yapıcı olarak yaklaşmaktadır. Denetim ekibi, çözülmemiş konularla ilgili önemli bir kanıt bulamamıştır.

Orman faaliyetlerinin çevresel, sosyal, sosyo-ekonomik, manevi ve kültürel etkisi değerlendirilmiş ve 24/04/2012 tarihinde paydaş toplantısında tartışılmıştır.

Kriter 4.5. Şikayetlerin çözülmesi ve rapor edilmesi: Sistemden kaynaklanan şikayetlerin çözümü için uygulanır. Tüm durumlar kaydedilmekte ve Bölge Müdürlüğü tarafından belirlenen sorumlu kişiler tarafından çözülmektedir. Hukuk bölümü özel durumlarda görevlendirilir. Eğer çözülmesi zor durumlar varsa Bölge Müdürlüğü tarafından komisyon oluşturulmaktadır. Komisyonca yapılan inceleme rapor edilerek Bölge Müdürlüğüne gönderilmektedir. İnceleme sonucu şikâyetçiye bildirilmektedir. Anlaşma mümkün değilse mahkeme kararı gereklidir.

Prencip 5: Ormandan Sağlanan Faydalar:

Kriter 5.1. Tüm çevresel, sosyal ve operasyonel giderlerin göz önünde bulundurularak ekonomik canlılığın sağlanması: Ormanın yıllık verimi optimal olarak kullanılmaktadır. Ağaçlar dikilide yuvarlak odun olarak işleme sokulur ve kalite kriterine göre sınıflandırılır ve orman yoluna çıkartılır. Üretim artıkları, yakacak odun olarak işleme sokulur. Üretim ve çıkarma maliyetleri her bölme için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Yıllık planlar, yol bakımı, yatırımlar, eğitim ve personel giderleri gibi öngörülerini içermektedir. Doğal gençleştirme ile siper ağacı sistemi tercih edilmektedir. Doğal gençleştirmede anaç olarak bırakılan, tohumlama ve siper ihtiyacını gidermede kullanılan fertler, sahadaki genç bireyler biyolojik bağımsızlığını kazanınca kesilmek suretiyle çıkarılır. Doğal gençleştirme sahasında arazi hazırlığı (toprak işleme vs.) ve siper ağaçlarının kesimi için de maliyet hesabı yapılmaktadır.

Kriter 5.2. Orman ürünlerinin yerel süreci ve optimal kullanımı: Yörede ormancılık sektörü konusunda faaliyet gösteren kuruluşlar odunun ve odun dışı ürünlerin bölge içerisinde değerlendirilmesini desteklemektedirler. Yerel üretimi teşvik etmek ve uzak alanları desteklemek için, orman köy kooperatifleri ve sözleşmeli çalışanlar, ihtiyacı olan odunu indirimli alırlar. Bu ulusal gerekliliklere uyumdur. İskontolu fiyattan dikili olarak odun alış hakları memnun edicidir.

Kriter 5.3. Atık minimizasyonu ve orman kaynaklarının zarar görmesinden kaçınma: Tüm bölmelerde üretim alanları kontrol edilmiş olup üretim atığının çok az olduğu kanıtlanmıştır. Üretim atığı yakacak odun olarak işlenmektedir. İbrelilerin dalları yığılmakta böylece doğal tensil için boşluk bırakılmaktadır. Tomruk haline getirilmiş ağaçlar dikilide enine kesilir böylece atık en aza indirilir ve kalite optimize edilir. Doğal tensil yönlendirme kesimle ve tomrukların sürütülmesiyle korunur. Tomruklar, depolanmak ve satılmak amacıyla bölgedeki depoya taşınır. Doğrudan yol kenarı (rampa) odun satışı, satış süresini ve dağıtımını kısaltmak amacıyla teşvik edilmektedir.

Kriter 5.4. Orman yönetimi ve yerel ekonomi: Özel koruma alanları ve yangına hassas mevsim hariç halkın ormana girişi serbesttir. Yöre halkı tıbbi bitkileri, mantarları, çilekleri toplayabilirler. Bu da ekonomik açıdan önemli katkılar sağlamaktadır. Orman yolları halka açıktır. Sahada avcılık yapılmamaktadır. Aladağ gölünde balıkçılık yerel Balıkçılık Derneği tarafından yönetilmektedir.

Kriter 5.5. Orman hizmetleri ve kaynaklarının değerinin sürdürülmesi: Tüm ormanlar çok iyi tanımlanmıştır. Orman tiplerine, ağaç türlerine, çap dağılımına, yaşa, hacme ve artıma göre sınıflandırılır. Mevcut yapı analiz için normaliyeye karşılaştırılmıştır. Önceki ve mevcut amenajman planları karşılaştırılmıştır.

Üretim ve diğer işlemler çok hassastır. Doğal kaynaklar ve diğer ormancılık faaliyetleri üzerinde minimal düzeyde etkiye sebep verilmektedir. Ağaç devirme yönü ve dikilide enine kesim, doğal gençleştirme sahalarına ve doğal bitki örtüsüne verilebilecek zararın en aza indirilmesini hedeflemektedir. Toprak üzerinde tahrip edici etkilerden kaçınılmaktadır.

Kriter 5.6. Üretim seviyeleri: Yenilenen orman amenajman planlarının envanter çalışmaları sırasında artım hesaplamaları dahil yuvarlak ağaç numuneleri baz alınarak meşcere hacimleri hesaplanır. Kesilecek ağaçlar ormancılık tekniklerine göre seçilerek damgalanır, damgalanan ağacın yerden 1,30 metre yükseklikteki çapı kaydedilir. Buna

göre damgalama sonucunda hacim hesabı yapılır ve öngörülen hacim ile karşılaştırılır. Yapılan damga miktarı ile damgalanması öngörülen ağaçların hacim miktarı uyumludur ve üretim sürdürülebilir niteliktedir.

Prensip 6: Çevresel Etki:

Kriter 6.1. Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED): ÇED sonuçları mevcuttur ve uygulamada kullanılmaktadır. Siper ağacı sistemi minimal etkilere neden olmaktadır. Yerli türlerin doğal gençleştirilmesi siper ağacı sistemiyle desteklenmektedir. Temizleme kesimi kullanılmamaktadır. Potansiyel etkiler, işlemler sırasında belirlenir ve uygulanır (hasat projeleri, ağaçlandırma projeleri ve yol projeleri bunları içerir) ve olumsuz etkilerden kaçınılır. Teknik gözlem defteri 1993'ten beri tutulmaktadır. Yerli olmayan bitkiler kullanılmamaktadır.

Kriter 6.2. Nadir, tehdit altındaki ve tehlikedeki türlerin korunması: Nadir, tehdit ve tehlike altındaki türler hem fauna hem de flora için potansiyel olarak belirlenmiştir. Ayı mevcut olup koruma altındadır. Orman Fakültesi ve yerel uzmanlar ile işbirliği içinde, nadir, tehdit ve tehlike altındaki türler belirlenmektedir. Nadir, tehdit ve tehlike altındaki türler ormancılık faaliyetleri sırasında korunmaktadır.

Kriter 6.3. Ekolojik fonksiyonların ve değerlerin sürdürülmesi: Orman amenajman planlarında ormanlar iyi tanımlanmıştır. İki tip orman vardır. Bunlar; aynı yaşlı çam ormanları ile değişik yaşlı göknar ve çamdan oluşan seçme ormanlarıdır (siper ağacı sistemi veya seçme kesimi). Doğal döngüler muhafaza edilmektedir. Ekolojik dengenin korunması ve doğal varlıkların sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından bazı dikili kuru ağaçların üretim sonrası sahada bırakıldığı saha ziyaretlerinde görülmüştür. Yönetim sistemi orman ekolojisine ve doğal kaynaklara uyarlanmıştır.

Kriter 6.4. Mevcut ekosistemin temsili örneklerinin korunması: Planlanmayan yönetim faaliyetleri ile tanımlanan temsili örnekler vardır.

Kriter 6.5. Üretim faaliyetleri sırasında toprağın, orman varlığının ve su kaynaklarının korunması: Aladağ Orman İşletme Şefliğinde su kütleleri etrafında ve su kaynakları boyunca tampon bölge tanımlanmış değildir. Ormandaki işçiler kazayla dökülen maddelerin temizlenmesi için uygun donanıma sahip değildiler. Ancak SGS QUALİFOR ile yürütülen çalışmalar neticesinde üretim faaliyetlerine ait projelerde derelerin ve su kaynaklarının korunması için tampon bölgeler tanımlanmıştır. Kazara

dökülen yağların temizliği için yeterli acil durum ekipmanlarının tanımladığı görülmüştür.

Kriter 6.6. Kimyasal haşere yönetimi: Pestisitler ormanda kullanılmamaktadır. Hiçbir pestisit kullanılmayan 0.05 ha üretim alanına sahip küçük bir fidanlık mevcuttur.

Kriter 6.7. Kimyasalların, konteynırların, sıvı ve katı organik olmayan atıkların bertaraf edilmesi ve kullanımı: Mümkün olan çevre dostu maddeler içerisinde atık bertaraf edilmektedir, eski lastikler Bölge Müdürlüğünde toplanmaktadır ve geri dönüşüm firmalarına satılmaktadır; yağ ise servislerde değiştirilmektedir, toplumsal atık belediye tarafından işlem görmektedir. Orman köylerinde çok az atık vardır, hemen hemen tüm atık yakılmaktadır. Kimyasallar kullanılmamaktadır. Kontrol edilen alanlarda atıkların kolayca toplanması için sahanın torbalar ile donatıldığı görülmüştür.

Kriter 6.8. Biyolojik kontrol ajanlarının ve genetik olarak modifiye organizmaların kullanımı: Biyolojik kontrol ajanları kullanılmamaktadır.

Kriter 6.9. Egzotik türlerin kullanımı: Egzotik türler kullanılmamaktadır.

Kriter 6.10. Ormanların plantasyona dönüşümü veya orman dışı alanların kullanımı: Ormanların plantasyona dönüştürülmesi ve ya orman dışı alanların kullanımı ile ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Prensip 7: Yönetim Planı:

Kriter 7.1. Yönetim plan gereksinimleri: Orman amenajman planı üretim veya bakım için bölmelerin sırası da dahil gelecek 10 veya 20 yıl için planlarını, orman meşcerelerini ve artımlarını açıklayan saha için hazırlanır. Orman kaynakları, toprak ve orman türleri de dahil olmak üzere tanımlanmıştır. Temel prosedürler belgelendirilir ve orman faaliyet kayıtları muhafaza edilir. Teknik hedefler orman amenajman planlarının genel bölümünde mevcuttur. Yaşa, çap dağılımına ve diğer koşullara bağlı olarak her orman tipi için üretim oranı belirlenmiştir. Orman büyümesi ve dinamizmi orman amenajman planı yenilenmesi sırasında düzenli envanter ile takip edilmektedir. Çeşitli haritalar mevcuttur. Üretim teknikleri tanımlanmıştır. Bunlar; motorlu testere ile manuel tomruklama, enine kesilmiş tomrukların traktörle sürütülmesi ve ince odunun hayvan ve traktörle çıkartılmasıdır. Teknikler ve ekipmanlar orman tipleri ve arazi koşullarına uygundur.

Kriter 7.2. Yönetimin planı revizyonu: Orman amenajman planları tüm ormanlar için orman tiplerine bağlı olarak her 10 veya 20 yılda bir düzenli olarak yenilenmektedir. Bu

yenilemeyi Bolu Orman Bölge Müdürlüğündeki Orman İdaresi ve Planlama Şube Müdürlüğü takip etmektedir. Orman amenajman planları Orman Genel Müdürlüğü tarafından kontrol edilir ve onaylanır. Hasat oranı her orman tipi yönetim sınıfı için hesaplanmaktadır ve bu hasat için damgalanmış odun miktarı ile hasılat projeleri içerisinde karşılaştırılmaktadır. Tüm müdürlüklerden gelen araştırma verileri birbirlerine dağıtılır.

Kriter 7.3. Orman işçilerinin eğitimi ve gözetimi: Kadrolu çalışanlar ve orman kooperatifleri için çeşitli eğitimler mevcut olup iş sağlığı ve güvenliği seminerleri Orman Fakültesi işbirliği ile yapılmaktadır. Yöneticilerden orman teknisyenlerine kadar çalışanların çoğu ormancılık eğitimi almıştır. Eğitim, uygulama ve beceriler, her bir çalışma pozisyonu için tanımlanmakta ve insanlar bu pozisyonlar için seçilmektedir. Ormancılık faaliyetler idare amirleri tarafından sık sık kontrol edilmektedir. Ayrıca işletme şefliklerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin denetimleri için Bölge Müdürlüğü tarafından uzman kişilerden oluşan komisyonlar kurulmaktadır. Bu komisyonlar işletme şefliği sınırlarındaki faaliyetleri sondaj mahiyetinde kontrol ederek tutanakla bölge müdürlüğüne rapor etmektedirler.

Kriter 7.4. Yönetim planı unsurlarının kamuya açık olması: Özet yönetim planı, Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü web sayfasında yayınlanmaktadır. 2005-2024 ve 2005-2014 orman amenajman planları için yönetim hedefleri, hasat oranı da dahil olmak üzere orman kaynakları tanımlanmıştır. Her yıl üretim için planlanan bölmelerin listesi miktarları ile belirtilmektedir.

Prensip 8: İzleme ve Değerlendirme:

Kriter 8.1. İzlemenin sıklığı, yoğunluğu ve tutarlılığı: Her bölme için yapılmış yönetim planı bölme kayıtları mevcuttur. 10 yıl sonra, planlanan işlerin gerçekleşmesi üzerine yorum yapılmaktadır. Üretim ve diğer faaliyetlerin kayıtlarının izlenmesi iyi muhafaza edilmekte ve takibi yapılmaktadır. İstatistik ve karşılaştırmalar yapılmaktadır. Örneğin: üretim, ağaçlandırma, bakım, maliyetler ve gelir, çalışan istatistikleri mevcuttur.

Kriter 8.2. İzleme için araştırma ve veri toplama: Tüm faaliyetler için maliyetler kaydedilmektedir, sistem detaylı ve tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Toplanan nesli tehdit altında olan türlerin izleme verileri karşılaştırma için kayıtlı değildir. Hasat edilen tüm orman ürünlerinin verimleri kaydedilmektedir. Kaynak envanteri orman amenajman planı yenilemesi sırasında yapılmaktadır. Envanter, GPS koordinatları

tarafından kurulan düzenli bir grid içerisinde örnek arazi parçası üzerinde istatistiksel yöntemlerle yapılır. Çilekler ve mantarlar yerel halk tarafından asırlardır toplanmaktadır. Mevcudiyetlerinde kayda değer azalma ve toplanma miktarları ile ilgili herhangi bir kayıt yoktur. Ormana ve diğer kaynaklara verilen hasar, üretim sonrası izlemede takip edilmektedir. Üretim sonrası izleme orman muhafaza memurları ve orman işletme şefleri tarafından yapılmakta ve belgelendirilmektedir. Yüklenicinin uyumu izlenmekte ve üretim sonrası izleme sırasında değerlendirilmektedir.

Kriter 8.3. Koruma gözetim zinciri: Odun her aşamada kaydedilmektedir. Dikili haldeki, nakliyat halindeki ve satılmış olan odun stoklarının özet kayıtları mevcuttur. Stokların analizi ve bir önceki yılın aynı periyodu ile karşılaştırmalar yapılmaktadır. Odun ölçüm defteri her bölme için mevcuttur.

Odun nakli ile ilgili nakliye teskereleri bölme ve bölmecik menşeyini, araç plakası, tarihi ve nakliyenin adı dahil tanımlamaktadır. Tomruklar ölçülmekte ve numaralandırılmaktadır. Nakliye teskereleri özetlenmekte ve karşılaştırılmaktadır.

Kriter 8.4. Yönetim planı içerisine izleme sonuçlarının katılımı: Takip eden yıllarda planlama için izleme sonuçları kullanılmaktadır. Üretim miktarı, maksimum etanın gerisine gitmeden önceki yıllardaki üretime uyarlanır.

Kriter 8.5. İzlemenin kamuya açık özeti: Sağlık ve güvenlik ve nadir tehdit ve tehlike altındaki türlerin izlenmesi verileri, izleme göstergelerinin sonuçlarının özeti içerisinde yer almaktadır. Aladağ Orman İşletme Şefliğinin web sayfasında; gençleştirme, silvikültür, budama, aralama, amenajman planı uygulaması, ormanın korunmasının izlenmesini içeren izleme raporu sunulmuştur. İzleme verileri hazırlanmıştır ve halka açık olarak vardır. Nesli tehdit altında olan türlerin yerleri belirlenmiş ancak sonuçları bu türlerin korunması adına yayımlanmamaktadır. Alan belirlemeleri orman muhafaza memurları ile Bolu Araştırma Enstitüsü'nden uzman kişilerin işbirliği ile yapılmaktadır.

Prensip 9: Yüksek Koruma Değerli Ormanlar:

Alanda, Yüksek Koruma Değerli orman mevcut olmadığı için bu prensibin uygulanmasına gerek duyulmadığı belirtilmiştir.

Prensip 10: Plantasyonlar:

Kısa rotasyonda plantasyonlar yoktur. Sadece yarı-doğal ormanlar olarak bilinen yerli türlerde meşcereler vardır (Sarıçam, Karaçam). Ormanların bir kısmı çok-yaşlı çok-katlı doğal ormanlardır (Gökmar alt türleri).

Yukarıda irdelenen ilkeler doğrultusunda, Aladağ Orman İşletme Şefliğinde orman yönetim sertifikası alınması aşamasında büyük bir eksiklik veya olumsuzluk ile karşılaşmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte üretim işlerinde çalışanlar ile yapılan görüşmelerde, orman yönetimi sertifikasının kendilerine olumlu yansıtacağı yönünde beklentilerinin olduğu anlaşılmıştır. Ancak yakın geçmişte (orman yönetimi sertifikası alındıktan sonra) beklentilerinin tam anlamı ile gerçekleşmediği yönünde şikâyetlerini bildirmişlerdir. Bu olumsuzluklara karşın, orman işletmesinin sertifika alındıktan sonra orman köylüleri ve kooperatiflerle ilişkileri konusunda daha yapıcı ve bilgilendirici toplantıların yapılmaya devam etmesini olumlu karşıladıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sertifikasyon sürecinin bilinen döngü (Kuvan ve Yıldırım, 2008) şeklinde devam ettirildiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan son yapılan inceleme ve araştırma çalışmaları sırasında edinilen bilgiler ışığında; Aladağ Orman İşletme Müdürlüğünden yapılan odun satışlarının, sertifikalı olarak Aladağ Orman İşletme Şefliğinden ve sertifikasız olarak diğer işletme şefliklerinden sağlanmakta olduğu anlaşılmaktadır. Odunlar, gövde olarak orman kooperatifine satılmakta ayrıca orman yollarından ve işletme müdürlüğünün deposundan piyasaya satılmaktadır. Sertifikalı sahadan getirilen odunlar ayrı olarak depolanmakta, kayıtları ayrı tutulmakta ve odun orijini işaretlenmektedir. Orman yollarından satılan odun, bölme ve bölmecik kodları ile tanımlanmaktadır. Orman kooperatiflerine satılan odunların şu aşamada işaretlenmesi mümkün değildir. Odun nakliyesine ait nakliye belgeleri, odunun bölme ve bölmecik menşeyini tanımlamakta, nakliye aracının plakasını nakliyenin ismini ve tarihini de belirtmektedir. Tomruklar ölçülmekte ve numaralandırılmaktadır. Nakliye belgeleri özetlenmekte ve diğerleriyle karşılaştırılmaktadır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13: Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliği FSC çalışmaları (Foto: İlke Hilal ŞENSÖZ).

Orman İşletme Müdürlüğü deposunda bulunan odun stoğu, sertifikalı ve sertifikasız odunlar olarak ayrılmıştır. Kayıtlar ayrı ayrı tutulur ve odunlar menşesine göre bölme bölme işaretlenmektedir. Nakliye belgelerini temel alan odun giriş kayıtları, stokların kayıtları ve odun satışı kayıtları mevcuttur. Orman yolu satışlarına ait olan nakliye belgeleri bölme ve bölmecik menşelerini tanımlamaktadır.

FSC Logosu Aladağ Orman İşletme Müdürlüğü dökümanlarının alt kısmında tanıtım amaçlı kullanılmaktadır. Tanıtım amaçlı logo 2011 yılında alınmasına karşın bir sonraki üretim döneminde kullanılmaya başlanmıştır. Alınan sertifika 2011-2016 yılları arasında geçerli olmak üzere 5 yıllık bir dönemi kapsamaktadır (Şekil 4.14). Aynı zamanda iç kullanım için logo onaylanmıştır. Bu logo tüm kamuya açık noktalarda tanıtılmaktadır. Bunun dışında FSC logosu kullanımı fatura ve nakliye tezkerelerinde onaylanmıştır ancak henüz kullanıma geçilmemiştir.

Şekil 4.14: Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliği FSC sertifikası.

Fatura ve nakliye tezkeresi kayıtları ofiste ve depoda mevcuttur. Odun özetleri kayıtlarda bulunmaktadır. 2011 yılı sonuna kadar 339.957 m³ FSC sertifikalı ürün elde edilmiştir. 2012 yılında ise 14.141 m³ sertifikalı ürün elde edilmiştir. 2012 yılı üretim programı kapsamında toplam 16.700.000 m³ dikili damganın 2.131.000 m³'ü yani %13'ü sertifikalı ormanlardan karşılanmıştır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Son yıllarda ormanlarda meydana gelen tahribatın ciddi boyutlarda olması nedeniyle halkın orman kaynaklarını korumaya yönelik çabalarında artış meydana gelmiştir. Bunun yanında ormandan elde edilen ürünlere yönelik bilgilendirme ve ürünün nereden ne şekilde hangi koşullarda niçin ve nasıl üretildiği vb sorular artmıştır. Diğer yandan orman kaynaklarının üretim ve tüketiminde koruma kullanma dengesinin sağlanması anlamında çalışmalar ulusal ve uluslararası düzeyde önem kazanmıştır. Günümüzde bu çalışmaların en önemlisi ormanların sürdürülebilir yönetimidir. Dünyanın dört bir yanında bu konuda çalışmalar yapılmış, ülkeler sürdürülebilirlik konusunda çeşitli politikalar geliştirmiş ve kanuni düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir.

Bir konuda düzenleme yapmanın önemli koşullarından biri de bu düzenlemeyi yapacak ve uygulayacak kurum ve kuruluşların bulunmasıdır. Genel politikaların şekillendirilmesinde olduğu gibi, ormancılık politikalarının da şekillendirilmesinde ve uygulanmasında rol oynayan, çeşitli görevleri üstlenen bir takım kurum ve kuruluşlar vardır (Özdönmez ve ark., 1996). Ormanların korunması ve işletilmesi anlamında Türkiye’de bu görev, Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Ormanların yönetimi özellikle ormanlardan elde edilecek ürün ve hizmetler açısından büyük önem taşımaktadır. Orman Genel Müdürlüğü (OGM)’nin bugün için ekonomik anlamda en önemli gelir kaynaklarından ve uğraş alanlarından biri de ormanlardan elde edilecek ürünlerdir. Ormancılık örgütünün ormanlardan elde ettiği ürünler ülke orman endüstrisi tarafından yoğun şekilde talep görmektedir. Bununla birlikte son dönemde ormancılık politikasının bir aracı olarak kabul edilen sertifikasyon çalışmaları özellikle orman endüstrisinin ihracatında büyük önem kazanmıştır. Bu başlıca nedenle orman endüstrisinin en büyük hammadde sağlayıcısı olan OGM’nin sertifikasyon çalışmalarına başlaması ve bu çalışmaları ülke geneline yayma politikası izlemesi kaçınılmaz olmuştur. Ülkemizde 2011 yılında Aladağ Orman İşletme Şefliği’nde başlayan

sertifikasyon çalışmaları günümüzde orman bölge müdürlükleri düzeyinde sürdürülmektedir.

Üretilen malın hangi yolla üretildiği, usulsüz kesimlerin ve yasa dışı her tür uygulamanın engellenerek kontrol altına alınıp alınmadığı, üretim aşamasında iş ve işçi güvenliği kurallarına uyulup uyulmadığı, çalıştırılan işçilerin sosyal haklarının korunup korunmadığı sertifikasyonun sosyal etkileri ile ilgili konulardır. Ülkemizde özellikle son dönemde ortaya çıkan “İş Sağlığı ve Güvenliği” konusu sertifikasyonun sosyal etkilerinin uygulamaya yansımalarıdır. Bilindiği üzere orman işlerinde vahidi fiyat ile çalışan orman işçilerinin herhangi bir sosyal güvenliği bulunmamaktadır. Bu durum orman işçiliğinin tercih edilmemesine yol açmakla birlikte orman köylülerinin işlendirilememesine de yol açmaktadır. Orman yönetiminin ve ürün sertifikasyonunun her yörede uygulamaya alınması ile bu sorunun önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Ürün ve hizmetlerin üretim aşamasında çevresel atıkların ne şekilde bertaraf edildiği, minimum düzeyde atık oluşması, zararlı ilaç vs. kullanılıp kullanılmadığı, toprak ve su gibi abiyotik faktörlerin de gözetilerek zarar görmesinin engellenmesi de sertifikasyonun ekolojik etkileri ile ilgili konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan uygulamalar bu konudaki hassasiyeti göstermektedir. Ülkemizde özellikle odun üretimi aşamasında odun üretiminin ekolojik etkilerine dikkat edilmediği ancak sertifikasyon kriterlerinin uygulanması ile bu anlamda gelişme sağlanacağı düşünülmektedir. Orman işletmelerinin odun üretiminin olumsuz ekolojik etkilerinin bertaraf edilmesi ile ilgili yoğun çaba sarfetmesi gerekmektedir.

Sertifikalı ürünlerin pazarda daha fazla talep görmesi bunun yanında bu ürünlerin alıcılar tarafından daha yüksek ücret verilerek alınması sertifikasyonun ekonomik yansımaları olarak görülebilir. Bolu Aladağ Orman İşletme Şefliğinden alınan üretim ve birim fiyat miktarlarının yıllara göre değişimi göstermektedir ki, şu an için sertifikasyonun hammadde pazarlama sürecinde önemli bir etkisi yoktur. Zira ibrelif lif yonga odunu 2010 yılında 45 TL iken, 2011 yılında 50,50 TL, 2012 yılında 59,00 TL, 2013 yılında ise 61 TL'den pazarlanmıştır. Bu durumda sertifikalanmış ürünleri hammadde olarak değil ürün olarak pazara sunmak ekonomik açıdan daha doğru bir

politika olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür bir politikanın izlenmesi ormancılığın ekonomiye olan katkısını artırabilir.

Sertifikasyon sistemi sayesinde, tüm ormancılık hizmetlerinin, dünya genelinde belirlenen ölçüt ve göstergelere göre denetlenmesi mümkün olmaktadır. Böylece üretilen ürünler uluslararası piyasalarda daha rekabetçi bir rol kazanabilmektedir. Bu anlamda sertifikasyon çalışmalarına devam edilmelidir.

Öte yandan ülkemizde gerçekleştirilen sertifikasyon uygulaması neticesinde ormancılık uygulamalarında pek çok eksikliklerin olduğu anlaşılmıştır. Bu eksikliklerden bazıları; mevzuatın yeterince bilinmemesi, iş emniyeti ve işçi sağlığı, yapılan hizmetlerde düzenli izleme ve değerlendirme olmayışı, faaliyetlerin eksiksiz ve düzgün bir şekilde kayıt altına alınmayışı, yönetsel etkinliklerde yapılan eksiklikler vb gösterilebilir.

Ülkemizde ormancılık alanında sertifikasyon uygulamalarıyla ilgili en önemli eksikliklerden biri de uluslararası düzeyde akredite olmuş bir ulusal sertifikasyon kuruluşunun bulunmayışıdır. Burada ifade edilmek istenen FSC veya PEFC gibi bir kuruluşun ülkemiz coğrafyasında bulunmamasıdır. Ayrıca sertifikasyon konusunda akreditasyonu sağlayacak yeterli kurum da bulunmamaktadır. Bu durum sertifikalandırmada çok yüksek maliyetlerin doğmasına sebep olmakta böylece de sertifikasyonun uygulanabilirliği zayıflamaktadır. Benzer şekilde orman sertifikasyonu veya ürün sertifikasyonu alanında yeterli sayıda bilimsel çalışmanın olmaması bu durumu destekleyen bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda sıralan eksikliklerin yanında uluslararası düzeyde gösterilen çabalara rağmen üretim ve pazarlama akışlarına ait sağlıklı verilerin olmayışı da bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, ülkemizde sertifikalı ürünlerin satın alınması konusunda farkındalığın henüz oluşmaması ve bu ürünlerin ölçüde henüz üretilmemesi ile pazarlama süreçlerinin de oturmadığı söylenebilir.

Öte yandan Ayan (2010) sertifikasyon işleminin taraflarını ülkemiz açısından değerlendirdiği çalışmasında, Türkiye'deki ormanların hangi ana kuruluşun ilkelerine

göre ve hangi bağımsız sertifikasyon kurumunca belgelendirileceği konusunda bir politika bulunmadığını söylemektedir. Ancak bugün ülkemizdeki uygulamalara bakıldığında OGM'nin belgelendirmede FSC ile çalışmalarını yürütmek yönünde bir politika belirlediği anlaşılmaktadır.

Aynı şekilde dünyada birçok ülke tarafından benimsenen sürdürülebilir orman yönetiminin sağlanması açısından oldukça büyük öneme sahip, ülkelerin ormancılık politikalarına yön veren sertifikasyon sistemine ülkemizde de gereken önemin verilmesi hem doğal kaynakların korunması hem de ülke ekonomisinin fayda sağlaması açısından oldukça önemlidir. Bu önem özellikle orman ürünlerinin ihracatında ortaya çıkmaktadır. Çünkü sertifikalı ürünler, ihracatta oldukça fazla talep görmektedir. Üreticiler ürünleri için daha yüksek fiyat ve daha geniş pazarlama imkanı bulmaktadır. Günümüzde çoğu tüketici artık sertifikası olmayan ürünleri tercih etmemektedir. Dolayısıyla bu konuda yapılabilecek işler aşağıda sıralanmıştır:

Öncelikle sürdürülebilir orman yönetimi kriterleri doğru uygulanmalıdır. Şeklen yapılacak işlemler ve uygulamalar günü kurtarmaya yönelik hamleler olmaktan ileri gidemeyecektir. Sertifikasyon çalışmalarının başarı ile yürütülmesi için SOY sürecinin doğru yönetilmesi çok önemlidir.

Ülkemizde uygulanan FSC sertifika sisteminin ülke koşullarını dikkate alan yaklaşımlarla değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda ormancılık örgütünün, zayıflıkları, güçlü yanları, tehditleri ve fırsatlarının katılımcı bir yaklaşımla analiz edilmesi ve karar verme aşamasında bu konuların dikkate alınması gerekmektedir. Sertifikasyon sadece orman kaynağının yöneticisini değil tüm ilgi gruplarını dikkate almakta ve sorumlu tutmaktadır. Dolayısıyla sertifikasyon konusunda orman yöneticilerine olduğu kadar orman işleri ile uğraşan köylüleri de sürekli eğitim faaliyetleri içinde bulundurulmalıdır.

Ülkemiz için yeni gelişmekte olan orman sertifikasyonu veya orman yönetim sertifikasyonu için kısa orta ve uzun vadede programlar yine katılımcı bir şekilde yapılmalıdır. Sertifika alınacak yörelerin seçimine özen gösterilmelidir. Bu anlamda

başlangıçta odun üretim miktarını dikkate alan bir yaklaşım çerçevesinde program yapılmalıdır.

Özellikle ormancılık örgütünde çalışanların sertifikasyon çalışmalarından sonra takip sürecinde farkındalıklarını artırmaları gerekmektedir. Bu anlamda gerek günümüz imkanlarının başında yer alan interneti kullanma yönünde kendilerini geliştirebilirler. Ayrıca orman fakültelerinden bu konuda çalışan öğretim elemanların bilgi alma yoluna gidilmelidir

Orman yönetimi veya ürünleri için sertifika belirli bir süre için (Aladağ Orman İşletme Şefliği'nde 5 yıl) verilmektedir. Bu süre boyunca orman yöneticilerinin ve orman işçiliği yapanların değil aynı zamanda orman ürünleri alım-satımı yapan şirket yöneticilerinin de sertifikasyon konusunda eğitilmesi, farkındalığın oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda belirli sürelerde akademisyenlerden de yardım alınarak bilgilendirme ve eksikliklerin belirlenmesine yönelik toplantılar düzenlenmelidir.

Ülkemizin ormanlarının %99'unun devlete ait olması ormancılıkla ilgili birçok konuda (kırsal kalkınma, rekreasyon hizmeti sunma, orman içinde yaşayanların yaşam koşullarını iyileştirme, kredi, destek, teşvik vb) olduğu gibi yine ormancılık örgütüne büyük iş düştüğü görülmektedir. Bu anlamda yapılacak yasal düzenlemelerle kurumlar arası işbirliğini artırıcı imkanlar yaratılmalıdır. Aslında bu konu yeni bir araştırma konusu olarak da gelecekte ele alınabilir. Çünkü konu kapsamı ve zaman açısından bu çalışmada sözü edilen konu fazla irdelenememiştir. Ancak ormancılık örgütünü temsilen görüşme yapılan kişilerin belirttikleri dikkate alındığında bu konuda ormancılık örgütünün yalnız kaldığı ve yasal bir bağlayıcılık olmadığı için istenen sonuçların çıkmadığı anlaşılmıştır.

Sonuçta sertifikasyonun en önemli etkisinin ormanların yönetimi konusunda kişisel kararlardan çok ilkeler doğrultusunda hareket etmeyi sağladığı anlaşılmaktadır. Ancak mevcut eksiklikler göstermektedir ki sertifikasyon sürecini tamamlamak ve sürdürülebilir hale getirmek kolay olmayacaktır. İşte bu noktada SOY çalışmalarının da önemi tekrar ortaya çıkmakta ve sertifikasyon ile beraber yürütülmesi gerekliliği

anlaşılmaktadır. Ancak bununla birlikte yakın gelecekte ülkemiz açısından sertifikasyonun olumlu anlamda büyük sonuçlar ortaya koymasını beklemek de gerçekçi değildir. Sertifikasyon orman ürünleri endüstrisi için günümüz ticari koşullarını dikkate aldığımızda kaçınılmaz görülmektedir. Bu anlamda sertifikasyon çalışmalarına yukarıda belirtilen seçim kriteri başta olmak üzere başka alternatifler de yaratarak devam edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akesen, A., Ekizoğlu, A., 2010, Orman, *Ormancılık Politikası*, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Yayın No:6, Ankara, 1-17.
- Akesen, A., Ekizoğlu, A., Kuvan, Y., Atmış, E., 2010, Ormancılık Politikası, *Ormancılık Politikası*, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Yayın No:6, Ankara, 37-51.
- Aktan, C.C., Gencil, U., 2007, [online] Yüksek Öğretimde Akreditasyon. Yaşar Üniversitesi yayını <http://www.canaktan.org/egitim/akreditasyon/aktan-akredit.pdf> [Ziyaret Tarihi: 12.01.2104]
- Akyol, A., 2004, Türkiye’de Sürdürülebilir Orman Yönetimi İlkeleri, Göstergeleri ve Uygulamalar, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Akyol, A., Üçok, G., 2008, Sertifikasyon Kavramı ve Ülkemiz Ormancılığında Durum, *VI. Orman Fakülteleri Öğrenci Kongresi*, 8-9 Mayıs 2008, Düzce, 301-311.
- Armson, K.A., 1996, Forest certification and Canadian Forestry. An overview and update. *The Forestry Chronicle*, 1996, 72(6): 591-594
- Atmış, E., 2010, Sürdürülebilir Orman Yönetimi, *Ormancılık Politikası*, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını, Yayın No:6, Ankara, 213-224.
- Ayan, S., 2007, Yerel ve Piyasa Tabanlı Önlemlere Yönelik Karadeniz Bölgesi Koruma ve Ormancılık Bilgi Ağının Kurulması, Kastamonu.
- Ayan, S., 2010, [online], Ormancılıkta Sertifikasyon, Kastamonu, [http://web.ogm.gov.tr/birimler/bölgemüdürlükleri/kastamonu /dokumanlar](http://web.ogm.gov.tr/birimler/bölgemüdürlükleri/kastamonu/dokumanlar), [Ziyaret Tarihi: 09.06.2011].
- Barros, S., Toha, J., 1997, Sürdürülebilir Orman Gelişiminin Sağlanmasına Yönelik Politika, Kurum ve Araçlar, *Ormancılığın Sosyal Boyutlarının Sürdürülebilir Kalkınmaya Katkısı, Sürdürülebilir Orman Gelişiminin Sağlanmasına Yönelik Politika, Kurum ve Araçlar, XI. Dünya Ormancılık Kongresi Bildirileri*, Cilt 5, Antalya, 161-176.
- Bass, S., Thomber, K., Markopoulos, M., Roberts, S., Grieg-Grah, M., 2001, Certification’s impacts on forests, stakeholders and supply chains, A report of the IIED project: Instruments for sustainable private sector forestry series. International Institute for Environment and Development, London.

- Bengston, D.N., Fletcher, J.O., Nelson, K.C., 2004, Public policies for managing urban growth and protecting open space: policy instruments and lessons learned in the United States. *Landscape and Urban Planning*, 69(2-3), 271-286.
- Bertault, J. G., Marien J. N., 1997, Sürdürülebilir İşletmeyi Temin İçin Uygulanacak Öncelikler: Kriterler, Göstergeler ve Ormanların Sertifikasyonu, *Sürdürülebilir Kalkınmaya Ormancılığın Ekonomik Katkısı, XI. Dünya Ormancılık Kongresi Bildirileri*, Cilt 4, Antalya, 131.
- Bjärstig, T., 2013, The Swedish forest sector's approach to formalized forest policy within the EU. *Forest Policy and Economics*, 26(1), 131-137.
- BSI-Turkey, 2011, [online], İngiliz Standartları Enstitüsü, Standartlar Hakkında, <http://www.bsi-turkey.com/tr/Standartlar-ve-Yayinlar/Standartlar-Hakkında/Standart-nedir>, [Ziyaret Tarihi: 07.03.2011].
- Bowyer, J., Bratkovich, S., Lindburg, A., Fernholz, K., Howe, J., 2008, Forest Certification Update: The Forest Stewardship Council (FSC), Dovetail Partners Inc, USA.
- Cashore, B., Auld, G., Newsom, D., 2003, Forest certification (eco-labeling) programs and their policy-making authority: explaining divergence among North American and European case studies. *Forest Policy and Economics*, 5(3), 225-247.
- CSA, 2010, [online], Kanada Standartlar Kurumu, CSA Hakkında, <http://www.csa.ca>, [Ziyaret Tarihi: 15.03.2010].
- Cubbage, F.W., O'laughlin, J., Bullock C.S., 1993, Forest Resource Policy. John Wiley&Sons Inc, USA
- Cubbage, F., Harou, P., Sills, E., 2007, Policy instruments to enhance multi-functional forest management. *Forest Policy and Economics*, 9(7), 833-851.
- Cubbage, F., Diaz, D., Yapura, P., Dube, F., 2010, Impacts of forest management certification in Argentina and Chile. *Forest Policy and Economics*, 12(7), 497-504.
- ÇOB, 2004, Türkiye Ulusal Ormancılık Programı, Ankara
- DKMP, 2013, [online], Türkiye'deki korunan alan sistemi hakkında genel bilgiler. <http://www.milliparklar.gov.tr/korunanalanlar/korunanalan1.htm> [Ziyaret Tarihi: 29.10.2013].
- Doğru, M. ve Özüğurlu, E., 2003, "Ormancılık Planlanmasında Katılım". *II. Ulusal Ormancılık Kongresi-Türkiye Ormanlarının Yönetimi ve Katılım*, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını. ISBN 975-93478-2-2, Ankara,17-37.

- DPT, 2007, Dokuzuncu Kalkınma Planı Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Durusoy, İ., 2002, Sertifikalandırma ve Türkiye Ormanlığında Gerekliliği, Olabilirliği, Uygulanması Sürecinde Karşılaşılması Muhtemel Darboğazların ve Fırsatların İrdelenmesi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Edwards, P., Kleinschmit, D., 2013, Towards a European forest policy-Conflicting courses. *Forest Policy and Economics*, 33, 87-93.
- Ekizoğlu, A., Erdönmez, 2011, Ormanlık Tarihi Ders Notları (Basılmamış).
- Elias, P., May-Tobin, C., 2010, [online] Tropical Forest Regions. The Root Problem What's Driving Tropical Deforestation Today (Chapter 3). Union of Concerned Scientists, Citizens and Scientists for Environmental Solutions. www.ucsusa.org/whatsdrivingdeforestation [Ziyaret Tarihi: 08.11.2010].
- Elliott, C., 2000, Forest Certification: A Policy Perspective, Indonesia.
- Erbakırcı, M. A., 2005, Görüşme Tekniği. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- FAO, 2000, On definitions of forest and forest change. Forest Resources Assessment Programme Working Paper 33, Rome.
- FAO, 2005, Global Forest Resources Assessment 2005. Progress toward sustainable forest management. FAO Forestry Paper 147, ISBN 92-5-105481-9, Italy.
- FAO, 2005, Global Forest Resources Assessment 2010. Terms and Definitions, Working paper 144/E, Rome.
- FAO, 2012, Forest Products Annual Market Review 2011-2012, United Nations Publications, New York and Geneva.
- FSC, 2008, [online], FSC International Standard, FSC Principles and Criteria for Forest, FSC-STD-01-001 [version 4-0] EN, <http://www.fsc.org/fileadmin/web->, [Ziyaret Tarihi: 10.03.2008].
- FSC, 2011, [online], FSC Hakkında, FSC Politika ve Standartları, <http://www.fsc.org/about-fsc.html>, [Ziyaret Tarihi 08/03/2011].
- FSC, 2013, [online], Global FSC Certificates: type and distribution, [Ziyaret Tarihi 04/04/2013].
- Geray, U., 1999. Ormanlıkta Sertifikasyon Olabilirlik Raporu, Basılmamış.

- Global Certification Institute, 2014, [online], Types of certification. <http://www.gciexams.com/types-of-certification.php> [Ziyaret Tarihi: 02.01.2014].
- Görücü, Ö., 2002, Sürdürülebilir Ormanlık İspanya'daki Uygulamalar ve Türkiye İle Karşılaştırılması, KSÜ Yayın No: 90, Ders Kitapları Yayın No: 12, Kahramanmaraş.
- Guevara, R., 1997, İnsan Kaynaklarının Gelişimi, Eğitim, Araştırma ve Sürdürülebilir Ormanlığın Yaygınlaştırılması, *Ormanlığın Sosyal Boyutlarının Sürdürülebilir Kalkınmaya Katkısı, Sürdürülebilir Orman Gelişiminin Sağlanmasına Yönelik Politika, Kurum ve Araçlar, XI. Dünya Ormanlık Kongresi Bildirileri*, Cilt 5, Antalya, 253-265.
- Gümüş, C., 2004, Ormanlık Politikası. KTÜ Yayın No: 216, Orman Fakültesi Yayın No: 34, KTÜ Matbaası, Trabzon.
- İlter, E., OK, K., 2007, Ormanlık ve Orman Endüstrisinde Pazarlama İlkeleri ve Yönetimi [Örnek Olaylarla], ISBN: 97897596967-4-0, Form Ofset Matbaacılık, Ankara, 476.
- ITTO, 2002, Forest Certification and Biodiversity: Opposites or Complements? A discussion paper prepared for the GEF by the ITTO Secretariate, Yokohama, Japan.
- Jordan, A., Wurzel, R.K.W., Zito, A., 2005, The rise of new policy instruments in comparative perspective: has governance eclipsed government? *Political Studies* 53, 477-496.
- Karasar, N., 2005, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, ISBN:975-591-724-1, Ankara, 75-245.
- Krot, M., 2005, [online], Forest Policy Analysis. ISBN 978-1-4020-3485-5 [e-book], Springer www.springeronline.com [Referans Tarihi: 01.02.2007].
- Krott, M., Giessen, L., 2013, Learning from practices-implications of the “practise based approach” for forest and environmental policy research. *Forest Policy and Economics*, (In Press Coreected Proff)
- Kuvan, Y., 2012, Doğa Koruma ve Korunan Alanlar, İ.Ü. Yayın No: 5066, Orman Fakültesi Yayın No: 499, İstanbul.
- Kuvan, Y., Akgün, B.T., Erol, S., Yıldırım, H.T., 2007, Türkiye’de Ormanlık Politikası Süreci ve Ormanlık Örgütü, *Orman Kaynaklarının İşlevleri Kapsamında Darboğazlar, Çözüm Önerileri ve Öncelikler Sözlü Bildiriler Kitabı*, İstanbul.
- Kuvan, Y., Yıldırım, H.T., 2008, *Ormanlık Politikası Süreci ve Orman Sertifikasyonu*, *Orman ve Av Dergisi*, Sayı: 6, 25-30, Ankara.

- Kuvan, Y., Erdönmez C., 2010, Ormancılık Politikası Amaç ve Araçları, *Ormancılık Politikası*, Türkiye Ormancılar Derneği, Ankara.
- Marlo, M., Paverı, M., 1997, Ormancılık Politikalarının Formüle Edilmesi, Analizi ve Uygulamaları, *Ormancılığın Sosyal Boyutlarının Sürdürülebilir Kalkınmaya Katkısı, Sürdürülebilir Orman Gelişiminin Sağlanmasına Yönelik Politika, Kurum ve Araçlar, XI. Dünya Ormancılık Kongresi Bildirileri*, Cilt 5, Antalya.
- McDermott, O'Carrol, A., Wood, P., 2007, [online], International Forest Policy-the instruments, agreemnets and processes that shape it. Department of Economic and Social Affairs United Nations Forum on Forest Secretariat. http://www.un.org/esa/forests/pdf/publications/Intl_Forest_Policy_instruments_agreements.pdf [Ziyaret Tarihi: 08.09.2012]
- Nash, M. R., 2002, Improving Public Participation in the Forest Certification Process, The Northern&Extension Partnership.
- Nussbaum, R., Garforth, M., Scrase, H., Wenban-Smith, M., 2000, [online], An Analysis Of Current FSC Accreditation, Certification And Standard Setting Procedures Identifying Elements Which Create Constraints For Small Forest Owners. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.166.106&rep=rep1&type=pdf> [Ziyaret Tarihi: 08.07.2012].
- Nussbaum, R., Simula, M., 2005, *The Forest Certification Handbook*, Second Edition, Earthscan, London.
- OGM, 2007, 6 No'lu Çalışma Grubu Raporu, Ankara.
- OGM, 2010, Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri Bilgi Notu ve Kılavuzu, Ankara.
- OGM, 2013, [online], Sertifikalandırma yaklaşımları, <http://web.ogm.gov.tr/sertifikasyon/Dokumanlar/Sertifikalandirmada-Yaklasimler.pdf> [Ziyaret Tarihi: 06.10.2013]
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1996, *Ormancılık Politikası*, Üniversite Yayın No: 3968, Fakülte Yayın No: 435, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul.
- Özdönmez, M., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1998, *Yönetim ve Organizasyon*, Üniversite Yayın No: 4062, Fakülte Yayın No: 450, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul.
- Ozinga, S., 2008, [online], Time to Measure the Impacts of Certification on Sustainable Forest Management, <http://www.fao.org/docrep/008/y5918e/y5918e08.htm>, [Ziyaret Tarihi 01/10/2008].

- Overdeest, C., Rickenbach M. G., 2005, Forest Certification and Institutional Governance: An Empirical Study Of Forest Stewardship Council Certificate Holders In The United States, USA.
- PEFC, 2010, [online], Pan Avrupa Sertifikasyon Kurumu, <http://www.pefc.org> [Ziyaret Tarihi: 14.03.2010].
- PEFC, 2012, Global Certification: Forest Management &Chain Of Custody.
- Rametsteiner, E., Simula, M., 2003, Forest certification-an instrument to promote sustainable forest management? *Journal of Environmental Management*, 67(1), 87-98.
- Sencer, M., 1989, *Toplum Bilimlerinde Yöntem*, Befa Basım Yayım Dağıtım AŞ. Yayın No: 175, Genel Dizi:22, 3.Baskı, İstanbul.
- Siry, J.P., Cabbage, F.W., Ahmed, M.R., 2005, Sustainable forest management: global trends and opportunities. *Forest Policy and Economics*, 7(4), 551-561.
- Taylor, 2005, A Fair Trade Approach to Community Forest Certification? A Framework For Discussion, USA.
- TÜRKAK, 2010, [online], Türk Akreditasyon Kurumu, <http://www.turkak.org.tr>, [Ziyaret Tarihi: 10.01.2010].
- Türker, M., F., Başkent E.Z., Durusoy İ., 2001, Ormancılıkta sertifikasyon: Orman Kaynakları ve Orman İşletmeciliği Üzerine Etkileri, Uluslar arası Gelişmeler ve Türkiye Ormancılığında Gerekliği ve Olabilirliği, *I. Ulusal Ormancılık Kongresi, Türkiye Ormancılar Derneği Yayını*, Kongre Serisi No:1, Ankara, 294-305.
- Türkoğlu, T., 2010, Türkiye'deki Orman Endüstrisi İşletmelerine Sürdürülebilir Orman Yönetimi Çerçevesinde Odun Hammaddesi Tedariki ve Orman Ürünlerinin Sertifikasyonu. Türkiye'de Sürdürülebilir Orman Yönetimi: Mevcut Durum ve Gelecek Ulusal Çalıştayı, Sunum, 21-23 Haziran 2003, Isparta
- Türkoğlu, T., 2011, Türkiye'deki Orman Endüstrisi İşletmelerine Sürdürülebilir Orman Yönetimi Çerçevesinde Odun Hammaddesi Tedariki ve Orman Ürünlerinin Sertifikasyonu. T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Isparta.
- Van Kooten, G.C., Nelson, H.W., Vertinsky, I., 2005, Certification of sustainable forest management practices: a global perspective on why countries certify. *Forest Policy and Economics*. 7 (6), 857-867.
- Walter, M., 2011, [online], Analysis of the PEFC System for Forest Management Certification using the Forest Certification Assessment Guide (FCAG).

http://awsassets.panda.org/downloads/2011_03_20_mwalter_fcag_analysis_pefc.pdf [Ziyaret Tarihi: 06.07.2013]

- Weiss, G., 2000, Evaluation of Policy Instruments for Protective Forest Management in Avustria. *Forest Policy and Economics* 1(3-4), 243-255
- Weiss, G., 2004, The political practice of mountain forest restoration—comparing restoration concepts in four European countries. *Forest Ecology and Management* 195(1-2), 1-13
- Yıldırım, H.T., 2010, Türkiye’de Odun Üretim-Tüketim İlişkilerinin Ormancılık Politikası Açısından İrdelenmesi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, H.T., 2011, Türkiye’nin Odun Dışı Orman Ürünleri Üretiminin Ormancılık Politikası Açısından Değerlendirilmesi. *I.Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, 26-28 Ekim 2011, Kahramanmaraş*.
- Yıldırım, H.T., Kuvan, Y., Yurdakul Erol, S., 2011, Turkish Forestry Organization and Nature Conservation Studies. IUFRO 9.06.00 Forest Law and Environmental Legislation 16th International Symposium 16-20 May 2011, Kaunas-Lithuania
- Yılmaz, B., 2011, Katılımcı Yönetimin Gerekliliği ve Türkiye’deki İyi Uygulamalar. İdarecinin Sesi Dergisi, Türk İdarecileri Derneği Yayını, Sayı 148, Kasım-Aralık, 10-14.
- Yurdakul Erol, S., Akgün, B., 2006, Avrupa Birliği (AB) Ormancılık Politikası. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 56, Sayı 1, İstanbul Üniversitesi Basım ve Yayınevi, İstanbul, 113-128.
- Zingerli, C., Bisang, K., Zimmermann, W., 2004, [online], Towards Policy Integration: Experiences with intersectoral coordination in international and national forest policy. Paper delivered at the Berlin Conference on the Human Dimension of Global Environmental Change: “Greening of Policies – Interlinkages and Policy Integration”. http://userpage.fu-berlin.de/ffu/akumwelt/bc2004/download/zingerli_bisang_zimmermann_f.pdf [Ziyaret Tarihi: 15.07.2012].

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Fotoğraf

Adı Soyadı	İlke Hilal DEĞER ŞENSÖZ
Uyruğu	T.C.
Doğum tarihi, Yeri	28.04.1980, Tomarza
Telefon	0 533 428 11 25
e-mail	İlke80@hotmail.com

Eğitim

Derece		Yılı
Doktora		
Yüksek Lisans	İ.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü/Orman Mühendisliği/Ormancılık Politikası ve Yönetimi Programı	
Lisans	İ.Ü. Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü	2004
Lise	Burak Bora Anadolu Lisesi	1998